

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

URTĖ PETRULYTĖ
II kurso studentė

**NUO PRIEGLOBSČIO PRAŠYMO IKI JO SUTEIKIMO: LYGINAMOJI
ŠVEDIJOS IR VOKIETIJOS ATVEJŲ ANALIZĖ LYČIAI JAUTRIU POŽIŪRIU**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: dr. Vainius Bartasevičius

Vilnius, 2025

Magistro darbo vadovo/ės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas (Nuo prieglobsčio prašymo iki jo suteikimo. Lyginamoji Švedijos ir Vokietijos atvejų analizė per lyčiai jautriu požiūriu) yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Vardas, pavardė Urtė Petrulytė

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Petrulytė, U. „**Nuo prieglobsčio prašymo iki jo suteikimo. Lyginamoji Švedijos ir Vokietijos atvejų analizė lyčiai jautriu požiūriu**“: Politikos mokslų specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas V. Bartasevičius - Vilnius, 2025. 78 p.

Reikšminiai žodžiai: lytis, pabėgėlis(-ė), prieglobsčio prašymas, lyties performatyvumas, galia, postkolonialistinis feminizmas, Vokietija, Švedija.

Šiame darbe nagrinėjamas prieglobsčio prašymo procesas Švedijoje ir Vokietijoje, tiriant šių šalių teisinius dokumentus ir specialistų dirbančių su pabėgėliais(-ėmis), prašančiais prieglobsčio interviu. Tyrimo medžiaga analizuojama per lyčiai jautrų požiūrį, kurį geriau padeda atskleisti postkolonialistinio feminizmo prieiga, J. Butler lyties performatyvumo teorija ir M. Foucault galios teorija.

Pagal analizės rezultatus, nustatoma, jog lyties veiksnys yra svarbi prieglobsčio prašymo procesą veikianti žyma, nuo kurios priklauso pabėgėlio(-ės) gyvenimas pabėgėlių priėmimo centre, prieiga prie paslaugų ir prieglobsčio prašymas bei jo suteikimas.

TURINYS

1. Įvadas	
2. Literatūros apžvalga	1
3. Teorinis darbo pagrindas.....	5
3.1. Postkolonialistinio feminizmo prieiga.....	6
3.2. Judith Butler lyties performatyvumo teorija.....	8
3.3. Michel Foucault galios teorija	9
4. Metodologija	10
4.1. Interviu metodika	12
4.2. Teisinių dokumentų analizės metodika	13
4.3. Tyrimo metodikos apribojimai ir trūkumai	14
5. Teisinės bazės analizė	14
5.1. Europos migracijos politikos apžvalga.....	14
5.1.1. Dublino Konvencija	15
5.1.2. Europos migracijos ir prieglobsčio paktas	17
5.2. Pagrindiniai Švedijos teisiniai dokumentai apibrėžiantys prieglobsčio prašymo politiką.....	18
5.2.1. Užsieniečių įstatymas (Utlänningslagen).....	19
5.2.2. Švedijos Migracijos Agentūros Nuostatai ir Gairės.	22
5.2.3. Lyties (angl. Gender) ir seksualinės orientacijos įtraukimas į prieglobsčio teisę.....	25
5.3. Pagrindiniai Vokietijos teisiniai dokumentai apibrėžiantys prieglobsčio prašymo politiką	27
5.4. Pagrindiniai abiejų sistemų skirtumai ir panašumai lyčiai jautraus požiūrio kontekste	31
6. Interviu analizė.....	32
6.1. Moterų ir vyrų pabėgėlių pažeidžiamumas ir prieiga prie paslaugų.....	33
6.2. Infrastruktūriniai iššūkiai ir lytis.	37
6.3. Galios santykis viduje ir išorėje.....	40
6.4. Tyrimo analizės apibendrinimas ir specialistų požiūris	45

7. Išvada

Summary

Priedas nr. 1

Priedas nr. 2

Priedas nr. 3

DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO DEKLARACIJA

1. Įvadas

Kiekvienas žmogus lytį suvokia skirtingai. Lytis gali būti socialinė ir biologinė (angl. „gender“ ir „sex“). Socialinė lytis reiškia, kad tam tikri veiksmai ar savybės priskiriamos tam tikrai lyčiai tam tikroje bendruomenėje pagal joje kultūriškai susiklosčiusias taisykles.¹ Sprendimus priimančios institucijos ir tarptautinės politikos sistema taip pat turi savo bendruomenes. Šiose bendruomenėse yra priimami su lyties apibrėžimais susiję dokumentai, pavyzdžiui, Stambulo konvencija, Žmogaus teisių konvencija ar rezoliucija „Moterys, taika ir saugumas“.² Yra nemažai tyrimų apie tai, ką lytis reiškia priimant sprendimus, kaip šalys formuoja savo politiką pagal lytį ir pan. Kembridžo universitetas turi atskirą internete prieinamą kolekciją tokių tyrimų.³ Kiti universitetai, tokie kaip Edinburgo, turi įsteigę net atskiras tyrimų grupes ar centrus, kurie tiria sąveiką tarp lyties ir politikos.⁴ Svarbu pabrėžti ir tai, kad dauguma lyčių studijų vis dar yra vykdomos iš feminizmo teorijos požiūrio taško. Dauguma lyčių studijų yra antropologinės arba sociologinės, o tarptautinėje politikoje lytis atsirado ir dažniausiai vis dar yra kritinių teoretikų, daugiausia feministinių saugumo studijų, objektas.

Viena iš aktualiausių tarptautinės politikos problemų XXI a. yra klimato krizės, ginkluotų konfliktų ir karų pasekmė – pabėgėlių skaičiaus didėjimas visame pasaulyje. Dauguma pabėgėlių gyvena ne savo namuose, o pabėgėlių stovyklose. Pabėgėlių stovyklose jie atsiranda, nes yra perkeliami arba turi patys persikelti iš nebesaugių teritorijų. Toks per(si)kėlimas gali vykti lokaliai savo šalyje, kitas atvejis, kai didelės žmonių grupės, bendruomenės, pavieniai asmenys persikelia ar yra perkeliami į kaimynines šalis, pvz.: Sirijos pabėgėlių persikėlimas į Jordanijoje esančią Zaatari pabėgėlių stovyklą.⁵ Per(si)kėlimai iš konflikto zonų į saugias šalis įmanomi ir dėl įvairių

¹ Gayle Rubin, „The Traffic in Women“, „Literary Theory: An Anthology.“ Ed. Julie Rivkin and Michael Ryan, 2nd ed. Malden, MA: Blackwell, 1975 m., 199 psl.

² < <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement> > [Žiūrėta 2023-11-30]

³ < <https://www.cambridge.org/core/journals/british-journal-of-political-science/information/gender-and-politics-collection> > [Žiūrėta 2025-03-24]

⁴ < <https://www.sps.ed.ac.uk/research/research-themes/gender-politics-research-group> > [Žiūrėta 2025-03-24]

⁵ < <https://www.unhcr.org/jo/wp-content/uploads/sites/60/2022/02/1-Zaatari-Fact-Sheet-January-2022-final.pdf> > [Žiūrėta 2025-03-24]

perkėlimo programų, pvz., 2021 m. vasarą įvykęs afganistaniečių, padėjusių Lietuvos kariuomenei, perkėlimas iš Afganistano į Lietuvą.⁶ Priežastys, dėl kurių pabėgėliai atsiduria pabėgėlių stovyklose, labai įvairios: jie nebegali išlaikyti savęs ir savo šeimų dėl karo padėties, bado arba yra nesaugūs dėl savo pažiūrų, socialinės padėties. Pabėgėliui, gyvenančiam oficialioje pabėgėlių stovykloje ir turinčiam prieigą prie stovykloje veikiančių tarptautinių organizacijų, tokių, kaip pvz.: UNHCR (Jungtinių Tautų Pabėgėlių Agentūra), IOM (Tarptautinė migracijos organizacija), UNRWA (Jungtinių Tautų agentūra palestiniečiams remti), kas kažkiek laiko atsiranda galimybė dalyvauti perkėlimo į saugią šalį programoje. Tokie perkėlimai visuomet priklauso nuo pabėgėlio (ar / ir jo(s) šeimos) pažeidžiamumo kriterijų. Darbe tiriamos valstybės – Švedija ir Vokietija – pakankamai aktyviai vykdo šias programas.

Pabėgėlių politika yra bene viena jautriausių politikos sričių visose šalyse, ypač Europoje. Pabėgėlių bei migracijos temos yra naudojamos tiek kaip propagandos įrankis, siekiant skaldyti visuomenės⁷, tiek kaip variklis, skatinantis baimę ir palaikymą radikaliems politikos flangams, kurie šiuo metu skirtingose Europos šalyse patenka į pagrindinius valstybių valdymo organus bei juose įsitvirtina. Bandant įvertinti pabėgėlių temos jautrumą valstybių politikoje geru lakmuso popierėliu galėtų būti pabėgėlių stovyklos Turkijoje, kurias valdo R. T. Erdogano vyriausybė: pabėgėlių stovyklos naudojamos kaip politinis įrankis taikant spaudimą Europos Sąjungai įvairiose derybose, vis pasakant, kad, jei Turkija negaus didesnės finansinės paramos ar Europos Sąjunga prieštaras pernelyg stipriai kokiems nors Turkijos politiniams reikalavimams, sprendimams „(mes) leisim jiems keliauti į Europą“.⁸ Kitu pavyzdžiu galėtų būti prieš kelerius metus Baltarusijos su pertraukomis vykdyta „hibridinė ataka“ prieš Lietuvą ir Lenkiją, kai šimtai migrantų užplūdo Lietuvos migracijos sistemą, kuri niekada anksčiau nebuvo mačiusi tokio

⁶ „Lietuva baigė 10 dienų operaciją – Vilniuje nusileido paskutinis lėktuvas su lietuvių kariams talkinisiais afganistaniečiais“ < <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1476410/lietuva-baige-10-dienu-operacija-vilniuje-nusileido-paskutinis-lektuvas-su-lietuviu-kariams-talkinisiais-afganistanieciais?srltid=AfmBOopSJukijzDkwfTaKMdaKEXdzdBZkRAsKnGhKTBQY5-7wx19ljR3> > [Žiūrėta 2025-03-24]

⁷ Štefan Ižak „(Ab)using the topic of migration by prokremlin propaganda: case study of slovakia“ , „Journal of Comparative Politics“; Ljubljana Vol. 12, Iss. 1, 2019, 66 psl.

⁸ Ingeborg Eliassen, Juliet Ferguson, Stavros Malichudis, Nikolas Leontopoulos, Nico Schmidt „Keeping them out: Europe’s governments ignore minor migrants“ < <https://www.investigate-europe.eu/posts/keeping-them-out-how-european-governments-ignored-minor-migrants-for-months> > [Žiūrėta 2025-03-24]

migrantų skaičiaus ir nesugebėjo greitai bei efektyviai reaguoti taip, kad būtų užtikrinti tarptautiniai susitarimai.

Pabėgėlių moterų ir vyrų yra stovyklose, centruose Turkijoje, Lietuvoje ir visame pasaulyje. Nuo pat „hibridinės atakos“ prieš Lietuvą pradžios įsigalėjo požiūris, kad visi migrantai vyrai yra ekonominiai migrantai.⁹ Taip pat daugelis ES gyventojų pabėgėlius vyrus (arba pabėgėlius, turinčius vyriškos biologinės lyties bruožus) laiko nepageidaujamais pabėgėliais, keliančiais grėsmę asmeniui ir visai valstybei, – tokį susiformavusį požiūrį įvairiose Europos šalių visuomenėse patvirtina ir tarptautiniai tyrimai.¹⁰ Gailesčio ir rūpesčio paprastai vertos tik moterys su vaikais, tačiau net ir tada ne visos jos yra saugomos pagal lyties pažeidžiamumo kriterijus. Nuo menstruacijoms nepritaiktų sanitarinių sąlygų pabėgėlių stovyklose iki integracijos programų, kurios ne visada yra orientuotos į kultūrą ir yra linkusios supriešinti pabėgėlių moteris su vietos bendruomene, užuot padėjusios joms įsitvirtinti.

Nors antropologinių ir sociologinių tyrimų daugėja, jų įtraukimas į politikos formavimą ir įgyvendinimą vis dar yra labai ribotas. Todėl šiuo tyrimu siekiama atidžiau pažvelgti į pabėgėlius per lyties aspektą. Tyrimo valstybėmis pasirinktos Vokietijos Federacinė Respublika ir Švedijos Karalystė. Bus ieškoma panašumų ir skirtumų tarp šiose šalyse galiojančių, migracijos politiką apibrėžiančių teisinių dokumentų bei praktikoje taikomų tvarkų. Bus analizuojamas tiek teisinių aspektų poveikis lytims, taip pat lyties poveikis gyvenant tikslo šalies pabėgėlių priėmimo centruose ir pabėgėlių prieglobsčio prašymo procesas, jo etapai. Šios šalys pasirinktos kaip vienos iš nedaugelio, kurios įgyvendina arba yra anksčiau įgyvendinusios feministinę užsienio politiką savo oficialiojoje tarptautinėje politikoje. Ši užsienio politikos strategija pasižymi lyčių aspekto integravimu, moterų įtraukimu į sprendimų priėmimą, sisteminių pokyčių siekiu bei galios ir saugumo koncepcijų peržiūrėjimą.¹¹

Pasak Prof. D. Jakniūnaitės pabėgėliai irgi tampa feminizmu paremtos politikos aktualia tema „Beveik visa šiuolaikinė feministinė teorija linkusi teigti, kad feminizmas privalo kalbėti ne apie

⁹ < <https://www.euronews.com/2023/09/06/why-its-often-men-who-make-the-migration-journey-to-europe> > [Žiūrėta 2023-12-10]

¹⁰ Melanie Griffiths., „Here, Man Is Nothing!": Gender and Policy in an Asylum Context. Men and Masculinities, 2015, 18(4), 485 psl.

¹¹ Prof. D. Jakniūnaitė „Dovilė Jakniūnaitė. Kam prisireikė feministinės užsienio politikos?“ < <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1935765/dovile-jakniunaite-kam-prisireike-feministines-uzsienio-politikos> > [Žiūrėta 2025-04-22]

abstrakčias moteris ar tik apie moteris. Jis turi būti interseksionalus, būtina kalbėti apie įvairias marginalizuojamas grupes, įskaitant LGBT+ žmones, mąstyti apie rasę, etniškumą, negalią, klasę ar buvimą pabėgele(-iu) ir tai, kaip šios visos kategorijos veikia konkrečioje situacijoje. Šiuolaikinis feminizmas kalba apie būtinybę klausyti ir įsiklausyti, ne ateiti su savo racionalių problemų sprendimu, o padėti jį rasti ar ieškoti kartu su tomis / tais, kurioms(-iems) su tais sprendimais reikės gyventi. Kadangi būtent feministės aiškiausiai ir nuosekliausiai apie šias strategijas kalba, būtent šis žodis atrodo priimtinausias, o ir tiksliausias tokiai politikai apibūdinti.”¹²

Feministinė užsienio politika rodo, kad šioms šalims rūpi ieškoti būdų, kaip gerinti lyčių lygybę bei atsižvelgti į lytimi grįstos statistikos ir informacijos rinkimą. Be to, prieglobsčio prašymo procese, kaip matome iš feminizmo teorijos ir ankstesnių tyrimų, moterys vis dar yra viktimizuojamos. Dr. Tama Mayer savo knygoje „Gender Ironies of Nationalism Sexing the Nation“ teigia, jog „<...> tauta praktiškai visada feminizuojama ir apibūdinama kaip tauta, kurią reikia saugoti; moterys figūruoja kaip biologinės ir kultūrinės tautos reproduktorės, „tyros“ ir „kuklios“, jos gina tautos įvaizdį ir saugo tautos teritoriją, moterų „tyrumą“ ir „kuklumą“ bei „moralinį kodeksą“.“¹³ Toks požiūris iš istoriškai ir kultūriškai susiklosčiusios visuomenės suteikia moterims daugiau galimybių arba būti perkeltoms (iš konflikto zonos ar pabėgėlių stovyklos kaimyninėse šalyse), arba greičiau gauti prieglobsčio prašymo patvirtinimą. Kalbant apie vyrus pabėgėlius, jie vis dar laikomi „priešais“, ir šis išankstinis nusistatymas kyla iš per ilgą laiką susiformavusio požiūrio, pagal kurį vyrai laikomi tautos gynėjais.¹⁴ Visame pasaulyje vykstant teroristiniams išpuoliams ir neturint pakankamai duomenų, o kartais net laiko susipažinti su kultūriniais aspektais, pabėgėliai vyrai vis dar laikomi grėsme daugelio šalių saugumui. Taigi šiuo tyrimu bus siekiama išsiaiškinti, ar šios išankstinės nuostatos vis dar yra tai, ką sistemos mato sprendamos pabėgėlių likimus Vokietijoje ir Švedijoje, taip pat pateikti būdus, kaip specialistai mato pabėgėlius ir ar šios nuomonės atitinka šalių politiką.

Šalys šiam tyrimui pasirinktos ne tik dėl polinkio į užsienio politiką įtraukti feminizmo dėmenį, bet ir todėl, kad jose yra labai dideli pabėgėlių skaičiai. 2024 m. duomenimis, Švedijoje

¹² Ibid.

¹³ Dr. Tama Mayer, „Gender Ironies of Nationalism Sexing the Nation“, Psychology Press, 2000, psl. 10

¹⁴ Dr. Tama Mayer, „Gender Ironies of Nationalism Sexing the Nation“, Psychology Press, 2000, psl. 10

gyveno virš 223 tūkstančio pabėgėlio statusą turinčių asmenų¹⁵, o Vokietijoje tais pačiais metais buvo per 2 milijonus pabėgėlio statusą turinčių asmenų.¹⁶ Tyrime svarbu ir tai, kad abejose šalyse šiuo metu taikoma skirtinga migracijos politika, kurią šios valstybės paskutiniaisiais metais vis griežtina. Švedija, kuri anksčiau buvo labai atvira, šiuo metu mažina išmokas šalyje jau esantiems pabėgėliams iš ne Europos Sąjungos šalių, be to, tikėtina, kad per kelerius ateinančius metus padidins deportacijų skaičių.¹⁷ Vokietija nuo praėjusių metų taip pat pradėjo aktyviau deportuoti „nelegalius“ migrantus iš savo šalies¹⁸, tačiau dar nesiėmė tokių griežtų priemonių kaip Švedija ir savo šalyje turi pakankamai didelių pabėgėlių priėmimo centrus.

Nors Vokietijos ir Švedijos politika remiasi feminizmo principais, o migracijos srityje jos formaliai taiko žmogaus teisių principus, tačiau realybėje, griežtėjant migracijos politikai, lytis veikia kaip nenumatytas, ne pagrindinis, bet reikšmingas veiksnys, lemiantis prieglobsčio prašytojų gyvenimą ir vertinimą. Moterys pabėgėlės dažniau vertinamos kaip pažeidžiamos, o vyrų patirtys dažnai laikomos mažiau reikšmingomis ir jiems priskiriamas grėsmės aspektas. Šio magistro darbo tikslas yra išanalizuoti kaip lytis veikia prieglobsčio prašymo procesą bei gyvenimą jo metu Vokietijoje ir Švedijoje, taikant lyčiai jautrų požiūrį. Taikant kokybinius metodus ir palyginamąją analizę pagrindiniai darbo uždaviniai yra: a) parodyti kaip ir ar lytis yra apibrėžta teisiniuose Švedijos ir Vokietijos migracijos dokumentuose; b) analizuoti prieglobsčio prašymo lauke dirbančius specialistus, jų požiūrį į lyties veiksnį; c) pasižiūrėti kaip prieglobsčio prašymo procese abiejose šalyse pasireiškia lyties performatyvumas, galia ir postkolonialistinis feminizmas; d) įvertinti kaip (ir per ką) pasireiškia lyties poveikis prieglobsčio prašymo procese abiejose šalyse. Tyrimo metu bus bandoma atsakyti į klausimą, ar lytis turi kokią nors reikšmę pabėgėliams, laukiantiems prieglobsčio statuso. Kokią įtaką ji daro jų gyvenimui? Kaip į lyčių aspektą žiūri centruose dirbantys specialistai? Ir ar lytis turi kokią nors reikšmę gaunant prieglobsčio prašymo patvirtinimą? Jei taip, ką tai reiškia šalies teisiniams migracijos

¹⁵ < <https://www.unhcr.org/europe/sites/europe/files/2024-10/bi-annual-fact-sheet-2024-09-sweden.pdf> > [Žiūrėta 2025-04-06]

¹⁶ < <https://reliefweb.int/report/germany/unhcr-germany-fact-sheet-september-2024> > [Žiūrėta 2025-04-06]

¹⁷ Ines Eisele „People leaving Sweden will exceed immigrants in 2024“ < <https://www.dw.com/en/sweden-sees-drop-in-immigration-as-more-people-leave/a-69954145> > [Žiūrėta 2025-04-06]

¹⁸ Alessio Dell'Anna „Which country is deporting the most migrants out of the EU?“ < <https://www.euronews.com/my-europe/2024/10/15/which-country-is-deporting-the-most-migrants-out-of-the-eu> >

dokumentams? Taigi, darbe bus tiriama, kaip lytis atsiskleidžia prieglobsčio prašymo procese Švedijoje ir Vokietijoje.

Magistro darbo tyrimas buvo atliktas analizuojant pagrindinius Vokietijos ir Švedijos teisinius dokumentus, apibrėžiančius prieglobsčio politiką ir tvarką. Taip pat atlikti aštuoni kokybiniai giluminiai pusiau struktūruoti interviu su specialistais, dirbančiais arba dirbusiais tiesiogiai su pabėgėliais tyrimo šalyse. Gauti rezultatai analizuoti per lyčiai jautraus požiūrio ir jam priskirtų teorinių prieigų pjūvius, o interviu dar ir pagal tai, kas labiausiai išryškėjo interviu metu informantams reflektuojant savo patirtis ir požiūrį. Visame tyrime naudojamų pagrindinių sąvokų sąvadą galima rasti Priede nr. 1.

2. Literatūros apžvalga

Lyčiai jautrus požiūris taikomas konfliktų tyrimuose apimant pabėgėlių temą, taip pat yra taikomas tiriant pabėgėlius ne tik konfliktų kontekste. Pagrindinės trys temos tyrimuose apie pabėgėlius, kuriuose yra naudojamas lyčiai jautrus požiūris, daugiausia yra skirti struktūrinę nelygybę, interseksionalumą ir išteklius bei jų pasiekiamumą nagrinėti. Turkijoje atliktas lyčiai jautraus požiūrio pagrindu tyrimas „Mainstreaming Gender to Remedy Inequality: Refugee Groups in Turkey Show the Way“ apie pabėgėles moteris ir organizacijas, kurios teikia įvairialypę pagalbą pabėgėlėms, pabrėžė poreikį geriau įgyvendinti lyčių lygybės integravimą.¹⁹ Taip pat buvo paliestos dar dvi temos, svarbios šiam tyrimui – religijos įtakos įvertinimas dirbant su pabėgėlėmis, jų integracija ir įgalinimu bei nebinarinio požiūrio integravimas taikant lyčiai jautrią prieigą.²⁰ Pasak tyrimo autorės Merve Erdilmen, „Religija formuoja jų (pabėgėlių moterų – *aut. past.*) strategijas, kaip reikalauti savo teisių ir išreikšti savo poreikius bei troškimus. Pirmasis žingsnis šiame procese – suabejoti Vakarų šališkumu dabartinėje tarptautinių agentūrų praktikoje“.²¹ Tyrimo išvados buvo pateiktos atlikus apie 60-imt giluminių interviu, ir tai parodė, kad religija yra labai svarbus aspektas, į kurį reikia atsižvelgti, jei norima įgalinti moteris pabėgėles tikslo šalies visuomenėje, o taip pat ir savo bendruomenėse. Tai reikalauja gilinimosi ir supratimo, kaip

¹⁹ Merve Erdilmen, „Mainstreaming Gender to Remedy Inequality: Refugee Groups in Turkey Show the Way“, Baker Institute for Public Policy, 2023, psl. 2

²⁰ Ibid., psl. 10

²¹ Ibid. psl. 10

skirtingose kultūrose ir kilmės šalių visuomenėse veikia lyties performatyvumas, ir kaip galima, jį suvokiant, judėti link produktyvios integracijos politikos formavimo.

Kitas svarbus šio tyrimo aspektas buvo nebinarinio požiūrio integravimas į lyties temą. Pasak Merve Erdilmen, „Dėl giliai įsišaknijusių išankstinių nuostatų, palankių heteronormatyvumui ir cisnormatyvumui, translyčių moterų vadovaujamos organizacijos dažnai yra labiausiai marginalizuoti subjektai struktūrinėse humanitarinės politikos platformose, pavyzdžiui, smurto dėl lyties ir apsaugos darbo grupėse.“²² Svarbu atkreipti dėmesį, kad LGBTQI+ bendruomenės aspektai vis dažniau yra įtraukiami į pabėgėlių tyrimus, bet dar mažai šių tyrimų rezultatų yra pritaikomi formuojant politinius dokumentus, kurie skirti pabėgėlių gyvenimui tikslo šalyje apibrėžti, užtikrinant jų teises. Dėl to, nors tyrimų daugėja ir moksliniame lauke dėmesys yra atkreipiamas, matome individų, bendruomenių ir organizacijų aukštą pažeidžiamumo lygį, bet nėra taikomų apčiuopiamų veiksmų pažeidžiamumo lygiui atliepti.

Apie LGBTQI+ bendruomenę išvadas mokslininkai pateikia ir kitame tyrime apie pabėgėlius, kuriame naudojama lyčiai jautri prieiga, – „Pabėgėliškumas, seksualumas ir lytis: Prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių Paryžiuje erdvinė patirtis: erdvinė homoseksualių prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių patirtis, susijusi su interseksionalumu“. Tyrimas buvo etnografinis lauko tyrimas, vykdytas penkerius metus. Tyrimo išvados rodo, kad Paryžiuje *Queer* pabėgėliai jaučia didesnę nepriklausomumą bendruomenėms, tačiau tuo pačiu jaučia atskirtį ir nuo įprastų pabėgėlių bendruomenių bei prisistato pabėgėliais tik tada, kai tai teikia naudą.²³

Šiame magistro darbe LGBTQI+ bendruomenė bei su ja susijusios lyčiai jautraus požiūrio analizės pjūviai bus atliepti tiek, kiek apie tai reflektuos patys specialistai, ir tai, kiek apie tai turinio bus teisiniuose dokumentuose. Autorė, suprasdama tyrimų trūkumą ir problemos svarbą, nori atkreipti dėmesį LGBTQI+ pabėgėlių bendruomenės svarbą per lyčiai jautraus požiūrio pjūvį, bet nori pažymėti, kad tai nėra šio darbo pagrindinis tikslas.

Toliau žvelgiant per jau atliktus tyrimus, susijusius su pabėgėliais ir lyčiai jautriu požiūriu, Didžiojoje Britanijoje darytas tyrimas „Lyčių lygybė ir pabėgėlių integracija. Integracijos ir pabėgėlių kiekybinė analizė. Socialinės politikos rezultatų analizė“ naudojo lyčiai jautrią prieigą

²² Ibid, psl. 10

²³ Florent Chossière, „Refugeeness, Sexuality, and Gender: Spatialized Lived Experiences of Intersectionality by Queer Asylum Seekers and Refugees in Paris“, „Frontiers in Human Dynamics“ Vol. 3, 2021, psl. 11

tirti pabėgėlių integraciją bei jos rezultatus.²⁴ Tyrimas buvo grįstas kiekybine analize ir duomenis ėmė iš Didžiosios Britanijos valstybinio ilgalaikės apklausos ir tyrimų. Tyrėjai pamatė, kad pabėgėlės moterys yra itin pažeidžiamos ir dėl netinkamai suformuotų paslaugų patenka į ratą, kur vis skirtingose etapuose atsilieka integracijoje, patirtys susideda ir dėl to nukenčia jų integracijos kokybė. Sudedamosios tikslo šalyje įgyjamų patirčių dalys, kurios nulemia, kad moterims sunkiau integruotis: 1) Prieiga prie neformalių tinklų ir kokybiško apgyvendinimo; 2) Iš pat pradžių integracijoje moterų kabos žinių rezultatai yra žemesni; 3) Dėl kalbos žinių stygiaus ir socialinių tinklų neturėjimo joms sunkiau susirasti darbą bei pasiekti, vartoti sveikatos paslaugas.²⁵ Šis tyrimas pabrėžia, kad lytis lemia prieigą prie įvairių resursų pabėgėliams tikslo šalyje.

Kitas svarbus aspektas šiame tyrime bus kalba ir žodynas. Kalba yra labai svarbus lyčių studijų aspektas tiek saugumo, tiek kituose politikos moksluose. Daug tarptautinės politikos tyrimų atliekama analizuojant teisės aktų ir juos lydinčių dokumentų kalbą, o net ir kokybiniuose interviu dažnai koduojami žodžiai, kuriais remiantis galima sukurti konkretaus asmens ar grupės mąstymo paradigmas. Mokslininkė Carol Cohn savo tekste „Seksas ir mirtis racionaliaame gynybos intelektualų pasaulyje“ („Sex and Death in the Rational World of Defence Intellectuals“) mini, kad, išklausiusi ir išmokusi kalbą, ji suprato, kad ne kalba yra pagrindinis problemos šaltinis, bet tai, ką ta kalba bandoma išreikšti, iš kur ir kodėl ji skirta profesionalams: „Čia randame homoerotinio susijaudinimo, heteroseksualaus dominavimo, kompetencijos ir meistriškumo siekimo, priklausymo elitinei ir privilegijuotai grupei malonumus, <. ...>“²⁶ Šiame straipsnyje buvo nagrinėjama vyriškoji lytis ir jos performatyvumas konkrečios srities (branduolinių ginklų) specialistų kalboje. Tačiau panašių tendencijų galima aptikti ir kitose tarptautinės politikos srityse.

Jau anksčiau minėta, kad nėra daug tyrimų, kurių objektas būtų pabėgėliai vyrai, tyrimų, kuriuose būtų nagrinėjamos su jų gyvenimu ir prieglobsčio prašymu susijusios temos arba tai yra pavienės ir pakankamai naujos studijos. Viena pagrindinių mokslininkų XXI a. tirianti pabėgėlius vyrus ir pabėgėlių vyriškumo konceptą yra Katarzyna Wojnicka, mokslininkė iš Geteborgo universiteto Švedijoje, Sociologijos ir darbo mokslo katedros bei Europos tyrimų centro (CERGU)

²⁴ Sin Yi Cheung ir Jenny Phillimore „Gender and Refugee Integration: a Quantitative Analysis of Integration and Social Policy Outcomes.“ Journal of Social Policy. Cambridge University Press, 2016.

²⁵ Ibid. psl. 12-15.

²⁶ Carol Cohn, „Sex and Death in the Rational World of Defense Intellectuals“, Signs, Vol. 12, No. 4, Within and Without: Women, Gender, and Theory. (Summer, 1987), psl. 32

docentė. Savo tiriamajame darbe, rašytame drauge su mokslininke Magdalena Nowicka „Understanding Migrant Masculinities through a Spatially Intersectional Lens“ mokslininkės apžvelgia vyrų migrantų gyvenimo aspektus. Teigiama, kad vyrai migracijos kontekste yra mažai tiriami, o jų įgalinimas labai sąveikauja su erdvės laisve, kuri priklauso nuo pabėgėlių gyvenimo, integracijos sąlygų.²⁷ Tyrimas parodo, kad, pavyzdžiui, lyginant migrantus iš Lenkijos Vokietijoje su kitais migrantais bei naudojant erdvės teorijas, vyriškumas iš esmės nėra fiksuotas, bet vyriškumas tyrime atsiskleidžia, kaip formuojamas migracijos, miesto urbanizmo konteksto ir politinio diskurso.²⁸

Kita mokslininkė, tyrusi vyrus pabėgėlius, yra Mellani Griffith. Ji 2015 m. tyrime „‘Here, Man Is Nothing!’: Gender and Policy in an Asylum Context“ teigia, kad „geranoriško pabėgėlio“ (angl. „genuine refugee“) įvaizdis yra feminizuotas, pasyvus ir savyje talpinantis tam tikrą pažeidžiamumą, – dėl šių aspektų dauguma vyrų pabėgėlių nėra tinkamai pripažįstami ir jiems yra atsisakoma suteikti apsaugą ar statusą.²⁹ Taip pat svarbu paminėti, kad tiriamajame darbe atskleidžiamas ir NVO vaidmuo. Pastariesiems, kaip teigiama tyrime, sunku komunikuoti vientisą vyrų pabėgėlių paveikslą, ypač jei bandoma juos įdėti į „aukų“ kategoriją arba į aiškos „grėsmės“ kategoriją.³⁰ Šiuo tyrimu atskleidžiama kompleksiška vyrų tapatybė, ypač tų, kurie yra sulaikyme, nes, pvz., nėra gavę arba dar laukia savo sprendimo dėl prieglobsčio. Kompleksiškumas ir jų tapatybės sudėtingumas dažnai prieštarauja pabėgėliams vyrams priskiriamoms politinėms kategorijoms.³¹ Tiek politinės kategorijos, tiek lyties (angl. „gender“) normos dažnai vyrų nenaudai paveikia prieglobsčio ir apsaugos prašymų sprendimus.

Apžvelgus lyčiai jautraus požiūrio ištakas bei skirtingas tam pritaikomas teorijas, kitų mokslininkų darbus galima teigti, kad yra matomas ženklus tyrimų trūkumas apie vyrus pabėgėlius ir lyties veiksnį. Pati lyčiai jautraus požiūrio sąvoka yra vis dar sąlyginai nauja moksliniuose ir pabėgėlių prieglobsčio prašymo ar gyvenimo kontekstuose. Teoriniuose tyrimuose ji vis dar dažniausiai koncentruojasi į binarinės lyties sampratos sritį. Šiame darbe bus stengiamas ją

²⁷ Katarzyna Wojnicka ir Magdalena Nowicka „Understanding Migrant Masculinities through a Spatially Intersectional Lens“, *Men and Masculinities*, 2022, Vol. 25(2) 232–251, psl. 236

²⁸ Ibid. psl. 246

²⁹ Mellani Griffith „‘Here, Man Is Nothing!’: Gender and Policy in an Asylum Context“, *Men and Masculinities* 2015, Vol. 18(4) 468–488, psl. 469

³⁰ Ibid. psl. 483

³¹ Ibid. psl. 481 ir 483

parodyti plačiau, į šią prieigą įtraukiant ir tris teoriniame pagrinde apžvelgtus teorinius pagrindus. Apžvelgus tyrimus bei pamačius, kad lyties veiksnys pabėgėlių kontekste atsiskleidžia įvairiais pjūviais – nuo filosofinių pagrindų, vertybinių ir religinių sankirtų, lyčių performatyvumo iki kalbos, kurią vartoja siauro spektro disciplinų mokslininkai, darbo analizėje bus žiūrima kaip šis veiksnys paveikia pabėgėlių prieglobsčio prašymo laikotarpį ir jo gavimo teisinės galimybes.

3. Teorinis darbo pagrindas

Tiek teorinis pagrindas, tiek metodologija horizontaliai bus grindžiami lyčiai jautraus požiūrio koncepcija. Teorinė dalis ir analizė taip pat remsis M. Foucault galios teorija, Judith Butler lyties performatyvumo teorija bei feministine postkolonialistinėmis prieiga. Taip pat verta paminėti, kad kadangi šio tyrimo pagrindu pasirinktas kokybinis, giluminis, pusiau struktūruotas interviu teorinis pagrindas bus naudojamas aptariant interviu rezultatus ir atliekant teisinių dokumentų lyginamąją analizę.

Moterims pradėjus dalyvauti tiek privačioje, tiek viešojoje erdvėje, ėmė formotis lyčiai jautraus požiūrio koncepcija. Viena iš feminizmo tyrinėtojų, rašiusių apie namų ir viešųjų erdvių atskyrimą, kaip būdą lyčių vaidmenims įtvirtinti, yra Nancy Fraser. 2009 m. pasirodė esė „Feminizmas, kapitalizmas ir istorijos gudrumas“, kurioje autorė teigia, kad lyčių darbo pasidalijimas, kai moterys atlieka namų ruošos darbus, o vyrai – apmokamą darbą, nėra natūralus ar neišvengiamas, bet istoriškai susiformavęs ir tarnauja kapitalizmo interesams.³² Pasak N. Fraser, viešosios ir privačios erdvės pasidalijimas, atskiriantis apmokamo ir neapmokamo priežiūros darbo sferas, yra būdas natūralizuoti lyčių skirtumus ir įtvirtinti moterų pavaldumą. Taigi kūdikių maitinimas krūtimi ar sauskėlių keitimas daug kur buvo ir vis dar yra laikomas moters veikla tam tikroje privačioje, namų erdvėje.³³

Moterys, ypač saugumo studijose, buvo pastebėtos tik po-konfliktinėse erdvėse, taikos derybose, ir tik palyginti neseniai pradėtos įtraukti į jas iš anksčiau. Karinėse ir konfliktų zonose taip pat įprasta moteris laikyti aukomis, o vyrus – pagrindiniais konflikto veikėjais. Tokį požiūrį

³² Nancy Fraser, „Feminism, Capitalism, and the Cunning of History“, *New Left Review* 56, 2009 psl. 103

³³ *Ibid.* psl. 103

daugeliu atvejų lemia tai, kad dauguma tyrėjų, lauko darbuotojų, dirbančių pabėgėlių kilmės šalyse ar pabėgėlių stovyklose ir net į humanitarines, taikos ar pan. misijas siunčiamų žmonių paprastai yra vyrai. Moterys sudaro tik 7 proc. Jungtinių Tautų kariuomenės taikos palaikymo misijos narių.³⁴ Taip pat lauko misijose konfliktų šalyse ar pabėgėlių stovyklose moterų yra tik 30 proc., o, kai bandome pasižiūrėti į vadovavimo ir koordinavimo pareigų lygmenį, šis procentas sumažėja iki 20 proc.³⁵ Nors ir galima plačiai pritaikyti – lyčiai jautrus požiūris yra kritikuojamas dėl pozityvistinio požiūrio, dėl trūkumų pritaikant tyrimo rezultatus politiniams sprendimas bei dėl to, kad dažnai, naudojant šią tyrimo ir analizės priemonę, iškeliamas ir atsižvelgiama tik į moteriškos lyties aspektus.³⁶

Svarbu paminėti, kad lyčiai jautrus požiūris naudojamas vykdant lauko tyrimus ir dažniausiai tyrimuose bei darbuose, kurių tikslas analizuoti konfliktus, kitaip sakant – saugumo studijų kontekste. Ši priemonė turi savų trūkumų ir sunku ją paversti konkrečia teorija, bet šiame darbe bus stengiamasi parodyti lyčiai jautrios priemonės atskleidimą pasitelkiant papildomas tris teorines kryptis: 3.1 postkolonialistinį feminizmą; 3.2 Judith Butler lyties performatyvumo teoriją ir 3.3 Michel Foucault galios teoriją. Visos šios teorijos padės kokybiškai pritaikyti lyčiai jautrų požiūrį, tiriant tiek specialistus, tiek dokumentus ir pateikti išvadas ir paskatinti diskusiją, kaip būtų galima panašiose tyrimuose lyčiai jautrią priemonę pastiprinti analizę ir rekomendacijas formuojant tarptautinę politiką pabėgėlio prieglobsčio tema.

3.1. Postkolonialistinio feminizmo priemonė

Kritinio požiūrio ir feministinių saugumo studijų įvedimas į akademinių tyrimų lauką išryškino tai, kad į lyčių lygybę atsižvelgiantis požiūris apima ne tik konkrečius klausimus ar pavienius atvejus, bet ir holistinius aspektus, kurie žiūri plačiau ir atranda jungtis ten, kur gal kitos tyrimų sritys jų tarsi neapčiuopia. Lytis nėra vienas iš kintamųjų, bet tampa pagrindiniu požiūrio

³⁴ “5 steps to reach the 2028 targets for gender parity in peacekeeping” < <https://www.dcaf.ch/5-steps-reach-2028-targets-gender-parity-peacekeeping> > [Žiūrėta 2025-03-29]

³⁵ “Preventing Conflict Transforming Justice Securing The Peace, A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325” < <https://wps.unwomen.org/resources/fact-sheets/Fact-Sheet-and-Key-messages-Global-Study-EN.pdf> > [Žiūrėta 2025-03-29]

³⁶ <<https://gsdrc.org/topic-guides/gender-and-conflict/approaches-tools-and-interventions/gender-sensitive-conflict-analysis/>> [Žiūrėta 2025-03-30]

aspektu, pagrindu, per kurį galima filtruoti tiek praktines užduotis atliekančius specialistus, jų požiūrius, tiek politikos formavimą ar dokumentų turinį. Postkolonialistinės feminizmo prieigos pagrindinės temos yra galios paskirstymas, kritika vakarietiškam požiūriui, siekiančiam kategorizuoti moteris iš kitų nei vakarų regionai kaip aukas, kaip individus, kuriems reikia pagalbos. Taip pat yra atkreipiamas dėmesys į tai, kiek galios formuojant požiūrį turi su pabėgėliais dirbančios organizacijos ir institucijos. Taip pat kiek tos galios yra atimama, ar kalba „apie“, o ne „su“ pabėgėliais.³⁷ Ši prieiga taip pat skatina reflektyvų požiūrį į tyrimą ir kviečia tyrėjus atsižvelgti į savo pozicijas bei kritiškai analizuoti kategorijas ir prielaidas pabėgėlių kontekstuose.³⁸

Iš postkolonialistinės feminizmo pusės vienas svarbesnių darbų yra prof. Chandra Talpade Mohanty tekstas „Under Western eyes: Feminist scholarship and colonial discourses“. Šiame tekste autorė kritikuoja Vakarų feministinį diskursą, kuris dažnai tyrimuose ir politikoje vis dar generalizuoja „*Trečiojo pasaulio moters*“ (žr. sąvokų sąvadą Priedas nr. 1) patirtį, neatsižvelgdama į skirtingus socialinius, kultūrinius ir politinius kontekstus.³⁹ Profesorė teigia, kad tokiu būdu yra atkartojamas kolonialistinis požiūris, kai moterims, iš kitų nei Vakarai regionų, nesuteikiamas veiksnumas ir galia, dar daugiau – netgi atimamas jas viktimizuojant, aprašant kaip pasyvias ir dažnai engiamas dalyves.⁴⁰ Profesorės darbas, kaip ir kiti šioje srityje esantys žinomi darbai, skatina tyrėjus nuolat reflektuoti savo pačių poziciją, priklausomybę žinių sistemoms ir pažymi reprezentacijos atsakomybę tiriant ir rašant apie moteris iš tų šalių. Svarbu paminėti, kad nors darbe nebus gilinamasi į kilmės šalių politiką, bet dažnai rašant apie islamo religiją ir valstybes, kuriose vidinės gyvenimo taisyklės, teismai, įstatymai ir visuomenė labai tvirtai remiasi jos dogmomis bei principais – gana lengva suredukuoti į vieną generalizuotą kategoriją. Tai nėra tiesa ir tai labai svarbu suprasti, nes islamas, visų pirma, turi skirtingas savo atšakas (pvz.: sunitai ir šiitai), taip pat kiekviena islamiška šalis ir jų visuomenės gyvena pagal pakankamai skirtingas kultūrines, istorines, net ir nuo klimato priklausančias realybes. Svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad musulmoniškosios valstybės XXI a. vystosi skirtingai ir jų vidaus bei užsienio politika gali

³⁷ Garny, Naïké, & Neji, Marwa, “When Power is Key: a Reflexive, Decolonial and Feminist Perspective to Study Women’s Migration in Belgium”, 2024, *Les Cahiers du CRHiDI, Histoire, droit, institutions, société* 48, psl. 13

³⁸ Ibid. psl. 14

³⁹ Chandra Talpade Mohanty "Under Western eyes: Feminist scholarship and colonial discourses. " *Feminist review* 30.1 (1988): 70 psl.

⁴⁰ Ibid. 70 psl.

visiškai skirtis nuo, pvz., kaimyninių šalių. Ši mąstymo kategorija yra bendrai pritaikoma Globaliųjų Pietų regionui, net jei analizuojama kita nei MENA regiono šalis. Šiame darbe ši prieiga bus svarbi todėl, kad didžiosios dalies pabėgėlių Vokietijoje ir Švedijoje kilmės šalis yra iš MENA regiono ir Globaliųjų Pietų regiono.

3.2. Judith Butler lyties performatyvumo teorija

Judith Butler lyties performatyvumo teorija labai glaudžiai su lyčiai jautria prieiga ir yra atskleidžiama knygoje „Gender Trouble and the subversion of identity“. Anot autorės, sistemos, ypač politinės, sukūrė binarinį požiūrį į lytį.⁴¹ Tokiu būdu socialinė lytis egzistuoja tik tada, kai yra įkūnyta kito akyse. Todėl taikant lyties performatyvumo teoriją moksliniuose tyrimuose ir politikos formavime turėtų būti svarbus ir kitų socialinių lyčių vaidmuo.⁴² Jei, tarkime, pabėgėlių moterų kilmės šalies visuomenėje atlieka arba yra matomos kaip atliekančios tam tikrą socialinį vaidmenį, tikslo šalies visuomenėje jos bus matomos kitaip, pagal toje visuomenėje nusistovėjusias taisykles, tradicijas, įstatymus ir pan. Tuomet programos taip pat yra formuojamos remiantis šia vizija, kitaip tariant, lyties performatyvumu, kuris yra vertinimas pagal tikslo šalies kultūroje, visuomenėje ar politinėje sferoje nusistovėjusius tos lyties performatyvumo standartus. Poreikis gelbėti moteris ir moteriškos lyties performatyvumas dažnai kyla, ypač politikos moksluose, tiek iš fizinės lyties aspektų (fiziškai silpnesnės, menstruojančios ir pan.), tiek iš socialinės lyties aspektų (islamo religijos šalyse moterų prievartaujamos per karo konfliktus, engiamos iš institucinės perspektyvos, nes pastaroji pagrįsta religiniais aspektais ir pan.). Toks moters, kaip aukos, kurią reikia saugoti ir ginti, įvaizdis netgi teisiškai įtvirtintas tarpvalstybinėje erdvėje, – Jungtinių Tautų rezoliucijoje 1325 dėl moterų, taikos ir saugumo.⁴³ Nesvarbu, kas yra tas kitas asmuo, kurio reikia saugotis, – ar tai būtų institucijos, ar religija, ar vyras (smurto šeimoje atvejais) – moteris yra auka. Tai vienas iš labiausiai paplitusių, ypač tarptautinėse politinio saugumo studijose, tradicinių moters socialinės lyties performatyvumo vaizdinių.

⁴¹ Judith Butler “Gender trouble and the subversion of identity“, Routledge, Chapman and Hall, 1990, psl. 129

⁴² Ibid. 139

⁴³ < <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement> >
[Žiūrėta 2023-11-30]

Informacijos apie vyrams taikomą lyties performatyvumą yra mažiau. Vienas iš geriausių pavyzdžių yra jau įvade minėta Dr. Tama Mayer knyga „Gender Ironies of Nationalism Sexing the Nation“, kuri sociologiškai ir antropologiškai bando paaiškinti, kodėl vyrai yra sugrėsminami.⁴⁴ Taip pat yra keletas mokslininkų, kurie tiria vyrus pabėgėlius prieglobsčio prašymo procese, darydami tiek lauko tyrimus, tiek giluminius interviu. Taip pat dažniausiai tyrimai, įtraukiantys vyriškos lyties (arba tuos pabėgėlius, kurie turi biologinės lyties vyriškų bruožų, save laiko vyrais) pabėgėlius, yra daromi kontraste su moterimis pabėgėlėmis. Vienas tokių tyrimų, kuris naudoja ir J. Butler lyties performatyvumo teoriją, yra autorių kolektyvo – Evangelia Tastsoglou, Xanthi Petrinioti, Chara Karagiannopoulou – 2023 m. atliktas tyrimas „The Gender-Based Violence and Precarity Nexus: Asylum-Seeking Women in the Eastern Mediterranean“. Jame per J. Butler teorijos prizmę yra apžvelgiami pabėgėliai iš Sacharos pietinės Afrikos, kurie Sicilijos saloje, Italijoje, turi prieglobstį arba jo prašo. Tyrime kritikuojamas požiūris į vyrus pabėgėlius kaip į grėsmę, agresorius arba tuos, kurie yra mažiau, arba iš viso nenusipelnę pabėgėlio pažeidžiamumo – tokie tyrimo rezultatai atspindi J. Butler lyties performatyvumo teoriją ir jos kritiką „fiksuotoms“, stereotipais iš anksto apibrėžtomis lyties kategorijoms.⁴⁵

3.3. Michel Foucault galios teorija

Trečioji teorinė prieiga, kuri padės geriau prieiti prie analizuojamos medžiagos yra M. Foucault galios teorija. M. Foucault galią savo tekste „The History of Sexuality, Volume 1: An Introduction (1976)“ mato necentralizuotai, einančią per skirtingas grupes, institucijas, taip pat galią jis sieja su žiniomis. Galia kyla iš žinių ir žinios kyla iš galios, – jis atsisako idėjos, kad galia yra koncentruota tik išrinktųjų rankose – elito, vyriausybės, karalių ir pan., veikiau ji yra tarp žmonių ir yra labiau diskursinė. Šioje teorijoje išskiriama ir darbe bus svarbi galia, kurią turi tokios institucijos, kaip mokyklos, universitetai ir šio darbo plotmėje – pabėgėlių priėmimo centrai ir stovyklos. Šios ir panašios institucijos savo galia formuoja individų požiūrį.

⁴⁴ Dr. Tama Mayer, „Gender Ironies of Nationalism Sexing the Nation“, Psychology Press, 2000

⁴⁵ Evangelia Tastsoglou, Xanthi Petrinioti, Chara Karagiannopoulou, „The Gender-Based Violence and Precarity Nexus: Asylum-Seeking Women in the Eastern Mediterranean“, 2023 m., „Frontiers in Human Dynamics“.

Galima teigti, kad M. Foucault požiūris radikaliai skiriasi nuo tradicinių pažiūrių: galia yra visur, ji yra išsisknijusi diskurse ir žiniose, ir veikia per išsklaidytą tinklą, o ne yra koncentruota vienoje rankose, ar vien tik užsiima represija. Nors pats M. Foucault konkrečiai neapibrėžė objektyvios ir subjektyvios galių. Šiame tyrime šie konceptai bus naudojami konkrečiau analizuojant tyrimo objektus: teisinius dokumentus ir interviu. Objektyviąją galią galima laikyti institucine galia – tai būtų pabėgėlių stovyklos, jų taikomos taisyklės, galia, kurią turi specialistai bei įstatymai. Tokia galia pasireiškia iš viršaus į apačią. Tuo tarpu subjektyvioji galia yra individų veikimas per tam tikras normas ir diskursus, pabėgėlių atveju tai yra jų kultūriniai diskursai iš kilmės šalies ir diskursai, taisyklės ar normos, kurios yra tikslo šalies visuomenėje. Šie du galios lygmenys susipina ir leidžia analizuoti kaip per lyties veiksnį yra formuojama (arba formuojasi) jų tapatybė ir socialinis vaidmuo. M. Foucault siekė kritikuoti tradicinę galią, šiame darbe naudosime šių dviejų galių sampratą kaip analizės pagrindą siekiant geriau suprasti lyties veiksnį pabėgėlių gyvenimuose, kol jie laukia prieglobsčio suteikimo. Taip pat šios dvi galios padės geriau suprasti, kaip pabėgėliai mato save ir kaip juos mato specialistai, analizuojant interviu medžiagą. Šiam tyrimui labai svarbus suvokimas, kad galia yra tiek išorinėse struktūrose, tiek žmonių viduje.

Šių trijų teorijų pasirinkimas nėra atsitiktinumas. Visų pirma, norisi parodyti, kad jos visos yra naudingos siekiant kuo efektyvesnio lyčiai jautraus požiūrio taikymo akademiniuose tyrimuose ir jų analizėje. Taip jos leidžia iš skirtingų pusių ir per skirtingus pjūvius pasižiūrėti į tą patį reiškinį – lyties veiksnį pabėgėlių priėmimo kontekste. Feministinė prieiga bus naudojama kaip diskursinis darbo pagrindas, atskleidžiant ką reiškia būti moterimi, vyru arba *Queer* asmeniu. Judith Butler lyties performatyvumo teorija bus vertingas kultūrinės analizės įrankis, nes tiriant pabėgėlius tikslo šalyse neįmanoma netirti kultūrinių susidūrimų ir sutapimų. Šie sąryšiai yra ir kintamieji kai yra sprendžiama dėl pabėgėlio statuso išdavimo. Michel Foucault galios teorija leis struktūruotai pasižiūrėti į lyties veiksnio ir institucinės galios mechanizmo sąveikas, taip pat į pabėgėlių lytį kaip objektyvią ir subjektyvią galias.

4. Metodologija

Šio darbo tyrimas atliktas remiantis kokybinės metodologijos principais. Kokybinė tyrimo metodologija pasirinkta dėl tyrimo lauko specifikos ir lyčių skirtumų problemos, susijusios su

informacija apie pabėgėlių prieglobsčio prašymo procesą, tyrinėjant pabėgėlių prieglobsčio prašymo laikotarpį kokybiniais metodais, atsiranda galimybė daug labiau priartėti prie tyrimo objekto ir, taikant interviu bei duomenų analizę, tirti lyčių pjūvį. Išryškėjęs kokybinis tyrimo metodas, pasak straipsnio „Qualitative-Interpretive Methods in Policy Research“ autorės Dvoros Yanow, „<...> buvo tyrimas, kuriame buvo naudojamas vienas ar daugiau iš trijų duomenų rinkimo, gavimo ar generavimo metodų: stebėjimas bet koku dalyvavimo lygmeniu; interviu atlikimas pokalbio būdu; atidus su tema susijusių dokumentų skaitymas.“⁴⁶ Iš autorės išvardytų metodų šiame tyrime buvo naudojami interviu rinkimas ir analizė bei dokumentų skaitymas ir analizė.

Dėl geografinių ir finansinių apribojimų šiame tyrime nebuvo naudojamas dalyvaujamas stebėjimas. Darbas grindžiamas medžiaga, surinkta giluminiu interviu metodu su Vokietijos ir Švedijos pabėgėlių centruose dirbančiais žmonėmis. Taip pat naudotasi viešai prieinamos teisinės medžiagos apie prieglobsčio prašymus lyginamąja analize. Kokybiniai pusiau struktūruoti giluminiai interviu suteikė daugiau medžiagos ir įžvalgų apie pabėgėlių padėtį tuo laikotarpiu, kai jie gyvena pabėgėlių centruose laukdami atsakymo dėl savo prieglobsčio prašymo. Kokybinio interviu metodika pasirinkta ir dėl jos lankstumo. Pusiau struktūruoti interviu leido patiems apklausiamiesiems nukreipti tyrėją link rezultatų. Lankstumas taip pat svarbus siekiant atskleisti tyrimo gylį ir surinkti kuo daugiau medžiagos, nes, dėl tyrimo ribotumo ir galimybės atlikti dalyvaujamąjį stebėjimą nebuvimo, specialistų požiūrio į lyčių pjūvį pabėgėlių prieglobsčio prašymo nagrinėjimo metu atskleidimas yra labai svarbus aspektas, kuris geriausiai pasimato skatinant tyrimo objektą pasidalyti savo pastebėjimais, patirtimi ir refleksijomis. Šiuose centruose dirbantys darbuotojai ir specialistai kasdien susiduria su pabėgėlių iššūkiais, patirtimi ir požiūriais. Specialistai taip pat pasirenkami kaip šaltinis, nes jie yra ryšys tarp pabėgėlio kasdienio gyvenimo ir šalies, kurioje jis prašo prieglobsčio, taisyklių.⁴⁷ Vietoje dirbantys specialistai dažnai yra pirmieji žmonės, į kuriuos pabėgėlis kreipiasi pagalbos, ir jie dažnai turi daug didesnę pabėgėlių

⁴⁶ Dvora Yanow „Qualitative-Interpretative Methods in Policy Research“, „Handbook of Public Policy Analysis“ 2017, psl. 406

⁴⁷ Ildiko Zakarias ir Margit Feischmidt. „We Are That In-Between Nation“ : Discourses of Deservingness of Hungarian Migrants Working in Institutions of Refugee Accommodation in Germany“. 2020 m. „Sociology“ 55(2), psl. 14

pasitikėjimą nei specialistai, dirbantys nacionalinėse institucijose, nagrinėjantys pabėgėlių prašymus.

Svarbu pabrėžti, kad, siekiant geriau suprasti pabėgėlių padėtį ir surinkti originalesnius bei įvairesnius duomenis, buvo siekiama atrinkti specialistus iš nevyriausybinių ar tarptautinių organizacijų. Interviu dalyviai taip pat bus atrenkami sniego gniūžtės metodu: pirmųjų apklaustųjų prašoma pasidalyti savo kontaktais ir apklausti asmenis, kurie jiems svarbūs jų srityje ir aktualūs tyrimui.⁴⁸ Tyrimui atrinkti vokiečių ekspertai dirba tiek Rytų tiek Vakarų Vokietijoje. Didžioji dalis jų buvo pabėgėlius konsultuojantys asmenys arba centrus administruojantys asmenys. Specialistai buvo atrinkti remiantis Jungtinių Tautų Pabėgėlių agentūros (UNHCR) biuro ir Tarptautinės Migracijos Organizacijos (IOM) biuro pasiūlymais ir pateiktais kontaktais. Švedijos specialistai buvo ieškomi ir remiantis viešai prieinama informacija internete apie su pabėgėliais dirbančias organizacijas, taip pat kreipiantis į pagrindinius universitetus, kurie tiria migracijos lauką.

4.1. Interviu metodika

Klausimyno struktūra buvo sudaryta remiantis Alano Brymano knygoje „Socialinių tyrimų metodai“ pateiktais metodologiniais pavyzdžiais ir gairėmis.⁴⁹ Jie buvo suskirstyti į įžanginius klausimus, po to – vidurinius-pagrindinius ir baigiamuosius.. Kiekvieną bloką sudarė 4-10 klausimų, kurie buvo laikomi pagrindiniais klausimais, kartais šie pagrindiniai klausimai buvo naudojami kaip atspirties taškas, siekiant išsiaiškinti papildomą informaciją, jei per pokalbį su informantu paaiškėdavo, kad ši papildoma informacija yra svarbi ir reikalinga, arba jei pats tiriamasis manydavo, kad svarbu ją paminėti. Tyrimo metu buvo laikomasi Tyrimo etikos, kiekvienas informantas pasirašė informuoto sutikimo formą išverstą į anglų kalbą, visi informantai pasirinko, kad jų duomenys būtų nuasmeninti. Dėl to tiek interviu medžiagos analizėje, tiek pateikiant duomenis informantams suteikti kodai.

Apačioje pateikta klausimyno struktūros lentelė, kurioje yra klausimų grupės, jų aprašymai ir klausimų numeriai iš Priedo nr. 2. Priede pateikiami atsakymai tik nuo 5-o klausimo, kad nekiltų informanto atpažinimo rizika.

⁴⁸ Alan Bryman “Social Research Methods”, Oxford University Press, 2012, psl. 202

⁴⁹ Ibid. psl. 468-500

Klausimų grupė	Aprašymas	Klausimų numeriai
Pirmoji klausimų grupė – „Starting questions“	Klausimai skirti susipažinti su specialistu, jo darbo patirtimi. Siekiama geriau susipažinti su jo kasdienine veikla ir pirminiu požiūriu į lytis.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7;
Antroji klausimų grupė – „Middle questions“	Klausimai skirti sužinoti ir atskleisti specialistų požiūrį į skirtingas pabėgėlių lytis. Taip pat stengiamasi paklausti asmeninių situacijų, kurios buvo lyg kertiniai požiūrio pokyčio (jei jis buvo) taškai.	8, 9, 10, 11, 12;
Trečioji klausimų grupė – „Ending questions“	Uždaromieji klausimai. Jie skirti pasižiūrėti kaip specialistas reflektuoja savo požiūrio pokytį į skirtingas lytis. Šie klausimai taip pat kviečia specialistus suteikti požiūrio taškų tyrėjai, kuri nori geriau suprasti lyties veiksnių pabėgėlio prieglobsčio prašymo procese.	13, 14, 15, 16, 17, 18, 19.

4.2. Teisinių dokumentų analizės metodika

Lyginamoji teisinių dokumentų analizė buvo atliekama naudojant viešai prieinamus duomenis arba apklaustų specialistų pateiktus dokumentus. Teisiniai dokumentai buvo pasirinkti tie, kurie apibrėžia prieglobsčio gavimo procesą šalyje. Kur buvo prieinamos, buvo analizuojamos ir prieglobsčio prašymo proceso gairės. Teisinių dokumentų buvo ieškota pasitelkiant informantų

suteikta informaciją, informaciją esančia oficialiuose šalių migracijos agentūrų puslapiuose, oficialiuose Europos Komisijos migracijos ir integracijos interneto svetainėse bei pasitelkiant interneto naršyklę ir raktinius žodžius. Tyrimo tikslas buvo išanalizuoti ir palyginti duomenis apie teisinius dokumentus anglų kalba. Jei iškildavo poreikis analizuoti medžiagą vokiečių arba švedų kalba, buvo naudojamos atvirų duomenų vertimo priemonės. Kontekstui praplėsti taip pat buvo naudojami ankstesni tarptautiniai tyrimai ar ataskaitos apie prieglobsčio ir migracijos teisinius duomenis šiose šalyse.

4.3. Tyrimo metodikos apribojimai ir trūkumai

Šia metodika atlikto tyrimo apribojimai buvo įvairūs. Svarbiausia, kad kokybiniai pusiau struktūruoti interviu buvo atliekami anglų kalba, kuri nebuvo nei tyrėjo, nei tiriamųjų gimtoji kalba. Taip pat ir tam tikrų teisinių duomenų analizė buvo atliekama naudojant atvirojo kodo vertimo priemones. Be kalbos, tyrimo metodologiją riboja ir tai, kad nebuvo vykdomas dalyvaujamasis stebėjimas, o interviu buvo atliekami internetinio skambučio pagrindu, kuris siek tiek emociškai atitolina tyrėją nuo informanto ir apsunkina procesą, kurio metu tyrėjas turėtų didesnę galimybę matyti pašnekovo kūno kalbą ar emocines išraiškas. Siekiant sumažinti šį apribojimą, buvo pasirinktas techninis vaizdo skambučių sprendimas, tačiau jis vis tiek nepakeičia gyvo dialogo ir pokalbio.

5. Teisinės bazės analizė

5.1. Europos migracijos politikos apžvalga

Migracijos ir ypač prieglobsčio prašymo teisė Europoje yra įtvirtinta tiek tarptautiniais susitarimais, tiek nacionaliniais įstatymais valstybių viduje. Pagrindiniai Europos Sąjungos susitarimai dėl prieglobsčio prašymo yra šie: a) Dublino Konvencija ir reglamentai; b) Bendra Europos Prieglobsčio Sistema (CEAS); c) Kvalifikacijos direktyva; d) Priėmimo sąlygų direktyva; e) Prieglobsčio procedūrų direktyva; f) Laikinosios apsaugos direktyva. Laikinosios apsaugos direktyva, kuri buvo aktyvuota prasidėjus Rusijos agresijai prieš Ukrainą, suteikė laikiną

prieglobstį nuo karo bėgantiems ukrainiečiams iki 2025 metų. Šiuo atveju ji nuo kitų prieglobsčio gavimo būdų skiriasi tuo, kad prieglobsčio gavimo procedūra yra greitesnė ir nereikalauja individualaus prašymo tarptautinei apsaugai gauti.⁵⁰ Šio tyrimo tikslas ir fokusas nėra į ukrainiečius, taip pat nėra tikslo atsižvelgti į konkrečias kilmės šalis. Svarbu paminėti tai, kad nagrinėjant Švedijos ir Vokietijos prieglobsčio sistemas bus minimos statistiškai didžiausių prieglobsčio prašytojų grupių kilmės šalys. Taip pat kilmės šalys yra svarbios ir tuo atveju, kai nacionalinė teisinė sistema atsižvelgia į jas kaip į „saugias“ ar „nesaugias“, taip apibrėždama pabėgėlio galimybę gauti prieglobstį arba būti grąžintam į savo kilmės šalį. Šioje dalyje trumpai apžvelgsiu pagrindinius Europos prieglobsčio dokumentus – Dublino reglamentą bei naująją Europos migracijos ir prieglobsčio paktą, kurie padės susidaryti geresnį bendrą supratimą prieš įsigilinant ir analizuojant Vokietijos ir Švedijos prieglobsčio įstatyminę bazę bei sistemas. Taip pat bus apžvelgti Europos migracijos ir prieglobsčio pakto fragmentai, svarbūs nagrinėjant lyčiai jautrius aspektus.

5.1.1. Dublino Konvencija

Dublino Konvencija buvo priimta 1990 m. birželio 15 d. ir yra dalis bendros Europos Sąjungos (toliau ES arba Europos) prieglobsčio politikos. ES įsipareigojo vykdyti prieglobsčio politiką pagal Ženevos Konvencijos susitarimą.⁵¹ Šiame susitarime yra nurodyti kriterijai pagal kuriuos žmogus yra laikomas pabėgėliu. Šis įsipareigojimas yra taip pat įrašytas ir vienoje iš dviejų sutarčių, sudarančių ES konstitucinį pagrindą tai yra sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo.⁵² Dublino konvencija svarbi tuo, kad Europos Sąjungos šalys ja įsipareigojo priimti ir vertinti prieglobsčių prašytojų prašymus dėl tarptautinės apsaugos pagal Ženevos konvenciją ir Kvalifikacijos direktyvą. Priimta ir pasirašyta 1990 m., ši konvencija keičiantis aplinkybėms ir Europos Sąjungos politikai turėjo kelias versijas ir su papildymais vis buvo atnaujinama. Nuo 2003 m. Konvencija buvo pervadinta į Reglamentą ir buvo priimtas Antrasis Dublino reglamentas, o

⁵⁰ < <https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/#protect> > [Žiūrėta 2024-04-20]

⁵¹ <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt/democracy-and-human-rights/fundamental-rights-in-the-eu/guaranteeing-the-right-to-asylum> (Žiūrėta 2025-01-18).

⁵² Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0015.01/DOC_3&format=PDF 78 straipsnis (EB sutarties ex 63 straipsnio 1 ir 2 punktai bei ex 64 straipsnio 2 dalis) [Žiūrėta 2024-04-20]

2013 m. buvo priimtas paskutinis Trečiasis Dublino reglamentas. Antruoju Dublino reglamentu siekta, kad šalys narės prisiimtų atsakomybę. Pabėgėlių perdavimo tarp valstybių sistema buvo standartizuota ir supaprastinta, taip pat įvesta „Eurodac“ pirštų antspaudų rinkimo sistema. Dalinimasis informacija tarp šalių šia sistema padeda užtikrinti, kad nebūtų daugkartinių pabėgėlių prieglobsčio prašymo teikimų keliose Europos Sąjungos valstybėse.⁵³

2013 m. buvo priimtas dar vienas – Trečiasis Dublino reglamentas, kuriuo siekta toliau gerinti jau esamą sistemą ir užtikrinti pabėgėlių teisių saugojimą, kartu atsižvelgiant į sąžiningą atsakomybių pasidalijimą tarp skirtingų Europos Sąjungos šalių. Iš pabėgėlių teisių pusės šis Reglamentas formalizavo šiuos aspektus: 1) pabėgėlio kaip prieglobsčio prašytojo teisę į informaciją, tai reiškė, kad pabėgėlis turi teisę žinoti informaciją apie vykstančius procesus; 2) pabėgėlio, kaip prieglobsčio prašytojo teisę apskūsti sprendimą dėl jo statuso, pvz.: jei migracijos tarnyba nustato, kad prieglobstis jam nebus suteikiamas, pabėgėlis įgavo teisę apskūsti šį sprendimą teisme; 3) Taip pat buvo suteikta teisė į asmeninį interviu, taip galint geriau apžvelgti ir įvertinti pabėgėlio kaip prieglobsčio prašytojo aplinkybes ir istoriją.⁵⁴ Be šių aspektų įtvirtinimo pabėgėliams buvo suteikta šeimos sujungimo teisė – tai procesas, kai gavęs prieglobstį pabėgėlis gali valstybės prašyti atsivežti savo šeimos narius.⁵⁵ Kitas pakeitimas, kuris yra svarbus užtikrinant žmogaus teises buvo pažeidžiamumo nustatymas ir papildomos pagalbos suteikimas pažeidžiamoms pabėgėlių grupėms. Šis pakeitimas sumažina pažeidžiamų grupių riziką patirti moralinę ir emocinę žalą prieglobsčio prašymo nagrinėjimo metu. Tokios grupės yra nepilnamečiai asmenys be tėvų, žmonės su negalia, nėščios moterys, prekybos žmonėmis aukos ir pan.⁵⁶

Šis reglamentas, kaip ir visa Europos Sąjungos prieglobsčio sistema iš esmės pasikeitė 2024 m. priėmus naująjį migracijos ir prieglobsčio paktą. Šiuo metu Dublino reglamentą keičia Prieglobsčio ir migracijos valdymo pakto reglamentai, kurie pilnai veikti turėtų jau nuo 2026 m. Toliau apžvelgsime tiek pagrindinius, esminius pakeitimus, tiek su lytimi susijusius šio pakto aspektus.

⁵³ <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/dublin-ii-regulation.html> [Žiūrėta 2025-01-18]

⁵⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02013R0604-20130629> [Žiūrėta 2025-01-18]

⁵⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R0604> [Žiūrėta 2025-01-18]

⁵⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R0604> [Žiūrėta 2025-01-18]

5.1.2. Europos migracijos ir prieglobsčio paktas

2024 m. gegužės 14 d. priimtas paktas iš esmės atnauja dabar veikiančias sistemas, taip pat įveda kelis naujus aspektus.⁵⁷ Tikimasi, kad nauja sistema bus tolygesnė, jos taikymas valstybėms bus labiau privalomas, o nesilaikymas gali užtraukti teisinę atsakomybę šalims narėms.⁵⁸ Pagrindiniai nauji šio Europos migracijos ir prieglobsčio pakto aspektai yra: a) naujas atrankinės patikros reglamentas – užtikrins greitesnį pabėgėlių patikrinimą ir identifikavimą, bus atliktas efektyvesnis pažeidžiamumo ir sveikatos įvertinimas;⁵⁹ b) nauja prieglobsčio agentūra – ši agentūra yra pertvarkytas anksčiau buvęs Europos Prieglobsčio Paramos Biuras. Agentūra ES valstybėms padės įgyvendinti naująjį migracijos paktą, taip pat padės išlaikyti didesnę solidarumą tarp ES šalių;⁶⁰ c) nauja ES perkėlimo sistema – ši sistema užtikrins pabėgėlių perkėlimą Europos Sąjungos viduje. Tiesa, ši sistema sulaukė daugiausia kritikos, nes ji valstybėms narėms nustatys pabėgėlių kvotas: kiek žmonių reikėtų priimti, iš valstybių, kur jų skaičius yra per didelis. Šalis priimanti pabėgėlius gali turėti alternatyvą – finansiškai susimokėti už nepriimtų pabėgėlių skaičių. Šalių lyderiai, tokie kaip Lenkijos ministras pirmininkas Donald Tusk gana aršiai pasisakė prieš tokį pakto nuostatą: „Apsaugosime Lenkiją nuo perkėlimo mechanizmo, <...>“.⁶¹ Taip pat ši agentūra bus viena pagrindinių institucijų, įgalinta peržiūrėti ir analizuoti situaciją visoje Europos Sąjungoje ir prižiūrėti bendrus geografinius ES prioritetus migracijos atžvilgiu. Ši Agentūra pagal pakto nuostatas padės Europos Sąjungai veikti strategiškiau ir sumažins arba iš viso panaikins *ad-hoc* pabėgėlių perkėlimus.⁶²

Naujasis migracijos paktas atkreipia didesnę dėmesį į skirtingas pažeidžiamumo kategorijas ir per skirtingus reglamentus apibrėžia jų grupes, nors pakte ir nėra vieno bendrinio pažeidžiamumo

⁵⁷ < <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-asylum-reform-pact/> > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁵⁸ < <https://www.euronews.com/my-europe/2024/04/11/eu-countries-not-enforcing-migration-pact-could-face-legal-action-says-johansson> > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁵⁹ < <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/screening-regulation/> > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁶⁰ < <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/asylum-agency/> > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁶¹ < <https://www.euronews.com/my-europe/2024/04/11/eu-countries-not-enforcing-migration-pact-could-face-legal-action-says-johansson> > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁶² < <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/resettlement-framework/> > [Žiūrėta 2025-05-02]

aspekto.⁶³ Tiesioginių nuorodų gal ir trūksta, tačiau, remiantis specialistų analize, galima teigti, kad lyties aspektu pagrindiniai pokyčiai yra šie: a) lyčiai jautrios prieglobsčio procedūros ir dėmesys specialistų žinioms bei įgūdžiams geresniam išankstiniam pažeidžiamumų pastebėjimui ir įvertinimui, taip pat galimybė paprašyti, kad prieglobsčio įvertinimas pabėgėliui(-ei) būtų atliktas tos pačios lyties specialisto;⁶⁴ b) specialūs pabėgėlių priėmimo poreikiai išgyvenusiems smurtą dėl lyties (įtraukiant prievartą, moterų lytinių organų žalojimą ir priverstinę santuoką) – šių poreikių įvertinimas turi įvykti per 30 dienų nuo prieglobsčio prašymo pateikimo, taip pat reglamentai pažymi, kad pabėgėliai privalo turėti prieigą prie būtinųjų fizinės ir psichikos sveikatos paslaugų bei reabilitacijos (ne vien tik pirminei intervencijai, bet ir psichikos bei fizinės sveikatos atstatymui);⁶⁵ c) Europos Žmogaus teisių teismo sprendimas dėl smurto dėl lyties kaip pagrindo prieglobsčiui prašyti⁶⁶ – šis sprendimas naujojo pakto kontekste yra svarbus, nes pateikė išvadą apie moterų pabėgėlių priklausymą socialinei grupei, kuri patiria riziką dėl smurto ir persekiojimo lyties pagrindu. Šis sprendimas atsispindi naujajame pakte ir yra svarbus prieglobsčio prašymo procese, nes jį taikant prieglobstis moterims gali būti suteikiamas remiantis priklausymu socialinei grupei, neprašant pabėgėlių dalytis ir įrodinėti asmeninės situacijos bei jos aplinkybių.⁶⁷

Toliau šiame skyriuje bus apžvelgti ir analizuojami pagrindiniai Švedijos ir Vokietijos teisiniai dokumentai, atsižvelgiant į lytį.

5.2 Pagrindiniai Švedijos teisiniai dokumentai apibrėžiantys prieglobsčio prašymo politiką.

Švedija yra viena iš Europos šalių, turinti ilgą migracijos istoriją. Antrojo pasaulinio karo metai ir po šio karo Švedija priėmė daug pabėgėlių, jai buvo svarbu prisitraukti pabėgėlių darbo rinkai. Vėliau nuo 1970 m. darbo migracija buvo apribota, bet daugėjo pabėgėlių, gaunančių prieglobstį

⁶³ Catherine Warin, Valeria Ilareva „Vulnerability in the New Pact: an empty promise to protect, or an operational concept?“, 2024, < <https://eumigrationlawblog.eu/vulnerability-in-the-new-pact-an-empty-promise-to-protect-or-an-operational-concept> > [Žiūrėta 2025-05-12]

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ < <https://www.dw.com/en/eu-court-rules-gender-based-violence-ground-for-asylum/a-68016253> > [Žiūrėta 2025-05-12]

⁶⁷ Ibid.

Švedijoje, iš „trečiųjų šalių“ – Irano, Irako, Afrikos Kyšulio.⁶⁸ Šiuo metu, remiantis Eurostat 2024 m. duomenimis, Švedijoje 15,3 proc. gyventojų yra iš „trečiųjų šalių“, o 5,3 proc. gyventojų iš kitų Europos Sąjungos šalių.⁶⁹ Remiantis prieinama Europos Komisijos informacija, Švedija 2020 m. rengtame Migracijos Integracijos Politikos Indekse (MIPEX) buvo viena iš 10 geriausių integracijos sistemą turinčių šalių.⁷⁰ Nuo 2021 m. didžioji dauguma įstatymų imta keisti ir iki šių dienų migracijos, integracijos bei prieglobsčio įstatymai bei programos yra griežtinami. Toliau bus apžvelgiami ir analizuojami per lyties veiksnį trys dokumentai: a) Užsieniečių įstatymas (*Utlänningslagen*); b) Švedijos Migracijos Agentūros Nuostatai ir Gairės; c) Lyties (*angl. Gender*) ir seksualinės orientacijos įtraukimas į prieglobsčio teisę.

5.2.1 Užsieniečių įstatymas (*Utlänningslagen*).

Šis įstatymas yra pagrindinis įstatymas, apibrėžiantis užsieniečių gyvenimą Švedijoje, numatantis leidimų gyventi išdavimą užsieniečiams (tarp jų ir prieglobsčio pagrindu) bei apgyvendinimo vietos aspektus. Jis buvo priimtas 2005 m., keistas 2016 m. ir 2021 m.. Toliau bus analizuojama šio įstatymo paskutinė redakcija ir pakeitimai. 2021 m. pagrindiniai pasikeitimai prieglobsčio prašymo bazėje buvo apie tai, kad visi naujai išduodami gyvenimo leidimai bus laikini ir tik po kurio laiko bus galima pretenduoti gauti nuolatinį leidimą gyventi Švedijoje.⁷¹ Nuolatinis leidimas gyventi bus išduodamas tik bent trejus metus Švedijoje gyvenančiam užsieniečiui, atsirado papildomų sąlygų dėl savęs išlaikymo ir gyvenamosios vietos turėjimo.⁷² Taip pat buvo pakeistos sąlygos dėl šeimos sujungimo. Jei užsieniečio šeimos nariai nori gauti leidimą gyventi Švedijoje, prašantis šeimos narys turi turėti pakankamai išteklių išlaikyti šiuos šeimos narius ir turėti tinkamą gyvenamąją vietą jiems priimti.⁷³

⁶⁸ < https://migrant-integration.ec.europa.eu/country-governance/governance/sweden_en > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁶⁹ < https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Tab_2_Non-national_population_by_group_of_citizenship_1_January_2024_rev.png > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁷⁰ < https://migrant-integration.ec.europa.eu/country-governance/governance/sweden_en > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁷¹ < https://migrant-integration.ec.europa.eu/news/sweden-revised-aliens-act-adopted-parliament_en > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

Svarbu paminėti, kad pačiame įstatyme (versijoje anglų kalba) tik vieną kartą paminėtas žodis „lytis“: „Šiame įstatyme „pabėgėlis“ – tai užsienietis, kuris yra užsienio valstybės pilietis, jaučiantis pagrįstą baimę būti persekiojamas dėl rasės, tautybės, religinių ar politinių įsitikinimų, arba dėl lyties, seksualinės orientacijos ar kitokios priklausomybės tam tikrai socialinei grupei <...>“. ⁷⁴ Abiejuose įstatymuose nėra žodžių „vyras“ ar „moteris“. Taip pat nėra ir žodžio pažeidžiamumas. ⁷⁵ Taip pat nėra paminėti ir jokie lyčiai jautrūs ar pažeidžiamumo kriterijai. ⁷⁶ Dokumentai keliose vietose nurodo į Dublino reglamentą, tad galima suprasti, kad informacija nenorima kartoti informacijos apie su pažeidžiamumu ar su lytimi susijusius kriterijus. Švedijos Užsieniečių įstatyme remiamasi suvienodinta prieiga pabėgėlių prieglobsčio prašymams įvertinti pagal bendrą Europos Sąjungos politiką. ⁷⁷ Skaitant abu dokumentus galima pastebėti, kad juose gramatiškai naudojamas sinonimas žodžiui „užsienietis“, tai yra „jis ir ji“ arba „jo ir jos“, į pirmą vietą gramatiškai dedant vyriškąją giminę bei taip išskiriant dvi lytis. ⁷⁸ Šis pastebėjimas gali atrodyti ir nereikšmingas, bet kaip minėta Carol Cohn tekste „Seksas ir mirtis racionaliaame gynybos intelektualų pasaulyje“ tai kaip specialistai vartoja kalbą – nurodo jų požiūrį į tam tikrus dalykus, šiuo atveju požiūrį į lytį ir lyčių hierarchiją. ⁷⁹

Svarbus, galima sakyti, tiesiogiai su lytimi susijęs įstatyminis punktas Švedijoje nuo 2021 m. yra apie apgyvendinimą. Pagal nagrinėjamą užsieniečių įstatymą, pabėgėlis, siekiantis nuolatinio leidimo gyventi Švedijoje arba šeimos sujungimo pagrindu atsivežti į Švediją savo šeimą, turi turėti pakankamo dydžio būstą. ⁸⁰ Būstų dydžiai įvairiose valstybėse pabėgėliams yra nustatomi kvadratiniais metrais arba kambariai vienam žmogui, taip pat svarbu yra atskiri kambariai jei šeima turi vaikų, – reikalaujama, kad vaikai turėtų saugią aplinką, keli žmonės, gyvenantys kartu, turėtų erdvių savo privatumui. Tai reiškia, jei esi vaikų turinti, vieniša pabėgėlė

⁷⁴ < https://www.government.se/contentassets/784b3d7be3a54a0185f284bbb2683055/aliens-act-2005_716.pdf > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁷⁵ Tikrintos dvi dokumentų versijos: angliška versija

https://www.government.se/contentassets/784b3d7be3a54a0185f284bbb2683055/aliens-act-2005_716.pdf

ir švedišką versiją išsiverčiant raktinius žodžius vertėjo pagalba į švedų kalbą

<https://data.riksdagen.se/fil/15C03423-0BAD-4EA9-A3E5-89AEB5DB28BF> [Žiūrėta 2025-05-02]

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Carol Cohn, „Sex and Death in the Rational World of Defense Intellectuals“, Signs, Vol. 12, No. 4, Within and Without: Women, Gender, and Theory. (Summer, 1987), psl. 32

⁸⁰ <<https://data.riksdagen.se/fil/15C03423-0BAD-4EA9-A3E5-89AEB5DB28BF>> psl. 30 [Žiūrėta 2025-05-02]

moteris, tau ši užduotis bus fiziškai ir finansiškai sunkesnė nei viengungiui pabėgėliui vyrui. Iš kitos pusės žiūrint į šį punktą ir remiantis jau esamais sociologiniais tyrimais, galima diskutuoti apie lyčių roles šeimoje ir kaip jos pasikeičia, jei moteris pabėgėlė vykdo šeimos sujungimą ir pas ją atvykęs pabėgėlis vyras neturi arba kažkuriam laikui netenka šeimos ūkio pagrindinio aprūpintojo vaidmens. Kai kuriuose tyrimuose šis skirtingų kultūrų aspektas jau nagrinėtas. Pasak mokslininkų Katharine Charsley ir Helena Wray, kurios rašė įvadą specialiam sociologijos mokslininkų žurnalo „Men and Masculinities“ leidimui „The Invisible (Migrant) Man.“ Ne visiems vyrams, gyvenantiems patriarchalinės visuomenės sąlygomis, toks lyčių rolių pasikeitimas yra priimtinas: „Pavyzdžiui, Italijoje gyvenančių keraliečių migrantų šeimoms, kuriose žmona gali įsidarbinti užsienyje ir tai dera su modernios poros idealais, tačiau vis dėlto gali būti nemalonu prarasti namų autoritetą arba sulaukti pašaipų, su kuriomis jie susiduria laukdami, kol žmona parems jų imigraciją.“⁸¹ Pabėgėliui Švedijoje, norinčiam sujungti šeimą, tenka daug atsakomybės už šios šeimos apgyvendinimą, išlaikymą ir integraciją. Priklausomai nuo to kokia yra pabėgėlio lytis ir šeimyninė padėtis – jis gauna daugiau ar mažiau galios. Tokiu atveju jei pabėgėlė yra moteris, ji gali gauti daugiau galios, nei savo kilmės šalyje. Galima teigti, kad šiuo įstatymu yra sudaromos sąlygos skirtingoms lytims keisti lyties performatyvumo vaidmenis iš tų, kurios yra kategorizuojamos jų kilmės šalyse į tas, kurios yra skatinamos tikslo šalyje. Iš kitos pusės toks galios persiskirstymas tarp lyčių, nenumatant papildomos pagalbos, neatsižvelgiant į aplinkybes, kurios priklauso nuo lyties – gali pakenkti pabėgėlio gyvenimui Švedijoje. Nors abejoms lytims tai yra sudėtingas procesas, moterims pabėgėlėms, ypač turinčioms mažamečių vaikų – tai gali būti sunkesnė užduotis nei viengungiams vyrams pabėgėliams dėl papildomo neapmokamo darbo rūpinantis vaikais, buitimi, dėl sunkumo surasti darbą ir, pavyzdžiui, dėl mažesnių galimybių užsiimti nelegaliu darbu.

Svarbu paminėti įstatymo dėmesį vaikams. Pagal šį įstatymą vaiku laikomas žmogus, kuriam yra mažiau nei 18 m. Vaikų situacijos ir kriterijai pagal kuriuos gali būti suteikiamas prieglobstis yra išvardinti gana konkrečiai. Pavyzdžiui, vaikui suteikiamas nuolatinis leidimas gyventi Švedijoje jei: „vaikas, kuris yra užsienietis, nesusituokęs ir a) turi vieną iš tėvų, kuris gyvena Švedijoje arba kuriam suteiktas leidimas apsigyventi Švedijoje, arba b) turi vieną iš tėvų,

⁸¹ Charsley, K. A. H., & Wray, H. (2015). Introduction: The Invisible (Migrant) Man. *Men and Masculinities*, 18(4), 5 psl..

kuris yra susituokęs su asmeniu, gyvenančiu Švedijoje arba kuriam suteiktas leidimas apsigyventi Švedijoje <...>⁸² Šiame įstatyme labai griežtai yra pabrėžiama santuoka su nepilnamečiais, pvz., specialistai gali atsisakyti išduoti leidimą gyventi, jei vienas iš sutuoktinių yra jaunesnis nei 18 m.,⁸³ greičiausiai, tokiu atveju įstatymiškai nepilnametis pabėgėlis būtų laikomas vaiku ir jam automatiškai galiotų visa „vaiko“ įstatymo dalis. Šita dalis yra svarbi lyties požiūriu tuo, kad pasak UNICEF duomenų globaliai kas penkta tokioje santuokoje esanti yra mergina, berniukų, kurie yra jaunesni nei 18 m. ir yra susituokę yra kas trisdešimtas.⁸⁴ Švedija pabrėždama visišką netoleranciją vaikų santuokoms – palaiko moteris pabėgėles bei pripažįsta jų pažeidžiamumą. Skaitant įstatymo tekstą atrodo, kad suteikiamas dėmesys turėtų situaciją gerinti, bet pasak Europos pabėgėlių ir tremtinių tarybos ir Prieglobsčio informacijos duomenų bazės situacija su vaikais nėra tokia gera, kokia aprašyta pačiame įstatyme: „Atlikus tyrimus nustatyta, kad, nepaisant Užsieniečių įstatyme įtvirtintos aiškios nuostatos dėl geriausių vaiko interesų paisymo, vertinimai dažnai nėra grindžiami konkrečia vaiko situacija. Dažnai remiamasi parengiamojo darbo teiginiais, o ne vertinami geriausi interesai konkrečiu atveju.“⁸⁵

Apžvelgus šį įstatymą, reikėtų pastebėti gana įdomią įstatymo pateikimo formą. Angliškas įstatymo vertimas yra trumpesnis, nei švedų kalba rašytas originalas, nes švedų kalba rašytame originale – dokumento gale yra lentelėse pateikti skirtingi komentarai, kuriuos pakeitimams siūlė organizacijos ar kiti svarbūs veikėjai migracijoje. Pakeitimai aprašyti su pagrindimais, bei įstatymo komiteto nuomone, kodėl vienas ar kitas pakeitimas nebuvo priimtas, paaiškinant, kodėl komitetas nusprendė šio pakeitimo neįtraukti. Tai leidžia manyti, kad įstatymas buvo suformuotas, įtraukiant skirtingus svarius veikėjus migracijos lauke Švedijoje.

5.2.2 Švedijos Migracijos Agentūros Nuostatai ir Gairės.

Šiame skyrelyje apžvelgsime Švedijos Migracijos Agentūros puslapyje apibrėžtus nuostatus ir gaires, pagal kuriuos pabėgėlis gali gauti prieglobstį. Švedijoje, kaip ir visoje Europos

⁸² https://www.government.se/contentassets/784b3d7be3a54a0185f284bbb2683055/aliens-act-2005_716.pdf psl. 17 [Žiūrėta 2025-05-02]

⁸³ https://www.government.se/contentassets/784b3d7be3a54a0185f284bbb2683055/aliens-act-2005_716.pdf psl. 12 [Žiūrėta 2025-05-02]

⁸⁴ < <https://www.unicef.org/protection/child-marriage> > [Žiūrėta 2025-05-02]

⁸⁵ < <https://asylumineurope.org/reports/country/sweden/asylum-procedure/guarantees-vulnerable-groups/special-procedural-guarantees/> > [Žiūrėta 2025-05-02]

Sajungoje, norint gauti prieglobstį reikia būti fiziškai toje šalyje, kurioje prašai prieglobsčio arba būti pasienio ruože – tuomet prieglobsčio prašymo norą reikia išreikšti sienos apsaugos pareigūnams. Kai pabėgėlis jau yra Švedijoje, prašymą prieglobsčiui gauti jis turi pateikti Švedijos Migracijos Agentūroje.⁸⁶ Pagal Švedijos Migracijos Agentūros pateiktus duomenis, gali gauti dviejų tipų prieglobstį: a) Pabėgėlio, jei yra „gerai pagrįsta baimė būti persekiojamam dėl vienos iš šių priežasčių: rasės, tautybės, religinių ar politinių pažiūrų, lyties, seksualinės orientacijos, priklausymo tam tikrai socialinei grupei.“⁸⁷; b) Papildomos apsaugos jei „yra pagrindo manyti, kad jums ir jūsų padėčiai jūsų kilmės šalyje taikomas kuris nors iš toliau išvardytų atvejų: jums gresia mirties bausmė; jums gresia kūno bausmės, kankinimai arba kitoks nežmoniškas ar žeminantis elgesys ar baudimas; jums, kaip civiliam asmeniui, gresia rimtas pavojus būti sužeistam dėl ginkluoto konflikto.“⁸⁸ Taip pat yra galimybė gauti leidimą gyventi dėl ypatingai sunkių aplinkybių – šios aplinkybės yra nustatomos per bendrą pabėgėlio prieglobsčio prašymo įvertinimą, nes pasak Migracijos agentūros, „Švedijos migracijos agentūra, priimdama sprendimus, visapusiškai įvertina visas aplinkybes, pavyzdžiui, asmens sveikatos būklę, prisitaikymą Švedijoje ir padėtį jo kilmės šalyje.“⁸⁹ Puslapyje nėra apibrėžta, kas galėtų būti tos ypatingai sunkios aplinkybės, tad paliekama daug erdvės patiems specialistams, vertinantiems atvejus, kategorizuoti ir konceptualizuoti kiekvieno pabėgėlio situaciją. Tikriausiai, čia svarbu paminėti, kad prieglobsčio prašymo proceso viena iš dalių yra pokalbiai su pačiais pabėgėliais. Pastarieji atvykę ar perkelti į Švediją, gali būti po sunkių trauminių išgyvenimų, kuriuos gali būti sunku iškart atskleisti. Plačiau apie tokius atvejus bus rašoma interviu medžiagos analizės skyriuje.

Kaip ir Užsieniečių įstatyme – pagrindiniame Migracijos Agentūros puslapyje lyties pjuviai nėra išskirti. Yra atskiras polapis, kuriame aprašytas Agentūros požiūris į Žmogaus teises ir jame yra paminėta lygybė ir lyčių aspekto integravimas (angl. „gender mainstreaming“). Į ką svarbu atkreipti dėmesį lyties atžvilgiu pagrindinėse pateiktose nuostatose, tai – prieglobsčio prašymo interviu. Puslapyje yra pabrėžta, kad „Jūs ir jūsų šeima prašymus teiksite kartu, tada būsite pakviesti į bendrą tyrimo posėdį. Vaikai taip pat turi parodyti, kas jie yra, ir pateikti asmens

⁸⁶ < <https://www.migrationsverket.se/en/you-want-to-apply/asylum/applying-for-asylum.html> > [Žiūrėta 2025-05-03]

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

tapatybės dokumentus. Švedijos migracijos agentūrai ypač svarbu žinoti, kokio amžiaus yra jūsų vaikai, nes prieglobsčio prašantys vaikai turi kitokias teises nei suaugę prieglobsčio prašytojai.⁹⁰ Jau anksčiau buvo minėta, kad pasak Europos pabėgėlių ir tremtinių tarybos ir Prieglobsčio informacijos duomenų bazės vaikų situacija realiai Agentūroje nėra taip gerai apžvelgiama kaip kad rašoma oficialioje informacijoje. Įdomu tai, kad jei pabėgėlis yra vienišas tėtis arba mama ir yra bėgantis nuo žiaurių sąlygų savo kilmės šalyje, jie negalės atvirai dalintis apie tam tikras savo patirtis šalia savo vaikų. Tokia sąlyga, neužtikrinant pagalbos ir nepabrėžiant, kad, pavyzdžiui, per interviu bus suteikiama vaikų priežiūros paslauga, sumažina pabėgėlio(-ės) galimybę atvirai pasidalinti savo situacija, kad visos aplinkybės ir pažeidžiamumai būtų tinkamai įvertinti.

Žmogaus teisių polapyje oficialiame Migracijos Agentūros puslapyje pirmaisiais sakiniiais pažymima, kad Žmogaus teisės yra migracijos politikos pagrindas.⁹¹ Taip pat pabrėžiamas individualus atvejų svarstymas ir bet kokio diskriminacijos pabėgėliams pareiškimo netoleravimas tarp Migracijos agentūros darbuotojų.⁹² Yra pabrėžiami ir trys pažeidžiamumo kriterijai, į kuriuos Žmogaus teisių pagrindu agentūra atkreipia dėmesį: a) lyčių lygybė ir lyčių aspekto integravimas (angl. „gender mainstreaming“); b) smurtas; c) prekyba žmonėmis. Aprašant pirmąjį aspektą Migracijos Agentūra pabrėžia, kad visi nepaisant savo amžiaus, lyties ar seksualinės orientacijos yra vertinami vienodai bei taikomos vienodos sąlygos – šiame skyrelyje taip pat išvardinamos dvi lytis „moterys, mergaitės, vyrai ir berniukai.“⁹³

Analizuojant smurto skyrių pastebima, kad yra išskiriamos moterys: „Smurtas yra nelygybės požymis, todėl norint įgyvendinti lygybės aspekto integravimo tikslą, reikia, kad smurtas prieš moteris liautųsi.“⁹⁴ Galima vertinti smurto paaiškinimą per vienos lyties prizmę dėl statistinių duomenų, nes pagal Jungtinių Tautų Moterų Organizacijos duomenų kas 10 minučių pasaulyje yra nužudoma moteris,⁹⁵ taip pat Švedija yra pasirašiusi ir ratifikavusi Stambulo

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ < <https://www.migrationsverket.se/en/about-the-swedish-migration-agency/this-is-what-the-swedish-migration-agency-does/human-rights.html> > [Žiūrėta 2025-05-03]

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ < <https://www.unwomen.org/en/articles/facts-and-figures/facts-and-figures-ending-violence-against-women> > [Žiūrėta 2025-05-03]

konvenciją, kuri yra laikoma dalimi migracijos politikos ir kurios turinys yra apie smurtą prieš moteris. Kita vertus, esant tokiam principui, vyrui (ar pabėgėliui identifikuojančiam save kaip vyrą) yra daug sunkiau įrodyti smurto apraiškas kaip pagrindą prieglobsčiui gauti, ir čia smurto prieš moteris pabrėžimas, gali būti matomas kaip ir išankstinė pabėgėlės moters viktimizacija. Įvertinant pažeidžiamumą gali būti iš pabėgėlės atimama tam tikra galia, ją kategorizuojant kaip auką ir tik pagal tai taikant visus sekančius prieglobsčio veiksmus.

Tačiau apibūdinant paskutinį išskirtą dokumento polapyje aptariamą aspektą, prekybą žmonėmis, Migracijos agentūra neišskiria pabėgėlio lyties.⁹⁶ Apibūdindama šį aspektą Agentūra pabrėžia, kad prekyba žmonėmis gali turėti skirtingų tikslų ir, jei prieglobsčio prašytojas yra identifikuojamas kaip prekybos žmonėmis auka, informacija yra perduodama už tai atsakingoms institucijoms.⁹⁷ Lyginant su Smurto skyriumi, bendriniai statistiniai duomenys irgi pažymi moteris kaip didesnę nukentėjusią grupę, bet Migracijos Agentūra to savo puslapyje neišskiria. Europos Sąjungos duomenimis, lyties atžvilgiu beveik du trečdaliai aukų (63 procentai), registruotų 2023 m. ES, yra moterys.⁹⁸ Apžvelgus šį skyrį galima teigti, kad Migracijos Agentūros pateikiama informacija pabrėžia lyčių lygybę, bet iš kitos pusės, atsižvelgiant į atsižvelgiant į tris jų išskirtas aplinkybes, didesnę dėmesį skiria apibūdinti tas situacijas, kurios labiausiai paveikia moteris.

5.2.3 Lyties (angl. Gender) ir seksualinės orientacijos įtraukimas į prieglobsčio teisę.

Migracijos Agentūros puslapyje yra išvardinti visi tarptautiniai teisės aktai ir susitarimai, kurie yra prieglobsčio teisės Švedijoje dalis, tai: a) Jungtinių Tautų 1951 Pabėgėlių Konvencija; b) Jungtinių Tautų Vaiko Teisių Konvencija; c) Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos įstatymas; d) Jungtinių Tautų 1954 Niujorko konvencija dėl asmenų be pilietybės statuso; e) Europos Tarybos Stambulo Konvencija.⁹⁹ Nepaisant visų šių tarptautinių

⁹⁶ < <https://www.migrationsverket.se/en/about-the-swedish-migration-agency/this-is-what-the-swedish-migration-agency-does/human-rights.html> > [Žiūrėta 2025-05-03]

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ < https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Trafficking_in_human_beings_statistics > [Žiūrėta 2025-05-03]

⁹⁹ < <https://www.migrationsverket.se/en/about-the-swedish-migration-agency/this-is-what-the-swedish-migration-agency-does/human-rights.html> >

susitarimų laikymosi ir apžvelgtų nacionalinės teisės dokumentų bei gairių, Švedijos prieglobsčio prašymo sistema turi trūkumų susijusių su požiūriu į lytį, juos parodo ir anksčiau atlikti tyrimai. Visų pirma, visi prieglobsčio prašytojai yra skirstomi į dvi lytis „vyrus ir „moteris“, tad nebinarinės lyties asmenys neturi teisinio būdo būti teisingai identifikuoti ir tai gali tapti iššūkių efektyviam prieglobsčio prašymo nagrinėjimui.¹⁰⁰

Taip pat nors Švedija ir gerbia žmogaus teisę save identifikuoti skirtingai nuo to kaip jis / ji yra identifikuoti asmeniniuose dokumentuose (kuriuos pabėgėlis(-ė) turi pristatyti Migracijos Agentūrai prašydami prieglobsčio) dažnai lyties tapatybė būna supainiojama su seksualine orientacija, o lyties išraiškos atmetamos kaip asmenybės bruožai.¹⁰¹ Taip pat jei pabėgėlis(-ė) per pirmąjį interviu dėl prieglobsčio prašymo negali atskleisti neigiamų patirčių susijusių su savo lytimi – tai gali neigiamai paveikti jo/jos galimybę gauti prieglobstį, nors oficialiose Migracijos Agentūros gairėse rašoma, kad atsakingai ir detalai vertinamas kiekvienas individualus atvejis. Daug sunkiau yra *Queer* pabėgėliams įrodyti savo tapatybę, pavyzdžiui LGBTQI+ bendruomenės atstovai pabėgėliai turi atskleisti savo „vidinę emocinę kelionę“ ar tam tikru būdu papasakoti per pokalbį apie savęs pažinimą, kad jų prašymo pagrindas būtų laikomas pagrįstu – tokie ir gana panašūs instituciniai lūkesčiai neatitinka oficialių įstatyminių dokumentų.¹⁰²

Migracijos Agentūra LGBTQI+ bendruomenės atstovams, taip pat asmenimis, kurie prašo prieglobsčio dėl lyties išraiškos ar lyties identiteto, teigia taikanti „laisvą įrodymų pateikimą“. Migracijos agentūros puslapyje pateikiama informacija, kad „Nėra taisyklių, kuriose būtų nurodyta, kaip turėtumėte įrodyti, kad turite pagrindą likti Švedijoje. Administracinės procedūros įstatyme nurodyta, kad pareiškėjas turi, kiek įmanoma, pateikti norimus įrodymus ar medžiagą tyrimui, kurią jis ar ji nori pateikti.“¹⁰³ Taip pat jie pabrėžia supratingumą, kad tokia informacija gali atsirasti vėliau procese, dėl kultūrinių priežasčių, taip pat yra aprašoma ir specialistų

¹⁰⁰ Anna Posmykiewicz „Non-heteronormative Asylum Seekers in Sweden: An Analysis of the Swedish Migration Agency’s Policies on Gender and Sexuality-related Asylum Cases“. 2022, Education of Economists and Managers, 63 (1), 74 psl.

¹⁰¹ Ibid. 78 psl.

¹⁰² < <https://www.rfsl.se/wp-content/uploads/2024/09/Rejection-Motivations-in-SOGIESC-asylum-cases-in-Sweden.pdf> > 34 psl. [Žiūrėta 2025-05-03]

¹⁰³ < <https://www.migrationsverket.se/en/about-the-swedish-migration-agency/the-swedish-migration-agency-answers/2024/2024-06-17-this-is-how-it-works-when-we-process-cases-where-lgbtqi-is-grounds-for-protection.html> > [Žiūrėta 2025-05-03]

palydėjimas pateikiant klausimus ir patarimus kaip geriau pabėgėliui(-ei) pateikti informaciją šiuo klausimu.¹⁰⁴ Tyrimai rodo, kad reali situacija skiriasi ir kad turimi lūkesčiai parodo instituciškai įsigalėjusias lyties bei seksualinės orientacijos performatatyvumo aspektu prieglobsčio prašymo procesą veikiančias Vakarų normatyvines prielaidas.¹⁰⁵ Švedijos Migracijos Agentūra taiko mokymų programas vertėjams, dalyvaujantiems pokalbiuose, apie lyties identifikaciją, seksualinę orientaciją ir skirtingas išraiškas, bet tokių mokymų nepakanka visiškam žmogaus teisių užtikrinimui ir efektyviam prieglobsčio prašytojo atvejo įvertinimui.¹⁰⁶

5.3 Pagrindiniai Vokietijos teisiniai dokumentai apibrėžiantys prieglobsčio prašymo politiką

Apžvelgiant ir analizuojant Vokietijos teisinius dokumentus, apibrėžiančius prieglobsčio prašymo politiką, svarbu turėti omeny, kad ši valstybė, skirtingai nei Švedija yra federacinė, tad didelė dalis sprendimų priklauso nuo federalinių žemių valdžios (jų yra 16). Interviu medžiagos analizės dalyje matysis tikslesni skirtumai, nes kalbinti specialistai bus tiek iš Rytų, tiek iš Vakarų Vokietijos žemių. Apžvelgiant pabėgėlių bendrą skaičių Vokietijoje, svarbu paminėti pagrindines kilmės šalis. Didžiausia dalį prieglobsčio prašytojų sudaro pabėgėliai iš Sirijos (apie 79 tūkst.); pabėgėliai iš Afganistano (apie 36 tūkst.) ir pabėgėliai iš Turkijos (apie 31 tūkst.).¹⁰⁷ Toliau šiame skyriuje bus apžvelgiami nacionaliniai dokumentai: a) Prieglobsčio įstatymas ir Prieglobsčio procedūrinis įstatymas (*Asylgesetz, AsylVfG*); b) Federalinės migracijos ir pabėgėlių tarnybos (BAMF) gairės.

5.3.2 Prieglobsčio įstatymas ir Prieglobsčio procedūros įstatymas (*Asylgesetz, AsylVfG*).

Pabėgėlis pagal Prieglobsčio įstatymą yra apibrėžiamas kaip žmogus „1. dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam savo kilmės šalyje dėl rasės, religijos, tautybės, politinių

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ < <https://www.rfsl.se/wp-content/uploads/2024/09/Rejection-Motivations-in-SOGIESC-asylum-cases-in-Sweden.pdf> > 11 psl.

¹⁰⁶ Anna Posmykiewicz „Non-heteronormative Asylum Seekers in Sweden: An Analysis of the Swedish Migration Agency’s Policies on Gender and Sexuality-related Asylum Cases”. 2022, *Education of Economists and Managers*, 63 (1), 78 psl.

¹⁰⁷ < <https://www.statista.com/statistics/911586/country-origin-asylum-applicants-germany/> > [žiūrėta 2025-05-12]

įsitikinimų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei; 2. gyvena už šalies (kilmės šalies) ribų: a) kurios pilietybę jis turi ir kurios apsauga jis negali arba dėl tokios baimės nenori pasinaudoti, arba; b) kurioje jis turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą kaip asmuo be pilietybės ir į kurią jis negali arba dėl minėtos baimės nenori grįžti.“¹⁰⁸ Šiame įstatyme žodis lytis (angl. *gender*) paminėtas vieną kartą prie galimų persekiojimo pagrindų, kas būtų klasifikuojamas kaip pagrindas gauti prieglobstį Vokietijoje, tai persekiojimas „<...> kuris yra susijęs su lytimi arba nukreiptas prieš vaikus.“¹⁰⁹ Taip pat apibūdinant, kas yra ir ką gali reikšti socialinė grupė yra vartojamas žodis lytis (angl. *sex*): „tam tikra socialinė grupė gali apimti grupę, pagrįstą bendru seksualinės orientacijos požymiu; tai neapima veikų, už kurias baudžiama pagal Vokietijos įstatymus; jei asmuo persekiojamas tik dėl savo lyties ar seksualinės tapatybės, tai taip pat gali būti laikoma persekiojimu dėl priklausymo tam tikrai socialinei grupei.“¹¹⁰ Šis žodis vartojamas ir apibrėžiant, kaip pabėgėlis ir jo daiktai gali būti apieškomi. Apieškant pabėgėlį, tai gali daryti tik tos pačios lyties darbuotojas ar specialistas.¹¹¹

Svarbu paminėti, kad dokumente, apžvelgiant duomenų surinkimą iš pabėgėlių, tokių kaip nuotraukų darymas ar pirštų antspaudų ėmimas – šio reikalavimo tos pačios lyties darbuotojui nebelieka. Žodžiai „moteris“ ar „vyras“ (aut. past. ieškota angl. female, male, woman man ir šių žodžių daugiskaitos) šiame įstatyme taip pat neminimi. Šis įstatymas gana nuodugniai ir tiksliai apibūdina kaip turėtų vykti prieglobsčio prašymo procedūra. Nuo pat pradžių įstatyme yra apibrėžta kaip turi būti įsteigtos pagrindinės pabėgėliais besirūpinančios institucijos federalinėse žemėse, kokie turi būti apgyvendinimo centrai.¹¹²

Svarbu paminėti, kad dokumente žodžio pabėgėlis sinonimu yra naudojamas žodis „jis“ (angl. *he / his*), skirtingai nei Švedijos įstatyme, kur įvardijami dviejų lyčių įvardžiai.¹¹³ Taip pat skirtingai negu Švedijos įstatyme, Vokietijos Prieglobsčio įstatymas pakankamai griežtai apibrėžia, kad bet kokia informacija pateikta vėliau nei prieglobsčio prašymo interviu metu Federaliniame ofise – gali būti ignoruojama.¹¹⁴ Taip pat svarbu paminėti, kad pagal šį įstatymą visi

¹⁰⁸ < https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_asylvfg/englisch_asylvfg.html > [Žiūrėta 2025-05-04]

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

toliau gyventi centre, jei pabėgėlis dar nėra gavęs atsakymo dėl savo prieglobsčio prašymo, taip pat numatytos sąlygos, kodėl po trijų mėnesių pabėgėlis gali būti perkeltas į kitą gyvenamąją vietą.¹¹⁹ Prieglobsčio procedūros įstatymas atkartoja labai daug Pagrindinio prieglobsčio įstatymo nuostatų ir neapibrėžia gyvenimo fiziniuose priėmimo centruose ar kolektyvinėse gyvenimo vietose pagal lytį, seksualinę orientaciją ar kokius kitus pažeidžiamumo kriterijus.

5.3.3 Federalinės migracijos ir pabėgėlių tarnybos (BAMF) gairės.

Šios gairės apibrėžia prieglobsčio prašymo procesą žingsnis po žingsnio ir paaiškina teisinius prieglobsčio prašymo pagrindus. Gairėse žodis lytis (angl. *gender*) yra minimas vieną kartą skyriuje, kuris apžvelgia pabėgėlio prieglobsčio bylos įvertinimą. Jame aprašomas specialiai paskirtas bylos pareigūnas, kuris reikalingas tuomet, kai interviu atliekamas su itin pažeidžiamomis grupėmis, tokiomis kaip „nelydimi nepilnamečiai, kankinimų aukos, traumų aukos ir asmenys, persekiojami dėl lyties, taip pat prekybos žmonėmis aukos.“¹²⁰ Šiame dokumente, taip pat kaip ir prieš tai analizuotuose įstatymuose nėra viena lytis išskirta.

Gairėse nuodugniau nei įstatymuose yra aprašomas interviu procesas. Pažymima, kad interviu yra vienas svarbiausių prieglobsčio gavimo procedūros dalių ir kad pabėgėlis jame privalo dalyvauti, o negalėdamas dalyvauti turi iš anksto informuoti.¹²¹ Kaip ir Švedijos nuostatuose, šiuose nuostatuose nėra nieko paminėta apie vaikų priežiūros galimybę ar pagalbą, tad pabėgėliams moterims-mamoms arba vienišiams tėvams su vaikais gali būti sunkiau dalyvauti tokiam interviu, taip pat sąlyga pranešti iš anksto gali būti sunkiai išpildoma tėvams su mažamečiais vaikais jeigu nėra su kuo saugiai palikti, jie negali keliauti (interviu procedūra vyksta ne priėmimo centre) ir jiems reikia priežiūros.

Šiose gairėse, kaip ir įstatymuose yra pabrėžta, kad nedalyvavimas interviu gali reikšti prieglobsčio proceso nutraukimą ir netgi deportaciją. Toks skirtingų situacijų nepaisymas gali neproporcingai apsunkinti prieglobsčio prašymą kai kuriems pabėgėliams, greičiausiai, pabėgėlėms moterims. Taip pat svarbu paminėti, kad gairėse nurodomas vienas interviu, jeigu

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ < https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/AsylFluechtlingsschutz/Asylverfahren/das-deutsche-asylverfahren.pdf?__blob=publicationFile&v=26 > psl. 39

¹²¹ Ibid. psl. 18

pabėgėlis(-ė) negali jo metu atsiverti apie patirtas traumas, kankinimą, seksualinę prievartą ar pan. situacijas savo kilmės šalyje ar kelionėje iki tikslo šalies, tai irgi žymiai sumažina jų galimybes gauti prieglobstį. Gairių dalyje, kurioje aprašomas procedūrų valdymas yra minimi gidai (dokumentai), kurie institucijoms padeda geriau suprasti kultūrinę prieglobsčio prašytojo aplinką, palyginti aplinkybes ar geriau suprasti grupinius persekiojimus ir pan.¹²² Nors ir minima, kad tokie gidai įvertinimo prasme nėra aukščiau nei individualus interviu ar kiekvieno atskiro atvejo analizė, bet tai vis tiek suponuoja institucijų iš anksto turimus nusistatymus ir lūkesčius pabėgėliui. Taip pat situacijų palyginimai suponuoja į generalizavimą ir erdvę stereotipams (ypač susijusiems su lyties aspektais) atsiradimu bei jų įtakos darymą bendram atvejo vertinimui. Nėra aišku, kokią svorį turi šie gidai ir koks jų turinys, nes pačiose gairėse, jie nurodomi kaip vidiniai dokumentai.¹²³

5.4 Pagrindiniai abiejų sistemų skirtumai ir panašumai lyčiai jautraus požiūrio kontekste

Išanalizavus abiejų šalių teisinės sistemas, galima teigti, kad abiejų šalių prieglobsčio prašymo teisiniuose dokumentuose yra gana mažai informacijos, skirtos lyčių veiksniams apibrėžti. Abi šalys yra ratifikavusios Stambulo konvenciją bei laikosi tarptautinių susitarimų. Šiuo atveju Švedijos migracijos politikos prieglobsčio prašymo sistema atrodo labiau pagrįsta žmogaus teisėmis, yra įvardijama ir lyčių lygybė bei lyčių aspekto integravimas. Taip pat papildomai išsiplečiama apie *Queer* pabėgėlių prieglobsčio prašymo galimybes. Tuo tarpu Vokietijos prieglobsčio prašymo teisiniai dokumentai yra daug griežtesni. Prieglobsčio sistema turi vidinius dokumentus, siekiančius apibrėžti ir suvienodinti pabėgėlius kultūriškai. Taip pat pats pagrindinis Vokietijos įstatymas apibrėžiantis prieglobsčio prašymą savyje turi daugiau ribojimų ir draudimų. Abi šalys pasižymi panašiu požiūriu į nepilnamečių santuokas ir vertina jas kaip netinkamą, nepriimtina praktiką. Abi šalys taiko interviu metodą prieglobsčio prašymo procese, tik Švedijoje Migracijos agentūra pripažįsta, jog kai kurios socialinės grupės nebūtinai gali atskleisti savo istoriją per pirmą interviu, ir visa informacija bus vis tiek įtraukta į bendrą prieglobsčio prašymo vertinimą. Tuo tarpu Vokietija gana griežtai apibrėžia, kad vėliau eigoje atsiradusi informacija, nepateikta pirmą interviu metu, nebūtinai bus įtraukta į bendrą pabėgėlio prieglobsčio procesą.

¹²² Ibid. psl. 40

¹²³ Ibid psl. 40

Toliau šiame magistro darbe bus analizuojami giluminiai interviu su prieglobsčio prašymo proceso specialistais, kurie dirba arba dirbo tiesiogiai su skirtingų lyčių pabėgėliais.

6 Interviu analizė.

Šioje dalyje bus analizuojami aštuoni giluminiai interviu, iš kurių trys interviu buvo su specialistais, dirbančiais prieglobsčio prašymo srityje Švedijoje, o penki su specialistais, dirbančiais su prieglobsčio prašymo srityje Vokietijoje. Šio tyrimo dalies ribotumas yra mažesnis interviu atliktų su specialistais iš Švedijos skaičius nei su specialistais iš Vokietijos. Vokietijos organizacijų atstovai buvo daug atviresni, atsakydavo į tyrėjos laiškus ir lengviau sutiko duoti interviu. Švedijos atvejis buvo kur kas labiau komplikotas, tyrėjai kreipusis į UNHCR biurą Stokholme, buvo gauti netgi penki kontaktai, iš kurių interviu sutiko duoti tik vienas žmogus. Vėliau paprašius sniego gniūžtės metodu kitų rekomendacijų, nė viena iš organizacijų neatsakė nei į laiškus, nei į skambučius.

Abiejų šalių migracijos agentūros taip pat atsisakė duoti interviu, nors Vokietijos migracijos agentūra (BAMF) pasidalino aktualiais dokumentais (kurie padėjo tyrėjai teisės dokumentų analizės dalyje) ir komunikavo laiškais, atsakydami tyrėjai į klausimus dėl teisinių dokumentų neaiškumų. Taip pat Švedijos pagrindinė organizacija atsakinga už pagalbą LGBTQI+ pabėgėliams, dar 2024 m. pabaigoje į laišką neatsakė, tyrėjai bandant su jais vėl susisiekti 2025 m. pradžioje – bendradarbiavo, pasidalindama savo ataskaitomis dėl įstatyminių pokyčių ir stengėsi surasti laiko ir erdvės duoti interviu. Bet vėliau, Švedijoje pakeitus įstatymą ir, organizacijos atstovų teigimu, valstybei numačius itin trumpą pereinamąjį laikotarpį, padidėjo darbo krūviai ir nė vienas žmogus iš vietinių biurų ar administracijos nebeturėjo laiko duoti interviu. Tyrėja turėdama galimybę pati nuvykti į Malmę (Švedijos miestas su viena iš didžiausių pabėgėlių bendruomenių) ir galėjusi patogiai vietoje paimti interviu – taip pat negavo atsakymų ar prieigos prie organizacijų. Nepaisant šio trūkumo ir daugiau nei pusės metų pastangų bandyti tiek el. paštu, tiek telefonu susisiekti su vietinėmis ir nacionalinėmis organizacijomis, dirbančiomis prieglobsčio prašymo srityje, trys interviu esantys iš šios šalies buvo labai platūs ir juose pastebimas minčių atsikartojimas bei persipynimas. Interviu sąrašą su pagal klausimus išskirstytais trimis interviu atsakymais galite rasti Priede nr. 3.

Apžvelgiant interviu dalyvius bendrais bruožais – amžiaus, lyties ir išsilavinimo skirtumai tarp specialistų yra svarbus dëmuo, nes visi kalbinti specialistai buvo labai skirtingomis aplinkybëmis atsiradę savo dabartinëse darbo vietose, nors žemiau apžvelgiamose ir analizuojamose jų refleksijose nesunkiai galima įžvelgti bendrų dalykų. Trys iš aštuonių kalbintų žmonių save identifikavo vyriška lytimi, penki – moteriška lytimi. Nepaisant to, kad visi buvo dirbantys Vokietijoje ar Švedijoje, kai kuriems specialistams tai nebuvo jų pačių kilmės šalis. Amžiaus imtis tarp specialistų buvo nuo 20 m. iki 60 m., išsilavinimo prasme visi kalbintieji buvo baigę aukštąjį mokslą ir turėjo bent bakalauro laipsnį, taip pat buvo ir tokių, kurie studijavo doktorantūrą. Tik maža dalis kalbintų specialistų turėjo vieno tipo išsimokslinimą. Profesijos, kurias universitete buvo baigę specialistai, – nuo ekonomikos vadybos, vystomojo bendradarbiavimo, psichologijos iki teisės studijų. Šie skirtumai tarp kalbintų specialistų yra labai svarbūs, bandant suvokti kaip jie reflektuoja ir mato lyties veiksnį. Svarbu paminėti, kad visi specialistai, kurių kilmės šalis nebuvo nei Vokietija, nei Švedija, pastarosiose gyvena jau per 10 metų.

Toliau šioje dalyje apžvelgsime ir analizuosime interviu metu surinktą medžiagą, per tris pagrindinius pjūvius: a) moterų bei vyrų pabėgėlių pažeidžiamumas ir prieiga prie paslaugų; b) infrastruktūriniai iššūkiai; c) galios santykis viduje ir išorėje; d) Tyrimo analizės apibendrinimas ir specialistų požiūris. Šie pjūviai buvo pasirinkti peržvelgiant bendrą interviu medžiagą ir išskiriant tai, ką daugiausiai akcentavo specialistai, kalbėdami apie lytį prieglobsčio prašymo metu, taip pat remiantis teorinės prieigos pagrindu, pabrėžiant lyčiai jautrų požiūrį bei holistinę prieigą prie lyties veiksnio.

6.1 Moterų ir vyrų pabėgėlių pažeidžiamumas ir prieiga prie paslaugų.

Visi kalbinti specialistai yra šiuo metu dirbantys tiesiogiai su pabėgėliais, laukiančiais sprendimo dėl prieglobsčio gavimo arba kažkada yra dirbę tiesiogiai, dabar dirbantys labiau administracinį darbą toje pačioje srityje. Visiems teko dirbti su skirtingos lyties ir seksualinės orientacijos žmonėmis. Informantų paklausus apie požiūrį į pabėgėlius vyrus ir pabėgėles moteris, didžioji dauguma reflektavo, kad jų centruose didžiąją dalį pabėgėlių, prašančių prieglobsčio, sudaro vyrai. Informantas B4SW reflektavo „Pirmasis vaizdas, kuris man ateina į galvą, yra vieša diskusija. Prieš ketverius metus, prieš penkerius, kad dauguma pabėgėlių yra vyrai. Pavyzdžiui, čia, Švedijoje, į tai buvo kreipiamas dėmesys.“ Kiti informantai, paprašyti procentais įvardyti lyčių

pasiskirstymą jų centruose, įvardijo apytiksliai – 80 proc. vyrų ir 20 proc. moterų (B7DE), 70 proc. vyrų ir 30 proc. moterų (B5DE), 2/3 vyrų pabėgėlių ir 1/3 moterų (B8DE). Dalis kalbintų specialistų moterų ir vyrų santykį iškart sujungė su neigiamu visuomenės požiūriu į vyrus pabėgėlius, šiame poskyryje tik paminėsime šitą faktą, plačiau jis bus aptariamas c. dalyje. Kalbant apie pabėgėles moteris informantai reflektavo, kad jos susilaukia daugiau empatijos „Sakyčiau, kad dauguma žmonių labiau užjaučia moteris pabėgėles, nes žmonės mano, kad moterys pabėgėlės kartais būna visiškai vienos su savo vaikais, ir sakyčiau, kad dauguma yra įsitikinę, jog moterys pabėgėlės yra labiau pažeidžiamos ir joms labiau reikia apsaugos nei vyrams“ (B7DE). Toks požiūris, kai kurių informantų nuomone, yra gajus ir prieglobsčio suteikimo sprendimus priimančiose institucijose. Informantas B4SW paminėjo, kad dirbant su nepilnamečiais pabėgėliais be tėvų – mergaitės gaudavo daugiau teigiamų atsakymų dėl prieglobsčio prašymo „<...> Jos turi daugiau sėkmingų pretenzijų. Sakyčiau, kaip jau sakiau, <...> tai yra mano pastebėjimas. Kai jos prašo prieglobsčio, jos tai gauna sėkmingiau nei berniukai. Kartais jų (prašymo – aut. past.) sąlygos būna tokios pačios, kartais net žemesnės. Žinote, kartais net nesiskiria. <...> Bet sakyčiau, kad mergaičių yra daugiau. Taip, sėkmingiau (gaunančių prieglobstį – aut. past.).”

Remiantis specialistų požiūriu galima teigti, kad moterys pabėgėlės tiek Švedijoje, tiek Vokietijoje yra matomos kaip labiau pažeidžiamoms. Taip pat visuomenės požiūris į moteris pabėgėles, pasak informantų, yra su prielaida, kad jos yra vienišos mamos – todėl joms reikia daugiau pagalbos. Šie vaizdiniai ir prielaidos, kurie išryškėja interviu medžiagoje leidžia manyti, kad moterų pabėgėlių lyties performatyvumas ir priskiriamas vaizdinys tikslo šalyje yra visai determinuojantis aspektas prieglobsčio gavimo procese. Šioje linijoje yra kita kryptis, kuri išryškėjo labiau kalbinant informantus iš Vokietijos – jie pastebėjo, kad Vokietijoje, jei moterys dėvi savo kultūrą ar religiją atspindinčius drabužius, gali sulaukti ir neigiamos reakcijos. Šią reakciją pašnekovai minėjo apibūdindami labiau visuomenės nei institucijų požiūrį: „Manau, kad apie hidžabą dėvinčias moteris vis dar galvojama blogai. Čia, Vokietijoje, jos neprivalo jo dėvėti. Kai jos yra mokytojos mokyklose, yra nuomonė, kad neturėtų jo dėvėti ir pan. Tai yra viena iš temų, kai moterys pabėgėlės patiria ypatingą diskriminaciją“ (B6DE). Pasiteiravus dėl visuomenės įpratimo prie moterų su galvos apdangalais informantas paminėjo, kad čia dar yra svarbus skirtumas tarp Rytų ir Vakarų Vokietijos. Pasak informanto, Rytų Vokietijoje visuomenė dar nėra įpratusi prie skirtingų kultūrų žmonių. Įdomu tai, kad kitas informantas iš Vakarų Vokietijos

paminėjo panašų pastebėjimą – taip pat pabrėžė aprangą: „Moterys pabėgėlės. Vėlgi, dauguma jų yra matomos, jei yra. Tai dėl jų dėvimų religinių simbolių. Žinote, ir taip pat drabužių, kuriuos jos dėvi <...>. Tai vienintelis dalykas, kuris įsidėmėtinas. Turiu omenyje vizualiai. <...> Žmonėms ateina į galvą. Jei ji dėvi galvos apdangalą ir plazdantį chalatą, tai turi būti pabėgėlė, taigi. Tai labai matomas atpažinimo ženklas. <...> Ypač Šiaurės Afrikos moterims. Jas žymi jų dėvimi drabužiai, dėvimi galvos apdangalai. Plius, žinoma, odos spalva. <...> Kažkokia reakcija? <...>. Subtili rasizmo forma. Bet vėlgi tai mano darbo lauko įspūdis. Žinoma. <...> Moterys pabėgėlės nėra tokios grėsmingos kaip vyrai pabėgėliai. Tačiau jos yra pažymėtos kaip kitokios dėl jų fizinės išvaizdos“ (B5DE). Taigi, nors informantas iš Rytų Vokietijos teigė, kad skirtingi moterų drabužiai, suteikiantys galimybę priskirti moterims kategoriją pagal fizinę išvaizdą, yra tik vienos Vokietijos dalies aspektas, ši atskirtis dėl fizinės išvaizdos pastebima abiejose šalies dalyse. Galima daryti išvadą, kad Vakarų Vokietijoje šis atkreipiamas dėmesys ir kategorizavimas yra mažesnis, bet jis vis tiek yra egzistuojantis. Kas labai įdomu, kad apibūdinant pabėgėlius pagal lytis visi informantai, jei fokusavosi į išvaizdos apibūdinimą, kalbėjo apie moteris pabėgėles, o vyrams pabėgėliams labiau priskyrė veiksmą ar charakterį apibūdinančius būdvardžius ir apibūdinimus.

Apžvelgus šiuos požiūrius ir skirtingų lyčių prieigą prie prieglobsčio prašymo dėl jų lyties performatyvumo ir matymo kategorijomis, svarbu atkreipti dėmesį į paslaugas, kurias gali gauti skirtingų lyčių pabėgėliai. Vienas bendras dėmuo, kurį išskyrė specialistai ir kuris yra labai glaudžiai susijęs su lytims priskiriamais vaidmenimis – tai paslaugų apimtys moterims su trauminėmis patirtimis (seksualinė prievarta, lytinių organų žalojimas, priverstinės santuokos ir smurtas artimoje aplinkoje) ir šių paslaugų trūkumas vyrams pabėgėliams patyrusiems tokias pačias traumas. Vienas informantas iš Vokietijos dalijosi, kad susidūrus su atvejais, kurie laikomi „tipiniais“ moterų atvejais, tokiais kaip prievartinė santuoka, bet joje, pavyzdžiui, yra atsiradęs pabėgėlis prieglobsčio prašytojas vyras, informantas kreipėsi į su tuo dirbančias organizacijas bei specialistus. Sulaukė atsakymų, jog ir šios organizacijos neturi patarimų ar patirties, nes nėra susidūrusios su tokiu atveju. „Aš paklausiau organizacijų, kurios specializuojasi šioje srityje. Bet jie taip pat atsakė, kad mes neturime tiek daug patirties šioje srityje. Taigi, tai yra dalykai, kurie vėlgi susiję su lytimi. Konkretūs klausimai. Jei atsitiko taip, kad priklausote kitai lyčiai. Kuri nėra žinoma dėl šitos problemos. Bent jau nelabai, nelabai atvirai apie tai kalba. Tada sulaukiate mažiau paramos. Jūs turite mažiau išteklių. <...> Išteklių, kuriais galite naudotis.“ (B5DE). Kitas informantas iš Vokietijos taip pat dalinosi: „Konsultacijų metu taip pat turėjome klientų vyrų, kurie

patyrė seksualinę prievartą ir kuriems reikia tokios pat apsaugos, tačiau, sakyčiau, jiems nėra skiriama tiek daug dėmesio, kai kalbama apie paramą ir apsaugą.“ (B7DE). Šie atvejai ir pavyzdžiai rodo, kad prieglobsčio prašymo srityje Vokietijoje yra gajus lyties suvokimas per performatyvumą, jei vyro pabėgėlio performatyvumas išsiskiria iš tikslo šalies paslaugų normos (taip kaip jie yra sudėlioję paslaugas pagal lytis ir joms priskiriamas patirtis) tuo atveju jis neturi reikiamos prieigos prie paslaugų.

Analizuojant Švedijos situaciją paslaugų prieinamumas skirtingoms lytims buvo susijęs su tuo, kokius vaidmenis užima turi pabėgėliai moterys ir vyrai „Jeigu kalbėti apie emocinę sveikatą. Moterys neturi laiko kreiptis pagalbos, jos prižiūri vaikus. Yra labai užsiėmusios savo vaikais. Vyrai tiesiau kalba apie traumas. Jie kolektyviai dalinasi. Vyrai pabėgėliai mūsų centre būdavo ateidavo prašyt pagalbos, nes bendrose erdvėse pastebėjau kaip dalinasi ir palaiko vienas kitas su informacija, kurią turi. Yra ir *demaskulizacijos*, jei tai nėra vieniši vyrai. Vyrai su šeimomis turi išlaikyti savo šeimas, tai tada neina pagalbos prašyti. Jei jie negali išlaikyti savo šeimos ir nesikreipia pagalbos. Tai labai paveikia juos. Atima iš jų vaidmenį šeimoje.“ (B1SW). Moterų pabėgėlių didesnę rūpinimąsi vaikais pastebėjo ir informantai iš Vokietijos „Jeigu kalbam apie tėvystę (*parenting* – angl. k. aut. past.). <...> jei nueini į (centro - aut. past.) valgyklą. Motinos ir vaikai yra daugiau kartu nei tėčiai ir vaikai, taigi jau matosi gerai šis tradicinis vaidmuo - motinų ir tėčių, jis vis dar labai akivaizdus. Šioje aplinkoje.“ (B5DE). Vienas iš informantų taip pat paminėjo, kad tradicinis iš kilmės šalies kultūrinis šeimos vaidmenų aspektas gali trukdyti pabėgėliams gauti prieglobstį: „Didelis skirtumas tarp vyrų ir moterų. Kai moterys ateina į interviu papasakoti, kodėl joms reikia prieglobsčio, neturi jokios galimybės gauti vaikų priežiūros paslaugos. Žiūrint kaip jos negali duoti savo vaiko kur nors, kad daugelis pakankamai suaugę (vaikai – aut. past.) galėtų ten kur nors žaisti. Bet kai jie nežinau, trejų metų, reikia atsinešti juos į kambarį per apklausą. Taigi tada jūs sėdite šalia savo mažo vaiko, ir ką daryti, ir tada jūs turėtumėte kalbėti apie savo. Aš nežinau, smurtą. Kaip jūs kentėjote, <...> dažniausiai jūs nekalbėtumėte apie smurtą, kurį išgyvenote.“ (B6DE).

Apžvelgus tiek Švedijos, tiek Vokietijos interviu medžiagą susijusią su moterų pabėgėlių ir vyrų pabėgėlių pažeidžiamumu galima teigti, kad moterys abiejose šalyse matomos, kaip labiau pažeidžiamos, dažniau susiduriančios su trauminėmis patirtimis ir lengviau dėl šio tikslo šalies joms dažnai automatiškai priskiriamo lyties performatyvumo – gaunančios prieigą prie paslaugų

(skirtingai nei pabėgėliai vyrai). Svarbu pastebėti, kad žiūrint į moterų pažeidžiamumą iš postkolonialistinio feminizmo perspektyvos galima teigti, kad tikslo šalies visuomenės generalizuoja ir viktimizuoja pabėgėles, taip pat tai daro ir specialistai, bet didžioji dauguma jų pabrėždami moterų pažeidžiamumą pabrėždavo ir tai, kad statistiškai moterys yra daugiau smurto patirianti grupė. Taip pat moterys pabėgėlės Vokietijoje pasak specialistų patiria daugiau diskriminacijos dėl savo išvaizdos, jei ji skiriasi nuo tikslo šalies visuomenės standartinės moters išvaizdos. Visi šie aspektai yra svarūs moterų pabėgėlių prieglobsčio prašymo procese. Nepaisant to, jos vis dar patiria institucinių iššūkių, tokių, kaip neturėjimas prieigos prie vaikų priežiūros paslaugų interviu metu migracijos agentūrose. Vyrai susiduriantis su panašiomis ar tokiomis pat trauminėmis patirtimis sudaro mažiau atvejų ir jei yra patyrę, specialistų akimis, moterims labiau priskiriamų traumuojančių patirčių – jie tarsi iškrenta iš teikiamų paslaugų rėmo. Dėl tos pačios priežasties yra tikimybė, kad ir prieglobsčio prašymo procese vyrų pabėgėlių patirtos traumos nebus taip pat įvertinamos vyrų pabėgėlių istorijose, kiek yra vertinamos moterų pabėgėlių istorijose. Remiantis lyčių performatyvumo teorija galima pamatyti, kad priskiriamos kategorijos tiek moterims, tiek vyrams pabėgėliams yra gajos abiejose šalyse ir gana reikšmingai veikia tiek jų prieglobsčio prašymo procesą, tiek jų gyvenimą laukiant prieglobsčio gavimo.

6.2 Infrastruktūriniai iššūkiai ir lytis.

Viena išryškėjusi tema apie pabėgėlių prieglobsčio prašymo procesą tiek Vokietijoje, tiek Švedijoje buvo infrastuktūra, jų gyvenimo sąlygos ir šių sąlygų pritaikymas skirtingoms lytims bei *Queer* pabėgėliams. Analizuojant duomenis lyčiai jautriu požiūriu iš interviu metu surinktos medžiagos pasimatė, kad net ir mažos techninės detalės, žiūrint į jas per lyčiai jautrų požiūrį gali lemti labai daug. Informantai iš Švedijos pastebėjo, kad iš vienos pusės specialistai labiau linkę saugoti moteris pabėgėles tiek pilnametes, tiek nepilnametes, suteikiant Joms atskiras gyvenimo vietas nuo vienišų vyrų (pvz.: atskirtą erdvę pabėgėlių priėmimo centre) arba prižiūrint jas dienos eigoje, patikrinant ar viskas gerai. „Saugesnė vieta, sakyčiau. Pavyzdžiui, antrame aukšte šalia mūsų biuro. Ne pirmame aukšte, žinote, ne koridoriaus gale, pavyzdžiui. Nes tai tarsi koridorius ir ten daug, žinote, kambarių dešinėje ir kairėje, šviesu ir pan. Mes, pavyzdžiui, turėjome kažką panašaus į vadinamąją tikrinimo schemą, kad pamatytume, kaip su jais viskas vyksta. Ir mes buvome labiau kaip, tarkime, mes. Tikrinti daugiau ir mažiau klausti, kaip jiems sekasi, ar viskas gerai, ir taip toliau. Kai jie eina į tualetą arba eina į dušą ir pan. Tarkime, aš. Tai labai asmeniška.

Stebėjimas taip pat. Mes esame švelnesni. Su moterimis, su mergaitėmis, nei su berniukais.“ (B4SW). Kitas informantas iš Švedijos paminėjo ir kultūrinius skirtumus ir sunkumus atliepti fizines sąlygas, Švedijoje pabėgėliai visų pirma atsiranda centruose, kuriuose gyvena kelis mėnesius ir per tą trumpą laiką, ypač jei pabėgėlis iškart nepasidalina išgyventomis traumomis – specialistams sunku suteikti reikiamas saugias sąlygas (B1SW).

Saugių sąlygų užtikrinimas labai priklauso nuo centro dydžio, pasak informanto B1SW mažesniuose centruose lengviau suteikti saugumą ir apsaugą. „Kartais specialistai patys nemato problemų architektūroje ar interjero dalykuose. Pavyzdžiui, čia (Švedijoje – aut. past.) dauguma tualetų yra neutralūs lyčiai, o dušai neturi atskirų uždarytų kabinų, kai kuriuose centruose iš pradžių jie net neturėdavo pertvarų. Tų sienų, kur nematai kas prausiasi. Tada jei yra vieniša mama ir ji negali užsirakinti prausdamasi, yra didelė seksualinės prievartos ar priekabiavimo rizika. Tada jos sūnus nesvarbu, kokio amžiaus. Sakyk, 5 m. Jis ją turi prižiūrėti, saugoti. Tai skatina juos greitai augti. Jie greičiau patiria traumą. Nes jiems tenka imtis suaugusiojo vaidmens. Vėliau tai atsispindi Švedijos nacionalinėje nusikalstamumo statistikoje. Kaip berniukas užstringa traumos *limbo*. Taip. Tai atspindi šių pertvarkytų pastatų architektūroje. Jie daro psichologinį poveikį pabėgėliams... <...> psichologinis sunkumas (*struggle* – angl. kalb. Aut. past.) labai matomas.“ (B1SW). Analizuojant šiuos aspektus galima pastebėti kilmės šalies lyčių perfomatyvumo, taisyklių susidūrimą su tikslo šalies. Šie požiūrio į lyties skirtumai atskleidžia ir labai gerai vizualizuoja Judith Butler teiginius, kad lytį (*gender* – angl. kalb. Aut. past.) matai ir jai priskiri sąlygas (pvz.: dušus ar tualetus) pagal tos visuomenės taisykles ir požiūrį, kuris šiuo atveju labai skiriasi nuo kilmės ir tikslo šalies. Vienas informantas iš Švedijos paminėjo gerai šį susidūrimą iliustruojantį moterų pabėgėlių sunkumą suvokti savo lyties apibrėžimą tikslo visuomenėje ir pasikeitusias sąlygas: „Dauguma migrantų moterų yra tikrai. Jų kilmė joms tikrai neleidžia lengvai. Imti ją suprasti, ką tai reiškia, (turėti – aut. Past.) lygias teises kaip vyrai, <...>.“ (B3SW)

Vokietijoje dirbantys informantai taip pat pastebėjo, kad pažeidžiamiausios grupės ir moterims, ypač vienišoms su vaikais yra suteikiamas atskiras apgyvendinimas, net ir tame pačiame centre. „Dabar daugumoje mūsų apgyvendinimo įstaigų yra specialios dalys, skirtos pažeidžiamiems žmonėms, taip pat ir homoseksualams. Bendruomenėms, kad jie turėtų. <...> Vietą, kur jie jaustųsi saugūs. Ir tai vis dar yra vis tiek didelė rizika atsirasti Pavojingose situacijose, nes žmonės iš savo šalių arba iš kitų šalių. Nepriima jų elgesio ir to, kaip jie atrodo ir panašiai.

Taigi mes tikrai turime būti ypatingai.... Rūpintis. Šiais žmonėmis.“ (B6DE) Kitas informantas taip pat dalinosi „Viskas beveik tas pats, tik yra namas, atskirtas moterims, moterims, kurios keliauja vienos. Bet šeimoms, kuriose yra berniukų, vyresnių nei 12 metų, jie turi apsistoti tuose pačiuose pastatuose, (kaip ir – aut. past.) atskirai keliaujantys vyrai. Bet, žinoma, taip, taip. Apgyvendinimas yra atskirtas, bet jeigu jie eina pavalgyti, jeigu jie eina pasiimti kišenpinigių, jeigu jie vaikšto po stovyklą, tai, žinoma, yra daug žmonių.“ (B8DE). Nors ir atskirtos erdvės – savaime jos nesuteikia saugumo tiek moterims, tiek *Queer* pabėgėliams būti visiškai saugiams. Turėdami savo privačias erdves, pabėgėliai vis tiek turi dalintis bendromis patalpomis, kuriose būna daug žmonių ir netgi pagrindinės traumos, dėl kurių jie bėga iš savo kilmės šalies tokiose erdvėse gali būti pastiprinamos. Net ir atvykus su vyrais moterims vis tiek gali grėsti padidintos pvz.: seksualinio priekabiavimo ar prievartavimo rizikos, nes ypač didesniuose centruose, tiesiog sunkiau užtikrinti visų saugumą: „Bet kai moterys atvyko su savo vyrais, broliais ar kitais vyrais, jos turi gyventi normaliuose namuose, o ne moterų namuose. Sakytčiau, kartais tai irgi problema, nes tik jei turi vyrą, nereiškia, kad jis gali tave visą laiką saugoti, nes tau taip pat reikia nusiprausti. Ir nueiti į tualetą, ir panašiai.“ (B7DE). Visai svarbu atsižvelgti į tai, kad abiejų lyčių informantai atkreipė dėmesį į infrastruktūrinius iššūkius, kurie atsiskleidžia erdve naudojantis skirtingos lyties ar seksualinės orientacijos asmenims. Kai kuriuose centruose pastebėjus, tokie iššūkiai buvo sprendžiami – padaryti skirtingų lyčių tualetai, kituose – sunku šias rizikas sukontroliuoti ar kažkaip išspręsti dėl didelių gyventojų skaičių. Svarbu pastebėti, kad specialistai, iš karto nežinodami ar neturintys pakankamai laiko susipažinti su pabėgėlių situaciją, kultūriniais kilmės šalių aspektais, priima sprendimus, kurie ne tik atima galią patiems pabėgėliams apsaugoti išvengiant tam tikrų situacijų pvz. riziką patirti seksualinį smurtą prausiantis duše, bet ir sustiprina galimybes tokioms rizikoms atsirasti pvz.: homoseksualių pabėgėlių situacija centruose, bandant apsaugoti nuo kitų pabėgėlių galimos agresijos.

Infrastruktūros iššūkių ir lyties aspekto temoje interviu medžiaga atskleidė labai specifinius architektūrinius ir interjero sprendimo trūkumus, kurie sustiprina neigiamų rizikų galimybę. Taip pat tai parodo svarbą atsižvelgti ir sprendžiant netgi ir techninius apgyvendinimo, higienos ar maitinimosi paslaugų klausimus, į tai kaip jie sustiprina ar sumažina skirtingų lyčių pabėgėlių galią naudoti smurtą, agresiją vieni prieš kitus. Kaip šie sprendimai paveikia tolimesnį pabėgėlių prieglobsčio prašytojų, ypač vaikų vystymąsi. Taip pat tai atskleidė, kad lyties performatyvumas egzistuoja ir dviejų skirtingų kultūrų lyties performatyvumų susidūrimai yra svarbi pabėgėlio

prašančio prieglobsčio gyvenimo dalis. Žiūrint į šiuos aspektus tiek per postkolonialistinio feminizmo perspektyvą, tiek per M. Foucault galios teoriją galima pamatyti gana tiesioginius ryšius tarp lyties aspekto, veikimo ir rezultatų – gyvenimo saugumo pabėgėlių priėmimo centruose. Tai, kad didelė dalis informantų iš abiejų šalių juos minėjo bei pabrėžė, parodo, tiek požiūrį į lytis, specialistų norą, bet negebėjimą atliepti visų reikalingų poreikių, o kartais ir nepastebėjimą kertinių lyties veiksnių ir infrastruktūros poveikio jiems. Iš surinktos medžiagos analizės galima tik numanyti, kiek tokie techniniai sprendimai neigiamai paveikia pabėgėlių emocinę sveikatą, pasitikėjimą specialistais, galimybę pilnai atsiskleisti tikslo šalyje (*Queer* pabėgėlių atvejai) ir motyvaciją bei bendrą saugumo jausmą dalintis savo trauminėmis patirtimis, ypač jei trauminės patirtis jau esant tikslo šalyje, bet gyvenant kartu su savo kilmės šalies pabėgėliais pasikartoja arba yra jaučiama jų pasikartojimo galimybės rizika. Kitame skyriuje bus apžvelgta labai glaudžiai susijusi tema, pereinant nuo fizinės aplinkos į socialinę bei tai kaip galios santykiai socialinėje erdvėje atsiskleidžia pabėgėlių priėmimo centruose ir už jų ribų.

6.3 Galios santykis viduje ir išorėje

Pirmose tyrimo analizės temose specialiai nebuvo minimi informantų atskleisti konkretūs agresijos, smurto atvejai bei neigiami pabėgėlių apibūdinimai. Norint atkreipti dėmesį į detales, kurios yra svarbios lyčiai jautraus požiūrio tyrimo rėmuose todėl, kad vėliau jos gali susidėti į didesnę pabėgėlių ar su jais dirbančių specialistų veiksmų paveikslą. Tyrimą vykdant lyčiai jautriu požiūriu, remiantis teorinėmis prieigomis, kurios skatina tyrėją žiūrėti toliau ir giliau nei kas yra atskleidžiama teisiniuose dokumentuose ar medijų antraštėse labai svarbu suprasti tai, kas analizuota pirmose dalyse – lyčių pažeidžiamumas ir to santykis su paslaugų prieinamumu bei tokios detalės (kartais galinčios atrodyti nereikšmingomis) kaip apgyvendinimo sąlygos ir infrastruktūriniai sprendimai. Svarbu paminėti ir tai, kad patys informantai apie konkrečius atvejus interviu metu dalinosi tik jau visai pabaigoje.

Šį analizės poskyrį norėtusi pradėti nuo vieno jautraus informanto pasidalinimo, kuris labai glaudžiai siejasi su infrastruktūros sprendimu perėjusių į galios santykio problematiką. Viename iš pabėgėlių priėmimo centrų Vokietijoje sąlyginai neseniai nuo to laiko, kai buvo daromas interviu pabėgėlė moteris gyvenusi moterims skirtame name buvo išprievartauta socialinio darbuotojo (tikslia citata dėl informanto nuasmeninimo sumetimų nebus dalinamasi). „Jos net moterų

namuose nėra saugios visą laiką. <...> Žinoma, moteris yra traumuota, nes manė, kad dabar yra saugi. Ji dabar, kad yra Vokietijoje, bet Nee. Taip, visiškai. O ir gyventojams neįmanoma užrakinti durų. Taigi. Jie visada turi bijoti, kad kas nors įeis į miegamąjį, kol jie miega, ir manau, kad tai labai baisu. Nes, žinoma, kartais prie įėjimo durų esantis asmens sargybinis rūko už kelių metrų ir negali visko matyti.“ (B7DE). Svarbu paminėti, kad toks atvejis visoje interviu medžiagoje buvo paminėtas tik vienas, o konkrečių atvejų apie seksualinę prievartą tarp pabėgėlių pačiuose priėmimo centruose neminėjo nei vienas iš informantų. Žiūrint iš galios santykio pusės tokia infrastruktūros detalė kaip rakinamos ar nerakinamos durys pabėgėlių priėmimo centre gali reikšti visišką galios atėmimą iš pažeidžiamiausių grupių bei šių grupių patirtų traumų kilmės šalyje ar kelyje į tikslo šalį išgyvenimą iš naujo. Galios santykis pabėgėlių priėmimo centruose abiejose šalyse egzistuoja tiek tarp pabėgėlių gyvenančių juose, tiek tarp pabėgėlių ir dirbančių specialistų, tiek tarp pačių specialistų (nors apie pastarąjį interviu medžiagoje informacijos beveik nėra). Šiuos socialinius santykius stipriai veikia lyties aspektas. Minėtuojų atveju išgyvenusi smurtą buvo moteris pabėgėlė, o smurto sukėlėjas buvo vyras specialistas dirbantis su pabėgėliais. Šis atvejis suponuoja hierarchinio santykio egzistavimą.

Kitais atvejais galios santykis tarp specialistų ir pabėgėlių atsiskleidžia ir per skirtingus kultūrinius lyčių aspektus. „Dažnai pasitaikydavo, kad pabėgėliai vyrai bandydavo prie manęs priartėti asmeniškai, net jei buvau konsultantas. <...> galbūt kitaip gauti leidimą apsigyventi Vokietijoje, pvz. Ir, mano požiūriu, tai yra kultūrų pasaulio dalis, nes. Kai kuriose kultūrose vyrai tiesiog turi daugiau teisių nei moterys. Daugiau galimybių priimti sprendimus.“ (B8DE). „Turėjome vieną atvejį, kai pabėgėlis buvo nepatenkintas konsultacija, kurią jam suteikėme, nes negalėjome jam padėti. <...> kadangi negalime pakeisti prieglobsčio įstatymo, tačiau jis tikrai to nesuprato, ir jis. Jis metė akmenį. Per mano kolegės langą, ir, laimei, ji negavo akmens į galvą. Taip, bet taip, per penkerius metus, kiek ten dirbu, tokių situacijų, kurias prisimenu, buvo tik kelios.“ (B7DE). „Centre kuriame dirbau vyrai pabėgėliai daugiau buvo matomi viešose erdvėse, eidavo ieškoti būdų savo ar šeimos poreikių patenkinimui. Moterys likdavo privačiose kambariuose, rūpindavosi vaikais. Švedų kalbos klubus daugiau lankydavo vyrai. Ten beveik visada būdavo tik vyrai. Moterys pabėgėlės – programą „Šeimos susitikimo taškas““ (B1SW). Tokie ir panašūs kitų informantų pasidalinimai parodo pabėgėlių vyrų lyties performatyvumą centruose kaip labiau aktyvių ir bandančių atrasti savo galią santykyje su specialistais, dirbančiais centre, taip pat atskleidžia ir specialistų sąmoningą būdą atrasti paaiškinimus kategorizuojant

pabėgėlius pagal kilmės šalį ir lytį – priskirant vienai ar kitai lyčiai vaidmenis. Kitaip tariant tai tik išryškina lyties performatyvumo aspekto egzistavimą net ir specialistų tarpe.

Kai kurie specialistai dalinasi, kad net teikiant paslaugas kartais reikia tartis, kad jei yra konsultuojama šeima – už visą šeimą negali atsakyti tik vyras ir reikia tada ieškoti būdų kaip suderinti susitikimus, kad į juos ateitų ir šeimos narė pabėgėlė moteris (B5DE). Pabėgėliai vyrai centruose taip pat yra labiau matomi kaip grupė užimanti socialinę erdvę. „Galbūt tai ir neteisinga, bet aš manau, kad tai matoma, ir jie linkę eiti kartu. Uh. Jie turi savo. Jie žaidžia futbolą laukuose, todėl yra labiausiai matomi. <...> Jei nueisite į sporto salę, ten visi yra vyrai. Jie jie labiau užima socialines erdves nei moterys.“ (B5DE) Toks vyrų pabėgėlių buriavimasis į grupes, buvimas daugiau socialinėse erdvėse suteikia jiems didesnės galios pačiame pabėgėlių priėmimo centre kitų pabėgėlių atžvilgiu. Net jei tai yra bendrai žaidžiami žaidimai ar kita veikla vyrai pabėgėliai turi ir galimybę pasidalinti informacija tarpusavyje – kas pasak M. Foucault teorijos turintiems daugiau žinių suteikia ir daugiau galios kitų turinčių mažiau informacijos ar prieigos prie informacijos atžvilgiu. Svarbu nepamiršti ir to fakto, kad visuose centruose, kurių specialistai davė interviu vyrai pabėgėliai sudarė ir procentiškai daugiau gyventojų iš viso pabėgėlių skaičiaus, kiekybė tam tikra prasme ypač homogeniškomis grupėms prideda, o ne atima galios net ir individualiai.

Analizuojant socialinę galią tarp pačių pabėgėlių vyrų būtina paminėti ir smurto atvejus, beveik visi specialistai paminėjo vieną ar kitą vyro pabėgėlio agresijos ar smurto atvejį pačiame pabėgėlių priėmimo centre (B7DE, B6DE, B8DE). Taip pat buvo minimi atvejai, kaip tie patys vieniši vyrai gyvenantys su vyrais patys jaučiasi nesaugiai (B7DE). Vienas iš informantų atsakydamas į klausimą apie vyrus pabėgėlius pateikė ir galimas priežastis „Taigi kambariuose yra daugiau žmonių, kurie kartu praleidžia ilgesnį laiką. Taip pat daugiau smurto tarp vyrų, pvz., muštynių. Jiems nėra jokios perspektyvos. Jie negali ten dirbti. Vaikai negali eiti į mokyklą. Taigi visi yra tarsi viename taške kartu. Ten tiek daug skirtingų tautybių, tikėjimų, amžiaus ir visko, yra kartu, ir, žinoma, kartais tai turi sprogti, ypač kai ten yra jaunų vyrų ir jie tikisi, kad galės padėti savo šeimoms. Pavyzdžiui, visi tiki. „Ei jis jis atsiųs mums pinigų!“. <...> Jis nuvyko į Europą ir mums padės, <...> Ir, žinoma, tai kaip, tikrai. Sunki situacija, o tada mes turime <...> nusikalstamumą.“ (B6DE).

Tokie galios santykio pavyzdžiai, išvirstantys ir į agresiją bei smurtą parodo ne tik kultūriškai priskiriamą vieną ar kitą lyties vaidmenį, bet ir galios nebuvimą dėl susiklosčiusių

sąlygų. Labai įdomus galios aspektas yra tas, kad jei iš vyro pabėgėlio yra tikimasi, kad jis atsiųs pinigų savo šeimai kilmės šalyje, o tikslo šalyje jo vienintelis būdas užsidirbti yra nelegalus – jo galia kaip veikėjo yra labai apribota ir patiriamas spaudimas tiek iš vienos išorės – savo kilmės šalies ir iš kitos išorės – neigiamo požiūrio visuomenės tikslo šalyje (iš priėmimo centro vidaus žiūrint). Svarbu paminėti, kad ne visi atvejai yra tokie patys, nes buvo informantų, kurie dalinosi apie pabėgėlius vyrus, kurie renkasi savanorystę kaip veiklą ir centrai suteikia tokią galimybę visiems pabėgėliams (B8DE). Visi informantai dalindamiesi įžvalgomis apie visuomenės nuomonę apie pabėgėlius savo šalyse paminėjo, kad pastarieji yra matomi kaip agresyvūs, smurtautojai, jų yra bijoma, jie yra nemandagūs, pavojingi ir pan. (B1SW, B4SW, B5DE, B6DE, B7DE, B8DE). Pasak informantų, tokį požiūrį sudaro ir patys pabėgėliai užsiimantis kriminaline veikla už pabėgėlių priėmimo centro ribų, taip pat medijos formuoja tokį įvaizdį. Taip pat politinėms partijoms, ypač dešiniosioms – vyrų pabėgėlių, kaip nusikaltėlių vaizdavimas yra vienas iš rinkiminių argumentų (B6DE).

Pabėgėlės moterys ir jų galia, visų pirma, su specialistais remiasi savo istorijų pasidalinimu. „<...> kai dirbu, pastebėjau, kokios pažeidžiamos galiausiai gali būti pabėgėlės. Nes yra tiek daug sunkių išgyvenimų, kuriuos joms galėjo tekti patirti savo gimtojoje šalyje. Kad dėl kultūros, kuri yra gimtojoje šalyje, vyrai pabėgėliai neturėjo. Gyventi tokiu intensyvumu, pavyzdžiui, kai kalbama apie tai. seksualinę prievartą ar smurtą arba moterų (lytinių organų – aut. past.) apipjaustymą. Tai labai dažnai nutinka moterims ir ne taip dažnai vyrams, kaip moterims.“ (B8DE). Kiti informantai iš abiejų šalių taip pat dalinosi apie tai, kad moterys atsiveria apie savo trauminius išgyvenimus jiems „Kartą turėjome vieną mergaitę. Teko susidurti, kad ji buvo kilusi iš Balkanų šalies. <...> Ji teigė, kad bus priverstinai ištekinga ir buvo labai, labai išsigandusi. Nelaiminga, liūdna ir taip toliau. Bet jos prašymas buvo nesėkmingas. Ir galiausiai deportuota į savo šalį. <...> Jie sakė, kad, kaip jūsų šalyje, policija veikia ir nėra jokio teisinio pagrindo, žinote. Diskriminacija. Ir jei jums šioje vietoje primetama ši santuoka, jūs galite eiti arba keliauti į kitą miestą ir ieškoti policijos arba valdžios pagalbos. Taigi su tuo susidūriau ir tai buvo širdį draskantis dalykas. Visiems darbuotojams. Galbūt tai vienas iš labiausiai panašių širdį veriančių dalykų, kuriuos mes matėme, kai ji verkia po trejus metus trukusio prieglobsčio suteikimo proceso, o pabaigoje ji buvo deportuota. sakyčiau, kodėl? Kodėl lyties perspektyva? Nes aš nematyčiau vyro. Atvykstant kaip į Švediją prašyti prieglobsčio iš Balkanų šalies. Ir. Dėl priverstinės santuokos situacijos.“ (B4SW)

Iš interviu medžiagos matosi, kad tokių pasidalinimų yra daugiau ir jie vienodai emocionaliai palietė tiek vyrus, tiek moteris informantus. Galima teigti, kad specialistams atsiverdamos moterys pabėgėlės iš vienos pusės atiduoda kažkokią savo galią, nes pasakoja apie žiauriausius išgyvenimus savo gyvenime, iš kitos pusės kaip išgyvenusios ir pasidalindamos istorijomis jos įgauna galios, nes iš specialistų sulaukia atjautos, palaikymo, jų istorijos yra prisiminamos net ir po kelių metų. Taip pat remiantis M. Foucault galios teorija būtų galima teigti, kad moterų pabėgėlių istorijos yra jų žinojimo galia ir jos renkasi kam tą žinojimą suteikti, mainais gaudamos informaciją ir pagalbą, taip įgalindamos specialistus dirbti savo darbą, jos įgalina save tikslo šalyje gydytis, stiprėti ir reabilituojantis atsistoti ant kojų. Nors informantai ir minėjo, kad yra susidūrę su panašiose situacijose buvusiais vyrais pabėgėliais, nuodugnai pasakojo ir daugiausiai dėmesio skyrė būtent istorijoms apie moteris pabėgėles bei jų pačių kaip specialistų reakcijas tose situacijose. Analizuojant galios santykį pačiuose centruose pabėgėlės moterys sulaukia daug palaikymo iš ten dirbančių organizacijų, kurios organizuoja joms įvairias veiklas ir klubus (B5DE, B1SW, B8DE). Informantai labai mažai dalinosi apie moterų pabėgėlių galios santykį su pabėgėlių priėmimo centro išore ir likusia tikslo šalies visuomene, be jau minėto labiau empatiško tikslo šalių požiūrio į moteris pabėgėles dar būtų galima paminėti B1SW pasidalinimą, kad Švedijoje didžioji dauguma pabėgėlių priėmimo centrų ypač mažesnių, į kuriuos pabėgėliai yra perkeliami po kelių mėnesių pagrindiniame priėmimo centre, šie mažesni centrai yra „vidury miško, viduryje niekur“ ir moterims pabėgėlėms, iš kurių didžioji dalis neturi vairuotojo teisių sunku pasiekti didesnį miestą bei pačioms apsirūpinti ar aprūpinti savo šeimą – tai automatiškai sumažina jų galimybes save įgalinti, kuriant ryšį su tikslo visuomene.

Svarbu paminėti ir *Queer* pabėgėlius, kurie nėra pagrindiniai šio tyrimo problemos subjektai, bet būtent jų pavyzdžiu, buvo nusakyta galios santykio tarp pabėgėlio ir institucijos skirtumas. Jau buvo šiek tiek minėti atvejai dėl infrastruktūros ir smurto bei diskriminacijos rizikų galimybių, o šiame poskyryje bus pasidalinta informacija susijusia su institucijų sprendimais. Vokietijoje pasitaiko atvejų, kai pas juos į pabėgėlių priėmimo centrus atvyksta *Queer* pabėgėliai, kurių prieglobsčio prašymai buvo atmesti Švedijoje. „<...> iš Egipto <...>, ir abu jie turėjo savo sprendimuose iš Švedijos, kad jie netikėjo jais. Ir mums abiem <...> buvom gana nustebę, nes mes neturėjome jokių abejonių dėl jų seksualinės orientacijos, tiesą sakant.“ (B8DE).

Taip pat vienas iš informantų iš Švedijos dalinosi, kad *Queer* pabėgėliams, demonstruojantiems priešingos lyties performatyvumą yra lengviau gauti prieglobstį pačioje Švedijoje „Taigi, taip, vis dar susiduriame su ta pačia problema, sakyčiau. Bet jei jie <...>, demonstruoja arba veikia tam tikru būdu, jie labiau tikėtina, kad jiems bus suteikta. Šioje situacijoje, tikrai dėti makiažą, pavyzdžiui, jie nežino, ar, įsivaizduokite, jūs esate iš. Aš nežinau, iš Nigerijos. Pavyzdžiui, ir jūs esate vyras <...>, kuris yra nepriimtinas, kad vyrams būtų makiažas. Ir ateidamas į pokalbį, turėdamas tarsi visą makiažą, tu esi vyras ir biologiškai. Ir jūs turite makiažą, suknelę ir pan. Taigi labiau tikėtina, kad būsite patikimas ar patikima, tiesa?“ (B4SW). Apžvelgiant šią pabėgėlių grupę trūksta informacijos ir paminėjimų konkrečių išvadų sudarymui, bet iš to, kiek dalinosi informantai galima pastebėti, kad būtent ši grupė pabėgėlių turi labai mažai galios santykiuose su institucijomis ar santykiuose su kitais pabėgėliais priėmimo centruose. Tai ne tik didina jų nesaugumo riziką, bet taip pat mažina galimybes gauti prieglobstį. Šioje vietoje galia ir lyties performatyvumas tampa labai svarbūs, nes didžiąjai daliai šios grupės asmenų grįžimas į savo kilmės šalį negavus prieglobsčio gali reikšti ir mirties bausmę, tose šalyse, kuriose pagal įstatymus buvimas *Queer* grupės atstovu yra kriminalizuotas.

6.4 Tyrimo analizės apibendrinimas ir specialistų požiūris

Giluminių interviu medžiagos analizė parodo, kad pabėgėlių, prašančių prieglobsčio tiek Vokietijoje, tiek Švedijoje gyvenimus ir patį prašymo procesą labai stipriai veikia lyties aspektas. Lyčiai jautrus požiūris ir jam išryškinti pasirinktos trys teorinės prieigos parodė ir padėjo bent šiek tiek atskleisti lyties performatyvumo įtaką pabėgėlių prieglobsčio prašymui. Lyties performatyvumą kaip konceptas nagrinėtas J. Butler atsiskleidžia tiek per specialistų požiūrį į skirtingas lytis, tiek per pabėgėlių refleksiją apie skirtingus lyties vaidmenis kilmės ir tikslo šalyje. Lyties performatyvumas paveikia pabėgėlius tiek paslaugų gavimo temoje, tiek bendravime su specialistais, tiek gaunant ar negaunant prieglobsčio tikslo šalyje.

Postkolonialistinio feminizmo prieiga labai glaudžiai susisiejo su J. Butler lyties performatyvumo teorija ir papildydamos viena kita tapo geru įrankiu siekiant atskleisti ir giliau analizuoti infrastruktūros detales pabėgėlių priėmimo centruose, kaip fiziniai aplinkos faktoriai yra planuojami ir kaip jie paveikia vienos ar kitos kilmės šalies bei lyties pabėgėlius. Taip pat analizuojant interviu skirtingais pjūviais išryškėjo, kad patys specialistai reflektavo apie

pabėgėlius, ypač moteris pabėgėles generalizuotu ir gana viktimizuojančiu požiūriu, kurį išryškina ir kritikuoja postkolonialistinio feminizmo prieiga. Kalbinti specialistai kai kuriais atvejais įvardino ir bandė pasiaiškinti, kodėl jie generalizuoja patirtis su skirtingos lyties ir kilmės šalies pabėgėliais, bet požiūrio refleksijos trūkumą gana gerai vizualizavo kylantys infrastruktūriniai iššūkiai, kurių taikant lyčiai jautrų požiūrį ir remiantis jau darytais tyrimais apie pabėgėlius su postkolonialistinio feminizmo prieiga – būtų galima išvengti.

Analizuojant galios santykius galime matyti, kad išryškėja trys santykių kryptys: pabėgėlių santykio su specialistais, pabėgėlių santykio tarpusavyje ir pabėgėlių santykio su išore (tikslo šalies visuomene). Per šiuos galios santykio pjūvius galima pamatyti kaip skirtinga lytis atsiskleidžia, kokie yra pagrindiniai iššūkiai, pozityvios ir neigiamos šių galios santykių dalys. Analizuojant informantų reflektuotus pažeidžiamumus, lyčių apibūdinimus ir visuomenės požiūrį galima kelti klausimus ir vykdyti gilesnius tyrimus apie tai ar pavyzdžiui kategorizuojama kaip pažeidžiama, seksualinį smurtą patyrusi pabėgėlė moteris iš tikrųjų turi mažiau galios ar ta galia priklauso nuo santykio ir požiūrio į pabėgėlę ir pabėgėlės į save. Galios santykio problemą išryškino ir patys informantai dalindamiesi jautriais, juos labiausiai palietusiais atvejais, kuriuos analizuojant galima pamatyti, kaip santykis galią gali labai greitai atimti ar suteikti pabėgėliui priklausomai nuo lyties ir jo arba jos patirtų išgyvenimų. Kai kuriais atvejais turėjimas žinių ir galios būdavo nepakankamas santykyje su kitokią galią turinčia institucija ir tokių atvejų rezultatas būdavo prieglobsčio negavimas. Tokie atvejai buvo matomi ir su minimaliai tyrime paminėta, bet informantų išskirta *Queer* pabėgėlių grupe, turinčia kitokį pažeidžiamumą ir komplikotą santykį tiek su kitais pabėgėliais, tiek su tikslo šalies institucijomis. Tyrimas atskleidė ir dalinai patvirtino M. Foucault galios kaip santykio, diskurso ir žinių turėjimo koncepciją. Yra reikšmingą ir reikalingą toliau daryti tyrimus šia tema, stengiantis surasti prieigą prie pačių pabėgėlių ir jų refleksijų, taip geriau pamatant galios pasiskirstymą prieglobsčio prašymo procese santykyje su lytimi ar buvimu *Queer*.

7 Išvada

Šiame tiriamajame darbe atsiskleidžia tai, kad nors ir naujajame Europos migracijos pakte yra skiriama daugiau dėmesio atliepti ir pamatyti lyties veiksnį prieglobsčio prašymo procese tiriamųjų šalių – Vokietijos ir Švedijos – prieglobsčio prašymo procesą turinčiose užtikrinti teisinėse sistemose vis dar nepakankamai paisoma lyties aspekto. Lytis yra įvardijama kaip persekiojimo pagrindas ar pažeidžiamumo kriterijus, bet dažnai jo praktinis taikymas vis dar priklauso nuo institucijų vidinės tvarkos ar specialistų interpretacijų. Interviu medžiaga atskleidė, kad lyties veiksnys yra generalizuotas, ir pabėgėlė moteris yra dažniau siejama su kategorizavimu kaip aukos ir pažeidžiamumo kriterijumi. Panašią kaip moterys patirtį turintys pabėgėliai vyrai, ypač susijusių su smurtu, nepatenka į „tipinių“ pažeidžiamumo požiūrių ir kategorijų ribas. Teisiniuose dokumentuose teigiama, kad kiekvienas pabėgėlis yra vertinamas individualiai, bet prieglobsčio teikimo praktikoje vis dar gajus vakarietiškas požiūris bei išankstiniai nusistatymai apie tai, kaip atrodo ir kas yra „tikrasis“ pabėgėlis. Svarbu paminėti, kad tyrimui pasirinktos šalys yra dvi iš nedaugelio Europos Sąjungoje taikančios arba taikiusios feministinę užsienio politiką, tai reiškia, kad lyties veiksnio bei poveikio svarbos suvokimas šiose valstybėse yra taikomas fragmentuotai.

Analizuojant surinktą tyrimui medžiagą, matoma, kad lytis pabėgėlio prieglobsčio prašymo procese nėra universali, neutrali ar visiškai įtakos neturinti kategorija. Pasitelkus teorinę prieigą apie lyčiai jautrų požiūrį, galią, lyties performatyvumą ir postkolonialistinį feminizmą galima teigti, kad lytis veikia kaip matomas ar nematomas aspektas, apibrėžiantis pabėgėlio(-ės) prieigą prie paslaugų, tikimybę gauti arba negauti prieglobstį tikslo šalyje ir viešąją nuomonę.

Lyčiai jautraus požiūrio atskleidimui pasirinktos trys teorinės prieigos buvo naudingos ir buvo tinkamos, ypač interviu medžiagos analizėje. Jos leido pažiūrėti į informantų refleksijas, įvertinant jų pačių požiūrį, patirtis, santykius ir aplinką, kurioje jie dirba. Šios teorijos santykyje su interviu medžiaga taip pat suteikė aiškius pastarosios analizės pjūvius. Svarbu paminėti tai, kad dėl darbo apimties ribotumo ir tyrėjo žinių trūkumo tam tikrais aspektais (pvz.: sociologijos ar psichologijos mokslų) nepavyko pagilinti medžiagos analizės, tiek, kad ji visa būtų pilnai išnaudota. Būtų

vertinga ateityje vykdant panašų tyrimą su šiomis teorinėmis priegomis tokių interviu medžiagą vertinti pasitelkiant ir įrankius iš sociologijos ir psichologijos mokslų. Toks intersekcionalus tyrimas dar geriau atskleistų lyčiai jautrią prieigą bei padėtų filtruoti medžiagą per daugiau skirtingų pjūvių, parodant platesnį problemos paveikslą, pateikiant platesnes išvadas ir konkretesnes rekomendacijas.

Tyrimo rezultatai yra diskusijoje su jau darytais tyrimais šiame lauke. Galima teigti, kad šio tyrimo išskirtinumas yra taikomos teorinės priegos ir teisinių dokumentų derinimas su interviu medžiagos analizę apimant dvi lytis, o ne išskiriant tik vieną. Tyrimo rezultatai papildo ir kai kuriais atvejais atspindi kitų tyrimų išvadas. Tyrime matoma kilmės šalies kultūros, religijos ir visuomenės įtaka pabėgėlių lyčių vaidmenims, kurie paveikia jų gyvenimus tikslo šalyje. Ši išvada susisieja ir papildo literatūros apžvalgoje pateiktą Turkijoje atlikta mokslininkės Merve Erdilmen lyčiai jautraus požiūrio pagrindu tyrimą „Mainstreaming Gender to Remedy Inequality: Refugee Groups in Turkey Show the Way“. Kituose tyrimuose taip pat atsispindi ir *Queer* asmenų nesaugumas būnant arčiau savo kilmės šalies bendruomenės ir jautimasis saugesniais tikslo šalies visuomenėje, čia matomas susiejimas su anksčiau atliktu mokslininkės Florent Chossière, „Refugeeness, Sexuality, and Gender: Spatialized Lived Experiences of Intersectionality by Queer Asylum Seekers and Refugees in Paris“. Svarbu paminėti, kad susisiejančios išvados su kitais tyrimais parodo, kad ši problema aktuali ne tik Vokietijoje ir Švedijoje. Taip pat, kad ties prieglobsčio gavimo etapu su lytimi susiję sisteminiai iššūkiai nepasibaigia, pabėgėliai juos nešasi toliau savo gyvenimo keliu. Netikėti ir įdomūs rezultatai šiame tyrime susiję su vyrais pabėgėliais, informantai apie juos reflektuodami, net ir dalindamiesi su agresija siejamais jų veiksmais, neskubėjo jų nuteisti. Taip pat tyrimas atskleidė, kad ir patys pabėgėliai vyrai, kartais jaučiasi nesaugūs tarp kitų pabėgėlių vyrų ar patiria žiaurias traumas, kurios nėra tinkamai įvertinamos ir atliepiamos.

Šis tyrimas papildo migracijos tyrimų temą tarptautinių santykių akademiniame lauke tuo, kad yra vykdomas apie labai specifinį pabėgėlių gyvenimo laikotarpį – nuo prieglobsčio prašymo iki jo gavimo. Tyrimus daryti apie šį etapą yra itin sunku, nes kaip parodė informantų ieškojimas, specialistai yra labai užsiėmę ir tikrai atsidavę savo darbui, o patys pabėgėliai yra dar tik pradedantys pažindintis su nauja gyvenimo realybe, patiria daug iššūkių bei sprendžiant iš informantų pateiktos informacijos – sunkiai kalba kitomis nei savo gimtąja kalba.

Vykdam šį tyrimą pavyko įrodyti, kad lytis prieglobsčio prašymo kontekste nėra vien biologinis rodiklis ar požymis, – ji funkcionuoja kaip institucinio ir kultūrinio suvokimų procesas(-ai). Šiuose procesuose migrantų išvaizda, pasakojimai ir elgsena yra vertinami per Vakarų pasaulio normatyvinius kartais net stereotipinius standartus. Šiuos standartus įvardijo ir informantai, iš vienos pusės patys kartais stereotipiškai apibūdindami vyrus ar moteris pabėgėles, iš kitos pusės atkreipdami dėmesį ir papasakodami apie įvykius ar atvejus, kai nukentėjus, patyręs traumą pabėgėlis(-ė) nebuvo tinkamai įvertintas, pvz.: mergina negavusi pabėgėlio statuso, nes yra iš „saugios“ šalies, nors ir grįžus jai gresia pavojus. Darbo tikslas buvo pamatyti kaip lytis veikia prieglobsčio prašymo procesą Vokietijoje ir Švedijoje, pasinaudojant lyčiai jautriu požiūriu. Įgyvendintas tikslas atskleidęs šios problemos komplikuotumą ir daugiasluoksniškumą skatina permąstyti „pažeidžiamumo“ bei „vyro“ ar „moters“ sąvokas, kurios šiandien per dažnai atkartoja stereotipines prielaidas.

Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus rekomenduojama toliau ir giliau vykdyti tyrimus apie pabėgėlius grįstus lyčiai jautriu požiūriu. Ypač atkreipiant dėmesį į *Queer* pabėgėlius, prašančius prieglobsčio, didesnis dėmesys šiame tyrimų lauke turėtų būti skiriamas ir vyrams (ar save kaip vyrus identifikuojantiems) pabėgėliams. Rekomenduojama į valstybių insitucijų ir prieglobsčio procesų darbuotojų vertinimo kriterijus ir metodus įtraukti interseksionalų pažeidžiamumo vertinimą, aiškiau įtraukti lytį kaip atskirą dėmenį. Verta stiprinti ir prieglobsčio prašymo vertintojų žinias bei įgūdžius apie lyčių įvairovę, patirtas traumas, kuriomis yra grindžiamos prieglobsčio prašytojų istorijos. Tyrimo ribotumas susijęs su ribotu interviu skaičiumi, taip pat analizuoti teisiniai dokumentai nėra lygūs savo apimtimi. Vykdam tyrimą ir giluminius interviu nepavyko išlaikyti lyčių lygybės principo. Nepaisant šio tyrimo ribotumo, jis papildė iki šiol negausius turimus apie pabėgėlius prieglobsčio prašymo procese žvelgiant per lyties prizmę. Taip pat šis tyrimas gilina supratimą, kaip lytis veikia migracijos procesus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Bryman, Alan. *Social Research Methods*. Oxford University Press, 2012.
2. Butler, Judith. *Gender trouble and the subversion of identity*. Routledge, Chapman and Hall, 1990.
3. Charsley, Katharine ir Helena Wray. Introduction: *The Invisible (Migrant) Man. Men and Masculinities*. University of Bristol, 2015.
4. Cheung, Sin Yi ir Jenny Phillimore. *Gender and Refugee Integration: a Quantitative Analysis of Integration and Social Policy Outcomes*. Journal of Social Policy: Cambridge University Press, 2016.
5. Chossière, Florent. *Refugeeness, Sexuality, and Gender: Spatialized Lived Experiences of Intersectionality by Queer Asylum Seekers and Refugees in Paris*. Frontiers in Human Dynamics Vol. 3, 2021.
6. Cohn, Carol. *Sex and Death in the Rational World of Defense Intellectuals*. Signs, Vol. 12, No. 4, Within and Without: Women, Gender, and Theory, 1987.
7. Dell'Anna, Alessio. *Which country is deporting the most migrants out of the EU?*. Euro news, 2024.
8. Eisele, Ines. *People leaving Sweden will exceed immigrants in 2024*. Deutsche Welle, 2024.
9. Eliassen, Ingeborg, Juliet Ferguson, Stavros Malichudis, Nikolas Leontopoulos ir Nico Schmidt. *Keeping them out: Europe's governments ignore minor migrants*. Investigate Europe, 2020.
10. Erdilmen, Merve. *Mainstreaming Gender to Remedy Inequality: Refugee Groups in Turkey Show the Way*. Baker Institute for Public Policy, 2023.
11. Fraser, Nancy. *Feminism, Capitalism, and the Cunning of History*. New Left Review 56, 2009.
12. Garny, Naïké ir Neji Marwa. *When Power is Key: a Reflexive, Decolonial and Feminist Perspective to Study Women's Migration in Belgium*. Les Cahiers du CRHiDI, Histoire, droit, institutions, société 48, 2024.
13. Genovese Vincenzo, Mared Gwyn Jones ir Jorge Liboreiro. *EU countries not enforcing migration pact could face legal action, says Johansson*. Euro news, 2024.
14. Griffiths, Melanie. *Here, Man Is Nothing!: Gender and Policy in an Asylum Context*. Men and Masculinities: Vol 18, Iss. 4, 2015.
15. Gröndahl, Aino. *Rejection motivations in SOGIESC asylum cases in Sweden*. RFSL, 2024.
16. Iasio, Valentina ir Jackline Wahba. *Asylum seekers in Europe: where do people go and why?* Economic Observatory, 2023.

17. Ižak, Štefan. *(Ab)using the topic of migration by prokremlin propaganda: case study of slovakia*. Journal of Comparative Politics: Ljubljana Vol. 12, Iss. 1, 2019.
18. Jakniūnaitė, Dovilė. *Kam prisireikė feministinės užsienio politikos?*. LRT, 2023.
19. Mayer Tama. *Gender Ironies of Nationalism Sexing the Nation*. Psychology Press, 2000.
20. Posmykiewicz, Anna. *Non-heteronormative Asylum Seekers in Sweden: An Analysis of the Swedish Migration Agency's Policies on Gender and Sexuality-related Asylum Cases*. Education of Economists and Managers, 63 (1), 2022.
21. Reid, Scott. *Why it's often men who make the migration journey to Europe*. Euro news, 2023.
22. Rubin, Gayle. *The Traffic in Women*, „Literary Theory: An Anthology. Ed. Julie Rivkin and Ryan Michael Ryan, 2nd ed. Malden, MA: Blackwell, 1975.
23. Schulten, Lucia. *EU court rules gender-based violence ground for asylum*. Deutsche Welle, 2024.
24. Talpade Mohanty, Chandra. *Under Western eyes: Feminist scholarship and colonial discourses*. Feminist review 30.1, 1988.
25. Tastsoglou, Evangelia Xanthi Petrinioti, Chara Karagiannopoulou, *The Gender-Based Violence and Precarity Nexus: Asylum-Seeking Women in the Eastern Mediterranean*“. Frontiers in Human Dynamics, 2023.
26. van der Kist, Jasper R. *Knowing Asylum Seekers: The Chain of Country of Origin Information*. The University of Manchester, 2022.
27. Yanow, Dvora. *Qualitative-Interpretative Methods in Policy Research*. Handbook of Public Policy Analysis, 2017.
28. Warin, Catherine, Baleria Ilareva. *Vulnerability in the New Pact: an empty promise to protect, or an operational concept?*. European Institute of Public Administration, 2024.
29. Wojnicka, Katarzyna ir Magdalena Nowicka. *Understanding Migrant Masculinities through a Spatially Intersectional Lens*. Men and Masculinities, Vol. 25(2), 2022.
30. Zakarias, Ildiko ir Margit Feischmidt. *We Are That In-Between Nation: Discourses of Deservingness of Hungarian Migrants Working in Institutions of Refugee Accommodation in Germany*. Sociology 55(2), 2020.

Summary

Master's thesis: A Comparative Gender-Sensitive Case Study Between Sweden and Germany.

The problem. One of the most pressing international policy issues of the 21st century is the increase in the number of refugees around the world because of the climate crisis, armed conflicts and wars. While the number is predicted to only increase in the future – EU countries seems to be using one fits all approach when it comes to gender and asylum seeking. That is why this study looks closer into the gender aspect of asylum through gender-sensitive approach. Germany and Sweden were picked for this study because both are well known flag barriers of feminist foreign policy, which means that gender is not a new concept when it comes to policy for these two countries.

Relevance. In order to justify the lack of gender sensitive approach in asylum seeking processes in Germany and Sweden, this thesis examines the asylum application process in Sweden and Germany by examining the legal documents of these countries and interviews with professionals working with refugee(s) seeking asylum. The research material is analysed through a gender-sensitive approach, which is better informed by postcolonial feminist approaches, Butler's theory of gender performativity and Foucault's theory of power.

The aim of this master thesis is to analyse how gender influences the asylum application process and life during the asylum process in Germany and Sweden through a gender-sensitive approach. The main objectives of the thesis are: a) to show how and whether gender is defined in the legal asylum seeking documents in Sweden and Germany; b) to analyse specialists working in the field of asylum and their attitudes towards the factor of gender; c) to see how the performativity, power and postcolonial feminism of gender are manifested in the asylum application process in the two countries; and d) to evaluate how (and through whom) the effects of gender on the asylum application process in both countries are expressed. The study will try to answer the question whether gender has any significance for refugees waiting for asylum status?

Main findings. The analysis of the collected material for this study shows that gender is not a universal, neutral or completely irrelevant category in the asylum process. With the help of

theoretical approaches on gender-sensitive attitudes, power, gender performativity and postcolonial feminism, it can be argued that gender acts as a visible or invisible aspect that defines the refugee's access to services, the likelihood of being granted or denied asylum in the country of destination, and the formation of public opinion. This research has shown that gender in the context of asylum claims is not merely a biological indicator or attribute, but functions as a process of institutional and cultural perceptions.

Recommendations. For institutions and specialists' recommendations are to strengthen capacity-building and knowledge on various gendered approaches as well as Queer community and their needs. For academia the recommendation is to continue researching this topic within refugee communities themselves, with the focus on Queer community as well as male refugees, who as this study shows are often overlooked.

This work complements the field of refugee and asylum seekers and contributes to the study of gender-sensitive approach discourse. More importantly, the approach taken in this research is contemporary and holistic way to look at gender aspect in the asylum seeking while taking qualitative rather than quantitative approach.

Darbe naudojamu sąvokų sąvadas:

Pabėgėlis – pagal Jungtinių Tautų 1951 Pabėgėlių Konvenciją pabėgėlis yra žmogus, kuris „dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už [savo] pilietybės šalies ribų ir negali arba dėl tokios baimės nenori pasinaudoti tos šalies apsauga.“¹²⁴ UNHCR Jungtinių Tautų Pabėgėlių Agentūra šią sąvoką aiškina taip: „Pabėgėliai – tai žmonės, priversti bėgti iš savo šalies ir ieškoti saugumo kitoje šalyje. Jie negali grįžti į savo šalį, nes baiminasi persekiojimo dėl to, kas jie yra, kuo tiki ar ką sako, arba dėl ginkluoto konflikto, smurto ar rimtų viešosios tvarkos pažeidimų.“¹²⁵ Šiame darbe pasirinkta naudoti šią sąvoką, siekiant apibūdinti visus žmones, siekiančius prieglobsčio šalyse, kurios yra tiriamos. Taip pat pasirinkimas daromas tiek dėl teisinio aiškumo, tiek dėl etinio aiškumo, – pabėgėliai tarptautinės teisės prasme turi teisę siekti tarptautinės apsaugos. Tuo tarpu kita dažnai naudojama sąvoka „migrantas“ yra daug platesnė, ji apibūdina ir savanorišką žmonių mobilumą dėl ekonominių, šeimos sujungimo, užimtumo ar kitų priežasčių. Naudojant sąvoką „pabėgėlis“ taip pat yra atsižvelgiama ir į pažeidžiamumo kriterijus, kuriuos nustato tiek tarptautinė, tiek nacionalinė teisės sistemos.

Kilmės šalis – ši sąvoka naudojama apibrėžti šalį, iš kurios yra kilęs pabėgėlis. Ji yra naudojama tiek kituose su migracija ir pabėgėliais susijusiuose tyrimuose, tiek yra apibrėžta UNHCR (Jungtinių Tautų Pabėgėlių Agentūros). Tyrimuose kilmės šalis kaip sąvoka yra naudojama su žodžiu informacija, turint omeny, kad kilmės šalies informacija yra labai svarbi vertinant pabėgėlio galimybę gauti prieglobstį bei siekiant sužinoti ir įvertinti rizikas, kylančias pabėgėliui kilmės šalyje.¹²⁶ UNHCR pabrėžia kilmės šalies bei informacijos apie toje šalyje vykstančių politinių, karinių procesų svarbą ir savo dokumente „Vadovas. Dėl procedūrų ir kriterijų. Pabėgėlio statuso nustatymo taisyklės pagal 1951 m. Konvenciją ir 1967 m. protokolą dėl pabėgėlių statuso“. Visame dokumente „kilmės šalies“ sąvoka naudojama apibūdinti pabėgėlio

¹²⁴< <https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-protect/refugees> > [Žiūrėta 2025-04-06]

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ Jasper R. van der Kist “Knowing Asylum Seekers: The Chain of Country of Origin Information”, the University of Manchester, 2022, psl. 10.

tautybės arba pilietybės šalį.¹²⁷ Taip pat svarbu paminėti, kad pagal jau minėtą vadovą šiame kontekste „tautybė“ reiškia „pilietybę“. Frazė „yra už šalies, kurioje yra „pilietybės“, yra susijusi su asmenimis, kurie turi pilietybę, skirtingai nuo asmenų be pilietybės. Šiame kontekste „tautybė“ reiškia „pilietybę“. Frazė „yra už šalies ribų jo pilietybė“ yra susijusi su pilietybę turinčiais asmenimis, skirtingai nuo asmenų be pilietybės (daugeliu atvejų pabėgėliai išlaiko savo kilmės šalies pilietybę).“¹²⁸ Yra pabėgėlių, kurie neturi savo pilietybės dokumentų ir yra vadinami „žmonėmis be pilietybės“ anglų kalba ši sąvoka skamba „stateless persons“. Tyrimui ši sąvoka nebus aktuali, nebent ją paminės informantai, bet norėtusi pabrėžti, kad verčiant iš anglų kalbos sąvokos susipaprastina, nes lietuvių kalboje neturime tiems apibrėžimams sukurtų ir adaptuotų terminų.

Tikslo šalis – ši sąvoka tyrime yra naudojama, nes Vokietija ir Švedija yra vienos populiariausių tikslo šalių Europoje. Pagal 2022 m. Tarptautinės Migracijos Organizacijos darytą Pasaulinės migracijos ataskaitą Vokietija yra įvardijama kaip viena iš pagrindinių tikslo šalių pabėgėliams.¹²⁹ Švedija pasauliniu mastu nėra pirmaujanti šalis, bet Europoje, remiantis 2023 m. informacija, tampa viena iš prioritетinių tikslo šalių, kai pabėgėliai atvyksta į Europos regioną ar jiems būnant perkeliama (nes Švedija taip pat yra šalis, vykdanči daug pabėgėlių perkėlimo programų) „pirmą kartą prieglobsčio prašančių asmenų daugiausia yra keliose Europos šalyse. Vokietija, Jungtinė Karalystė, Švedija, Italija ir Prancūzija pritraukia daugiausia pirmą kartą prieglobsčio prašančių asmenų. <...>“¹³⁰ Toliau šiame darbe Tikslo šalis, kaip sąvoka, bus naudojama norint įvardyti šalis, kuriose pabėgėliai prašo tarptautinės apsaugos.

MENA regionas – MENA regionas išsišifruoja į Artimuosius Rytus ir Šiaurės Afriką (aut. past. anglų kalba – *Middle East and North Africa*). Kaip tiksliai pavadinti šį regioną kyla daug diskusijų tiek akademiname lygmenyje, tiek politikoje. Pagrindiniai iššūkiai kyla, kai stengiamasi, jog šis pavadinimas nebūtų geografiškai nusakantis jo padėties santykyje su Europa ar JAV, taip

¹²⁷ < <https://www.unhcr.org/media/handbook-procedures-and-criteria-determining-refugee-status-under-1951-convention-and-1967> > [Žiūrėta 2025-04-06]

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Marie McAuliffe ir Anna Triandafyllidou. "Word migration report 2022." < https://worldmigrationreport.iom.int/sites/g/files/tmzbd11691/files/documents/wmr-data-snapshot-top-origin-and-destination-countries_0.pdf > psl. 2 [Žiūrėta 2025-04-06]

¹³⁰ Valentina Di Iasio, Jackline Wahba "Asylum seekers in Europe: where do people go and why?", 2023 m. < <https://www.economicsobservatory.com/asylum-seekers-in-europe-where-do-people-go-and-why> > [Žiūrėta 2025-04-06]

pat pabrėžiant ir apjungiant visas politiškai ir ekonomiškai panašiausias šalis jame. Terminas Artimieji Rytai yra dažnai kritikuojamas dėl eurocentristinio požiūrio ir netikslaus geografinio apibūdinimo, nes į jį neįeina Šiaurės Afrikos šalys, tokios kaip Marokas, Tunisas ir pan.¹³¹ Tyrėjai ir visuomeniniai veikėjai, siekiantys dekolonizuoti regioną dar vadina SWANA terminu, kuris šifruojasi į Pietvakarių Aziją ir Šiaurės Afriką (aut. past. anglų kalba *South West Asia and North Africa*). Pasak rastos informacijos, šiuo terminu yra apibūdinamos 34-ios etninės grupės, gyvenančios toje teritorijoje ir jis nėra eurocentristinis geografiškai.¹³² Pastarasis terminas dar retai naudojamas akademinėje literatūroje ir nėra tiek pažįstamas. Remiantis jo dar neplačiu naudojimu tiek akademijoje, tiek politikos formavime, taip pat dėl fokuso į etnines grupes (kuris šiam darbui nebus aktualus), šiame tyrime renkama regioną vadinti MENA terminu. MENA regionu šią geografinę vietą renkasi vadinti ir kiti feminizmu paremtų geopolitinių studijų mokslininkai, jį pripažįsta ir tarptautinės organizacijos, tokios kaip Pasaulio Bankas, Jungtinės Tautos ir kitos. Šiame darbe taip pat bus svarbios būtent į šį pavadinimą įeinančios teritorijos ir šalys, nes jos ne tik priima didelius pabėgėlių srautus, bet jame esančios pabėgėlių stovyklos tampa pagrindiniu tašku pabėgėliams, siekiantiems būti perkeltiems į Europos regiono šalis.

Pabėgėlių stovyklos arba Pabėgėlių priėmimo centras – šios sąvokos tyrime apibūdina oficialias pabėgėlių stovyklas MENA regione, kuriose dirba tarptautinių organizacijų atstovai arba vietos, kuriose pabėgėliai laukia prieglobsčio prašymo patvirtinimo tikslo šalyje. Šios sąvokos kartais darbe naudojamos kaip sinonimai, nes patys pabėgėliai arba kalbinti specialistai į jas referuoja kaip į sinonimus. Galimi pavadinimai-sinonimai darbe: *Pabėgėlių registracijos centras*, *Pabėgėlių centras*, *pan*.

¹³¹ < <https://www.britannica.com/story/are-the-middle-east-and-the-near-east-the-same-thing> > [Žiūrėta 2025-04-06]

¹³² < <https://menasa.ucdavis.edu/faqs> > [Žiūrėta 2025-04-06]

Priedas nr. 2

Interviu klausimynas

Ižanginių klausimų grupė „Starting questions“

1. Basic information: How old are you? What have you studied in the university? For how long are you working here?
2. How did you start working in refugee/asylum seeking field?
3. How does usually your day of working in the centre with refugees looks like?
4. What kind of recent activities have you had?
5. What do most people around here think of male refugees?
6. What do most people around here think of female refugees?
7. *What do most people around here think other genders refugees? If applicable.*

Vidurinių klausimų grupė „Middle questions“

8. In your field of work with refugees have you noticed any difference between genders? If so, how would you describe it?
9. When, if at all, did you first notice that there is a difference between female and male refugees while in your centre?
 - a. If so, what it was like? If you recall, what were you thinking then?
 - b. Could you describe the events/initiatives/process that led up to this moment?
 - c. How would you describe how you viewed gender difference between refugees before you started working on this issue?
 - d. How if at all, has your view on gender difference between refugees changed?
10. Tell me what was the most insightful moment connected to the gender aspects that you have encountered? Describe the situation and people if any were involved.
 - a. Tell me how you go about negative effects of gender in your work, what do you do?
 - b. What in your opinion are the most important aspects for gender in asylum seeking process?
 - c. How would you describe the characteristic of usual male and female, other genders (if applicable) refugee in your centre?

- d. Could you maybe share any particular stories?
 - e. What helps you to manage the work in the centre with different genders? What problems you might encounter? Could you tell me the source of these problems?
11. Who or what has been most helpful while working with different genders within asylum seeking process?

Baigiamieji klausimai „Ending questions“

12. What do you think are the most important ways to work with male and female (if applicable other genders) refugees while they are in asylum seeking process?
13. Tell me how did your views/actions changed towards different genders since you have been working with them while they are in asylum seeking process?
14. After having these experiences, what advice would you give to someone who has just started to work with refugees of different genders in asylum seeking process?
15. Could you tell me what are other organisations or centres who work with refugees during asylum seeking process here in Germany/Sweden?
16. Is there anything particular to you think I should know to understand different gender refugees' life during asylum seeking process here in your centre/country?
17. Is there something you might not have thought about before that occurred to you during this interview
- a. Is there something else you think I should know to understand refugees during asylum seeking process in your organisation better?
 - b. Is there anything you would like to ask me?
18. Could you recommend me a couple of people who also work hands on with refugees in asylum seeking process?

Priedas nr. 3

Trijų interviu duomenų lentelė

Klausimo nr.	B8DE	B2DE	B3SW
5.	I am not sure whether people living outside the camp are making it quite a difference between male and female refugees. Actually, the politic opinion right now is quite critical. It seems like two years the development of the opinion about refugees in general is getting worse and worse, and that's a part of the politics as well as the situation is getting quite difficult. I'm not sure whether they really think about what is well, how do I see female refugees and how do I see male refugees? What I could imagine is that maybe? Male refugees could make a little bit more impression of aggression than female persons in Germany, we had quite a few attacks last year with knives, with cars of refugees, part of refugees. So maybe that could contribute to this situation, because all of them were have been made.	They are often perceived as young, traveling alone, less educated, impulsive, and sometimes dangerous... many are also employed, especially in simple service jobs that locals are no longer willing to do. In general, society tends to have a rather negative image of male refugees.	Yeah, it's difficult to generalize it, but we still have to have another lenses like when we take a gender issue. There are religion culture which have a very big influence in people's life. When we come to, for example, disability. And the simple example of the immigration. The first reception. When we think about that and a man comes, a man who has a disability, some kind of it can be invisible disability. If it is, if the man is blind, you can see it's just. If it is totally blind or something like that. But if it is invisible for men in some cultures, it's not easy to say that I have a kind of limitation. A man must be strong. They man cannot say I cannot. I need support. So that's that's one simple example, so the most of the people don't say it for the the one who is working on the reception or making the first registration, which is very important. And asking for information also you may must know. Do you know that? Yeah, yeah, I know. I know, I know. So it's in from my culture, for example, men just are expected to. To know ahead. <...> To to support others, just to be capable. Mentally or physically. So. That's that should be considered. They should be encouraged to, to size, to get just. It's OK if you have a limitation, you can tell us.
6.	[Answered in a previous question]	Visually, they are often recognized by wearing a headscarf. They are perceived as mostly uneducated, playing a suppressed role within their families.. Taking care of the children, and learning the German language very very slowly.	Yeah. When we come to female. You know when somebody is just fleeing from some other country, there are so many risks and so many challenges. And you have no idea how people migrate. <...> So when it comes to women, rape is a common thing, for example, so. They have this traumatic condition, so they need a treatment when they come. So that's missed and it's. And that effects <...> the rest of their life. There are uncertainty

			for everything. <...> One, woman asked me. She was in a migration camp and she was asked in a camp if she want to have a room separate room. <...> no she placed within a group with other people but but she was rapped in just, she said on the way when they were in <...> or somewhere they were in a one big room and anyway they were raped in front of other people. And she said, I need a separate room. She didn't get it. She cannot explain why. So she said she wasn't sleeping. She was siting the whole night because she don't trust anyone.
7.	Yeah, we are working actually quite a lot with LGBTQ plus people, for example from Egypt, because they are threatened quite there. I don't whether this is interesting for you, but I already had a few clients who were who have been rejected in Sweden because they didn't believe them about their asylum procedure. Then they came to Germany and in Germany they tried to apply again for asylum because. Their life was in danger in Egypt because there is the penalty of threat. For LGBTQ plus people. What I hear from this Community in the camp, they feel not very well. They feel very unsafe because there is a mix of a lot of cultures and sometimes, of course people from the same country, so they are afraid that something that happened in their home country could be repeated. And on the opposite side, what they tell me when they leave the campus that they feel very, very well. So for example, they go then to the Christopher St. Day, which is a festivity in Germany, to celebrate the community. And this is quite a big event in in big cities like Berlin, like Frankfurt, like Cologne, like Munich, and then they go to these festivities and see the police on the street greeting them and wishing them having fun. So they are quite confused because they never heard from a police wishing them. A good day celebrating their sexual orientation. And they feel more. They feel more free. What to do? What they want to to be the person they feel themselves. So I think for them from what I heard	There is a general lack of awareness that this group even exists. In my view, there is no clear image of them in society.	Very few. It's because. We get contact through phone and people want to be anonymous. Migrants are not they don't dare to reveal, like their name.

	outside of the Camp, it's very, very good. In most of the cases, of course, there are always people. I think in every country who might have different opinions. But yeah, comparing to the home countries better.		
8.	I think I have the opinion that in my workplace my opinion about gender might be another one than in my private life, for example, because it's quite different. In my opinion, the culture the refugees are coming from is a big, big influence and makes a big decision at The end. Why they might? Be different in that acting in their gender than, for example, people living in Germany. And I would say of course, some stereotypics I learned or saw in my childhood, or, for example, in Peru, when it comes to machismo. Were like OK. I know about this, but maybe more intense. For one example is when I started to work there. It happened quite often that male refugees tried to get closer to me, even if I was a consultant. Like to see whether they can get a personal connection, maybe to get a stay in Germany in a different way, for example. And in my point of view, that's part of the cultures world because. Some cultures, the male people just have more rights than women. More possibilities to make decisions. And in Germany, it's of course a little bit more different because everyone should have the same rights.	Yes... It's very important to consider gender-specific aspects in migration social work. Cultural perceptions of gender roles differ significantly across countries and regions even here in Germany. For instance, refugees from Europe often have different gender role models compared to those from the Middle East. This is why we offer a variety of counseling services that are specifically tailored to different genders. Amm It's also crucial to have both male and female staff in social support roles, including in security teams within shelters.	Yeah, definitely there is. There is a difference. <...> It's this gender difference existing all over the world in different degrees. When it comes to refugees. Women have maybe it'll be same. They need a little bit different approach. For different things and, but the system is just, it's like it's like rigid. It's not individual based. It's like group based. As generalize things, so it's missing some details from gender perspective. <...> Our project participant told me one time and she's expected to attend a school, a language school. The authorities gave her that plan every day. If she don't miss, if she if she misses one class one day or half a day. Then they're gonna cut from her income. The money is just very, very accurate calculated. It is for food and then cut from that... So, when she has period, she cannot use her prosthetic, which is helping her to walk. So, she must take it off. That means she cannot walk, she cannot go anywhere. It's difficult for her. So she will going to be absent. She knew it. At least two days-three days. If it (period) is not coming like by chance on the weekend. Then she will gonna miss classes.
9.	[Answered in a previous question]	Hmm, well I was already aware of these differences before starting the job. Because, at the time, most asylum seekers in Germany came from countries like Syria and Afghanistan, where gender roles are often very different from those in Germany. So it wasn't something I noticed suddenly...	From such a culture, so I understand when it comes to religion, some religions are. Most of the religions are just first men. It's men driven. So they they are just, they're men so. Who are deciding and bossing for everything. <...> Women just accept what men say, yeah. Now here is it's not easy to learn by themselves. So there is nothing a kind of there is when it comes to the course, the basic course Swedish course just which is considered as a main road to integration.

			There are different things they try to teach about student, but they usually miss that fact. Most of migrant women are really. Their background is really not easy for them. To take it to understand what does that mean, equal rights like men, mean. Actually I don't know if my opinion changed, but my. Knowledge about the gaps (did – aut. past.).
10.	Right now I don't have something in mind. What I only can say to this is that I I never try to generalize. So of course I have with some may refugees experiences like this, but of course with others it's completely different as well. With the female refugees, it's it's always depending on the culture they are coming from and the personality of this person. So there are experiences which are more intense and there are people as well. Very, very friendly. Appreciating the the support they are getting. And yeah, trying to get connected to the German culture as good as they can. For example, I had a male refugee from <...> who came to my consulting and he right away was asking how can support voluntarily and since then he was working day and night. Practically, for elderly people like over 80 years old and helping them sharing food with them, and during the summer vacations, he was helping out in a in a like camp for children with games and everything. So. I think in the work with refugees, with female and with male, you get any kind of experience is quite mixed and it's making fun because you never know what you get.	Two years ago, we hired a transgender person in our regional team for the first time. She had previously worked at another asylum shelter where she experienced a lot of discrimination. Surprisingly. Mostly from her colleagues rather than from the residents. She has told us that she feels very comfortable working with us and has been fully accepted by all colleagues in our multicultural team. That experience really showed how much workplace culture can vary and how acceptance can be fostered. Talking about male refugees... Among male refugees, there's often a strong sense of pressure. Both from themselves and their communities. You know... To be tough, to organize everything, to move the family forward, and to find work quickly. Society also places expectations on men to adapt quickly, which adds stress. Some men genuinely want to integrate but are held back by peer pressure from within their own communities. Others retreat into traditional roles out of a sense of being overwhelmed, which can lead to psychosocial issues. For female refugees, there's often an expectation from the host society that they should emancipate themselves: learn the language, work, and break away from traditional roles. At the same time, they are still usually expected to take care of their families. Responsibility that many fathers withdraw from. Single women traveling alone are especially vulnerable and need targeted support.	Ability was just common. There is so many. So many our project participants are placed in the inaccessible. Places, even though they require they they have to. They need the accessibility. For example, there was a father. Who carry his his son. At two floors up in the in the place, there is no lift. So they carry the their son and they care the wheelchair again. They don't know that they have a right to to ask the migration. For the accessible place. When you migrate. When do when you migrate to the other country, you feel like you have no right. You are not from there. So you take whatever you get. People don't dare it, just they feel like it affects their. Their migration process. They are afraid if they (Sweden institutions – aut. Past.) don't accept it because of their disability. If they are, accept not accepted for the asylum, and so on.

		As for other genders, we have very few individuals who are openly part of this group. Those who are outed within refugee communities often face significant danger and are among the most vulnerable groups we work with.	
11.	Well, it's not really depending on the gender in this point, but for example the the most important or the most difficult thing is the language. Because if for example someone is can only speak Turkish and I can't speak Turkish, then we have to see how it's going to work. So for example, when someone is coming to the window we bought like. It's like a language computer for translation, so they can speak into the language computer. And we get the translation and the other way as well. So then we can make for example, the most basic communication and then book an appointment with a translator for them so they can get support. But we understand each other. That's the I think the biggest problem I would say. <...>. Then sometimes the communication with the other institutions is very difficult because our organization of course, is pro refugees. So we try to do the best for the refugees, even if they're regarding the law, they are less possibilities than before.	Yeah... The support of my team has been the most helpful! Especially the open-mindedness and cultural awareness of colleagues from various backgrounds. Mhmm. In addition, regular training sessions and exchanges with other professionals or workshops help to improve our sensitivity to gender issues. Mine as well. Cooperation with external partners such as women's rights organizations, queer refugee support groups, and psychological services has also been very valuable.	Yeah, the the most important thing is is my workmates we have different. We are from different countries, from different experience and so on. <...> And sometimes we're just we we think ahead. And we came up with, as I said, like Team today about family about for you a PTSD for a typical example. Most of the migrants don't understand that they are living with PTSD. They're just simply that I have a problem to sleep. It's coming all the time to me and it makes me tired. I'm tired. I don't know why. But they don't understand. It's PTSD. So we had a team day with one professional about it was a volunteer to our project professor and she was very good, extremely good in the PTSD questions. So it was a team day and we invite people and she was talking about PTSD. She's not speaking through anyone. But she's talking what PTSD is.
12.	Mm hmm. I think the most important. Thing is to be empathic. I don't know the word in English to show empathy. And to always try to understand why a person is acting like this in this situation and how the person is feeling because nearly no refugees coming without heavy experiences in their past and of course that influences. A lot and well-being in the moment. So I think that is the most important part to work with refugees, and that's for both the genders for male and for female.	Very good question. I think the most important approach is to recognize and respect gender-specific needs and cultural backgrounds, while also promoting equal access to rights and opportunities. For male refugees, it's crucial to acknowledge the pressure they often face to provide and adapt quickly, and to support them in dealing with this stress in a healthy way. Mhmm. For female refugees, support often includes empowerment through education and integration, while also recognizing the care responsibilities many carry. For other gender identities, safety and protection are key! They often face severe marginalization and need tailored psychosocial and legal support. Across all genders, culturally sensitive communication, trust-	Yeah. First is just you have to have a checklist. In in your checklist to disability must be included unvisible and visible. Once visible, it's easier to see. And to ask for example, for somebody who is sitting in wheelchair already. You can ask them. Just you can ask the person that if it is OK. To leave this room. That room and so buut there are invisible. Disabilities, but in general? People migrating from another country, they have a fear. To to reveal what they have with their disability related issues. So the recipient must comfort that person. Just to tell it's OK. To share us to share for us whatever issue you have. And that's that's one thing. And in in Swedish migration there is no that

		building, and a safe environment are fundamental.	question. If you have a disability or not.
13.	I think actually it depends on how the person is acting in the consulting, because every person is different. And of course there are many persons who might have exactly the stereotypical. Maybe that a woman is the thing to possess something like this, and there as well are male people or male refugees. Where exactly? Fleeing from opinions like this. So I think it's really depending on how. The person is acting in my consulting, but I think the only thing might be is that I'm more strict than earlier maybe. But I never try to forget that every person is different and that they are like this because of the experiences. For example, if you grow up in <...> then. The estimate is that every person has two guns. So if I'm growing up in the country where every person has to stand my solutions, how I get out of difficult situations might be a different one than growing up in Germany, where guns are very, very rare. So I always try to keep that in mind and to be neutral and to be like. Um.Friendly.	Over time, I've developed a deeper understanding of how gender roles are shaped by culture, trauma, and the challenges of displacement. While I had some awareness of these differences before entering the field, working directly with refugees has made me more empathetic and more strategic in adapting our services. I have also learned the importance of being flexible ... not assuming what someone needs based on their gender, but instead listening carefully and responding accordingly.	[Answered in previous questions]
14.	Actually, I think most important is to be curious, to be curious about the cultures and to be in contact with the persons, because it can be it can be very hard, but it can be very beautiful at the same time. And I would say that it's very important in every moment to keep in mind that they are in a very, very hard situation arriving in Germany because they left their country because they had no choice. Then they had some imaginations how it would be arriving in Germany, maybe a dream. And when they arrive in Germany, they see that it's not as they wished or what they thought so and arriving in Germany. Then they notice it's way harder than they expected. And they had a very hard. Route to Germany in most ways, or in most situations, and then arriving in Germany and seeing I might not be possible to stay here. I don't get a house with garden.; I don't have enough money.; I'm not allowed to work yet; I can't get my family to Germany right away. Everything is taking ages until there there is a decision until I make progress. To keep that in mind, because that cause	Be open-minded, patient, and avoid assumptions. Each person's story is unique, and gender roles may differ greatly from what you're used to. Build trust by showing respect and cultural sensitivity.	[Answered in previous questions]

	causes a lot of times a high level of frustration, and of course the social workers in this situation, because we are the only ones really talking to the people, are getting. This frustration. But to see that it's not because of us or against us, it's because of the very hard situation they have living in.		
15.	n/a	In Germany, there are several key organizations involved, such as Caritas, Diakonie, the German Red Cross, AWO, and local NGOs or welfare associations. Many cities also have specific advisory centers for women, LGBTQ+ refugees, or unaccompanied minors ... I can send you some later.	n/a
16.	Maybe the only thing is that the camp when you come and arrive, even as a woman or a man, is still like a place in between. Before arriving completely in Germany because, for example, when it comes to people from their LGBTQI+ plus community, what I said before right is that when they arrive, they don't feel safe in the camp because there is such a mix of culture that it's not possible to offer protection 100% in their point of view, they feel not safe and I think for women it could be the same if they had heavy experiences in their past. And then they see a lot of people in the same place from their home country that they do not feel safe and integrated at 100%. So I think it's like a place in between. They arrive somehow have to handle the bureaucracy, have to handle the the camp circumstances which are very bad actually and then, after the camp arriving in the cities in Germany. It's pretty the same, only that there is a house separated for women for a lot, for women who are travelling alone. But for families with boys over older than 12 years, they have to stay in the same buildings, (with – aut. past.) stand alone travelling men. But of course, yeah, that did. The accommodation is separated, but if they go to have food, if they go to have to get their pocket money, if they are walking around the camp, then of course there are a lot of people.	I think gender experiences are deeply affected by the conditions in shelters, legal insecurity, cultural expectations, and the host society's attitudes. Groups... Women and LGBTQ+, often face a double vulnerability. Both as refugees and within their own communities. At the same time, men can be under intense pressure to perform and integrate quickly.	When if you have a child also to taking care of of of children. When we have when you have a child. And when you you ask for support. Instead of just getting support. There is there are cases. There is tangible cases I'm talking about now. There is a kind of a tendency that social service will take the baby from you. Instead of. So that will going to be a case as we advocate for. That's a general truth here in Sweden It's not only for my family, for refugees themselves also, but when it comes to migrant, <...> So they are very isolated and they cannot get that kind of informal service, informal support so. So they have to depend on the system, but when the system interpreted that, AHA, OK, you cannot take care of the baby. You are incapable. So we have to take the baby for the baby's sake. From the rules perspective, it looks like they're right. So yeah, I mean. Ththese things are really related with the female directly. <...> So most of women with disabilities are afraid of just asking support. They have a right for that support. They are afraid of that.
17.	I don't think so far for right now, no.	No. I have mentioned everything.	I hope you got something so.
18.	n/a	[Answered within other questions]	n/a

Klausimo nr.	B1SW	B4SW	B5DE
5.	They experience different challenges. In our center I observed that lawyers as a service was more contacted by men. Also there are more trauma in men.. When traveling to Sweden they experience events and then when they come to the centre we were able to see a lot PTSD in men. There is some difference in young men, I would say, that young men face challenges as well. Safety challenges, psychological safety, sexual harassment.	I can have a like a general answer regarding gender. I would say that I am not very keen or not very. In specialized in gender issues, let's say. But I have opinion and I have little experience about it. First thing when you are telling me about asylum and or my refugees and gender. The first picture comes to me is the public debate. Four years ago, five years ago, that the majority of refugees are male. For example, here in Sweden, they were focusing on that. The second recent one from my own experience and this thing I can really ensure about. It's since we have. If, if we establish that the majority of refugees. Are male, so they would like to bring their partners, for example, they are usually women because the majority are male, right? And here we have, I would say legal problem. Because when this person coming as a family reunification. There are women, the female, so their bases, their legal basis of being in Sweden on family reunification, marriage or partnership relationship. So when this relationship ceased to exist, there is no legal basis to stay in Sweden. Therefore, they should be sent back to the country where they are come from. And the problem here. We can see what if the female or a partner, generally speaking, they would not like to continue with the same person. We have a really big legal dilemma. I received many calls people consulting me about this issue and my answer. I would say like. I really advised you to stay for at least two years with this person because you have not established root in Sweden and you might be sent back to your country if you get divorced, for example. So this is a very big legal problem. We have also. Doctoral student now is a doctor of Laws defended something like this. Take this issue about. Call it like the room of violence within familiar unification	I was actually trying to figure out what do you mean by most people around here because. Male refugees are the most. Numerically. The the biggest number. And so there are more. How do you call this? They are more present. In the public mind, you know, and they're also committing most. Most crimes. So they are the most visible. Considered to be by some quarters as dangerous. Group of refugees now. So if you're a male, you are single and you are how they call this male single and young. So and especially if you are Muslim, so you have toxic combination of characteristics as well. For some people. Outside of the refugee center. Again, there are the biggest number. The male refugees are much more. I can't give you the exact proportion, but I think it's at least.70/30. Maybe it's wrong, but I mean it's visible and they tend to go together. Uh. They have their own they play football on the fields so they are the most visible. Statistically, as well as in occupying social spaces. Like if you go to, if you go to the sport, how do you call this hull sport, hull sport? Yes, the sport centres. So they're there. <...> Table of all? Yes, exactly. You know, and then also, of course, outside the play, crickets and football and all that stuff, you know. So they they occupy social spaces more than the women.

		process. So these things what I can imagine when you tell me about gender perspective in refugee law or refugees generally speaking.	
6.	Yes, female refugees, specific challenges I would say. We are now actually doing a reporting, I will share it with you. We are alerting Sweden government, to establish special accommodation for female refugees. There is a lot of safety special conditions for female refugees. They are victims of GBV and sexual harrasement. It is less of a problem in smaller accommodations.it is easier to ensure safety and security in the smaller acommodations. In large collective areas it is harder for women and child to get safe environment. Female also struggle to provide for the family, because the daily allowance is very small!	Yeah, for example, we can say that. Recently, the European Court of Justice. Delivered a case law about affagani women that that they might have a refugee status if they come from Afghanistan because of this, like what's called gender based discrimination. But it's not absolute. It's like case by case Study. This is about, yeah, gender.	The female refugees. Again, most of them are visible if they are. Because of the religious symbols they are wearing. You know, and also the clothes that they wear, because that's the only. That's the only. Remarkable. I mean visually. That's immediately that comes to people's mind. He's she's wearing a headscarf and a flowing robe, so she must be a refugee, so it's very visible identifying mark. For refugees because. Especially for North African women. They they are marked by the clothes they wear, the headcarves they wear. Plus of course the color of your skin. So it's already. It betrays the their background. You know. And in some cases. It can Cause. Some reaction. Maybe subtle form of racism. But again it's it's my subject field impression. Of course. Other women refugees coming from. Other Islamic or Arabic cultures, they also have that but. They are. How how can I say that? Its And identifying. Characteristic and. In general. I think. The perception of. Female refugees are not as threatening as the male refugees. But they are already marked as different because. Of their physical appearance. And it is also I think. Important to differentiate. All refugees, or the different refugees.
7.	n/a	Yeah, I have. I do. First of all, I would say that it's very hard how to assess if the person is gay or lesbian. For example, regardless of the category, the person will categorize him herself. And a lot of debate about how we assist that. It's it's a big problem, actually, how we can prove you know that the assessment needs proof and evidence is how we can have evidence is that I am OK. I am a gay, I'm a lesbian, etcetera. This is the first one. Second thing	But when it comes to gender, because there are three considered gender categories in Germany. So the other one, which is the least visible is are of course, the gay. The LGBTQ community. And in this sense, they are protected. They are given some privileges. Which the other members of other genders don't have. Like if you are an LGBTQ here, you can ask for a single room on your own.

		which is also this is a big problem. I would say non binary. It's non binary. It's it's a big problem. And because I would say the law itself and the situation, let's say the reality. They are pushing you to have a one leg side, you know. To not say I am non binary, no you might be. You might be, for example male. And you are claiming to be gay or you are female. You are claiming to be lesbian but non binary. What is? How we can also prove it? I would say the hardest thing in asylum cases is. To assist how the person claim is true if the person is non binary. If the person is gay, lesbian, etc. This what I can. What I can say.	All this for the the state It's the same policy, you know, it's and I think it's even nationwide, it's If the gay people are considered. To be to belong to a vulnerable group. So they are given privileges like, yeah, staying in one room. They are If they inform about their vulnerability, they become. How do you call this faster? Interview schedules and all that stuff? Yeah. But of course it's also. There are also at risk of being identified and being mobbed by, especially by the male. What we call this the hetero How to call the hetero group in the? It depends. Also the same region I should say, or the same cultural background. Yeah. Yes. I mean, homophobia is. Real. Real problem. Yeah, and Luckily, here in the center, this refugee processing center. There are activities that are focused on particular groups of women. So, for instance, Somali women have their own coffee, coffee or Somali, plus other neighboring countries, so. Sudan. Kenya. They have. Their own social space where they can. Discuss and they can open up their emotions and it's really something. Which is, I find it very good.
8.	I can share what I remember and what I saw here, yes. What we saw when the refugees from Syria came to Sweden, I think it was 2015-2016, yes. Then in the center you could see that families' children were with a lot of traumas, because sometimes they needed to act as protectors for their mothers, for the single mothers. There was and still is more media pressure on single men and there are less activities organised for men and elderly. When it comes to emotional health. Women don't have time to seek help, they look after their children. They are very busy with their children. Men are more direct about trauma. They share collectively. Male refugees used to come to our centre to ask for help, because in the common spaces I noticed how they share and support each other with the information they have. There is also	At the very beginning, I can say there is a negative side and positive side. For example, I can notice that. Maybe female are more successful in granting their asylum or refugee status to be granted. I have no statistic, it's just observation about that. Generally speaking, in Sweden I would say it's more in favor of women refugee than male, but it's a claim as well, I would say. It's just a claim of, like my own observation. No more than this, I would say, since 2015 - 2016. You can notice this, but also they are more vulnerable than male. And that's you can really see it. I would say not from legal perspective. From my own perspective, because I worked with this accommodation, one of this accommodation and I was the responsible person of relocating.	So what other questions do you want to know? The difference between genders? And so how would you describe it? I told you already. The how? Yeah, how the social spaces are more dominated by by. Male refugees. I told you that already. I told you also. Example, the sports centers, all that and. OK. But other distinctions you can think of. I mean, what struck me? Are some or or big difference differences when it comes to asylum reasons, you know or Like For women other than the classic. Reason of Seeking asylum, political, sexual or other. Blah blah blah. I think you know about that. A specific. Gender or that gender specific reasons for asylum like FGM, female genital mutilation. Or forced marriages

	demasculinisation if they are not single men. Men with families have to support their families, so then they don't come to ask for help. If they can't support their families and don't ask for help. It affects them very much. It takes away their role in the family. Utmost challenge was for everyone survival, which again comes to money and level of poverty. It is compounded. Inability to attend to their basic needs – in the large centers back then majority of the basic needs for refugees was not met. Gender also depends on ethnicity and patriarchal norms. For example from Afghanistan there were majority single men. Also it is important to mention the negative society and media view, our volunteers felt the burden with this outside characterization.	When we received unaccompanied minors, we were more like put, let's say, girls. They were girls because under 18 in a more safe place in the accommodation. When it comes. Also, because the majority are guys, let's say. Safer place, I would say. For example, in the second floor next to our office. Not in the first floor, you know, not at the end of the corridor, for example. Because it's like a corridor and there is a lot of, you know, rooms right and left, light and ref. We were like for example, we have something called like a scheme of checking to see how it's going on with them. And we were more like let's say we. Check more and less to ask how are you doing? If it's everything good, et cetera. When they go to the bathroom or. Taking shower and so on. Let's say I would. This is a very personal observation as well. We are more tender. With females, with the girls, than with the boys. Nicer. Let's say this is a very personal experience.	So these are also really women Typical women issues. And Yeah, talking about Forced marriages So there are also men who are being forced. To get married. But they are really the call this a very tiny minority of that. And I I have that but and also that's I was just discussing that with the colleague because I exactly have one case of refugee who was tortured by his family because he refused to marry The woman or the girl, or the family's choice. And so he was tortured. So I I asked an organizations which is specialized on that. But they also said, oh, we don't have that much experience in that regard. So these are the things that again gender. Specific issues there are If you happen to belong to the other gender. Which is not So known to have this problem. At least not very, very open about it. Then you get less support. You have less resources At your Resources you can access. To. Yeah. OK. <...> And maybe that's the better way to formulate it among the male refugees. So they Have less Accessible resources Than the female ones. And of course you can also see when it comes to parenting. I mean, if you go to the canteen Mothers and children Are more together than Fathers and children, so you can already see, OK This traditional role of Parenting Mothers and fathers, it's still Very obvious In this setting.
9.	Sometimes the professionals themselves don't see the problems in architecture or interior design. For example, here in Sweden, most toilets are gender-neutral and showers do not have separate enclosed cubicles, and in some centres they did not even have partitions to begin with. Those walls where you can't see who is showering. Then if there is a single mother and she can't lock the door when she's showering, there is a high risk of sexual abuse or harassment. Then her son no matter what age. Say 5 years old, he has to look after	[Answered within the previous question]	[Answered within the previous questions]

	her, protect her. This encourages them to grow up fast. They get traumatised faster. Because they have to take on the role of an adult. This is later reflected in Sweden's national crime statistics. Like a boy stuck in trauma limbo. Yes. This is reflected in the architecture of these converted buildings. They have a psychological effect on the refugees... <...> The psychological weight (struggle) is very visible. In the centre where I worked, male refugees were more visible in public spaces, going out to find ways to meet their own or their family's needs. The women stayed in private rooms and took care of the children. The Swedish language clubs were more frequented by men. It was almost always only men there. Refugee women - Family Meeting Point programme		
10.	[answered within previous question]	When I worked, I was like seeing that, as I said, boys are more. Like. They are less polite. Less polite would say than girls. This one thing I can really I I could notice it. The workers, they are more, more nice, nicer. The with girls, as I said. But if you see that sorry boys are less polite. So girls are more polite, so worker will be naturally more polite with the more polite people, right? You know how how it goes? Yeah. Girls are more, let's say. They have a more successful claims. I would say, as I said, if I can notice, this is my observation. When they claim asylum, they have. It's more successful than than boys. Sometimes they have the same condition, sometimes even low. You know that does not distinguish between. Gender and this aspect when you are reviewing investigating the asylum claims. But I would say girls are more. Yeah, more successful. One thing I can share, but without giving a lot of information because of it's like a security like you know, it's secret things. We had one girl one time. I encountered she came from Balkan country. And then sort asylum as. She claim that she will be like enforced, forced marriage and she was very, very scared and like. Not happy, sad and so on. But her claim was unsuccessful. And at the end, deported to her country,	For actually I noted down because your number three question tell me what was the most insightful moment connected to the gender aspects that you have encountered. For me Was The gender specific asylum reason what really. For me was difficult too too. Had to council this case. And and OK. This is, as I said, gender specific. So being a man, being male, being, it's difficult for me to counsel women. Suffering from FGM, female genital mutilation. So it took me a long time to overcome this This how do you call this? This dreaded. You know how can. How can people? Cost so much pain to young girls. So that was for me. Really emotional moment, I mean. I've learned. I've been exposed to FGM discussions, but you know to. Come to face to face and face the victims or the survivors themselves It was really. A haunting moment for me. And especially to learn that it's women who are doing. Who? Who facilitate this atrocious? You know this horrible, horrible Act this was for me. Mind bubbling you know It happened that this this client of mine who came she even told me the story

		claiming that if you. They said, like in your country, the police function and there is no legal based you know. Discrimination. And if you are enforced to this marriage in this place, you might go or travel to another city and seek the police help or the governmental help. So that I encountered and it was heartbreaking. For all of the workers. Maybe this is one of the most like heartbreaking things we have seen when she's crying after three years of asylum process and at the end she has been deported. I would say why? Why is gender perspective? Because I would not see a male. Coming like to Sweden to seek asylum from Balkan country. And. Because of forced marriage situation.	that it was her aunt and her grandma. Who brought her back to Somalia to have this operation done? And when the father his her father, didn't know about it. And when? They Came back. They were leaving before in Saudi Arabia when they came back, the father cried because of what happened now. So to me it was.
11.	The most helpful is not to differentiate, even if we see differences, within our organisation we help and support everyone, by the rules we do not differentiate. A lot of activities are helpful,, we saw that UNO play was popular to engage the refugee community and everyone loved it, we also have a migration advisory phone line which helps and we have migration line for health, because a lot of national services require money from a refugee if they do not have status yet.	What helped to manage to me... I mean, I just, like, advise her and I would. I wish the best for her. And I was powerless. You know, this is a big problem to be powerless that I can change the decision of the Migration Agency. I helped her in appealing etc. But then nothing to do. I mean nothing to do with the police will come take her and send her back. What? What helped me to manage this problem when I believe in this, it's the hope. Honestly, no more than the hope to better luck for her and little advices for her. Just like, OK, when you go back to your home country. Just like seek help from police, et cetera, et cetera or be like just like spend these 18 be like over 18 because and then apply for. Studies in Sweden and come study here. Just advices, yeah.	[Answered within other questions]
12.	My views changed a lot, they were reinforced. Swedish progress is alien to others, Sweden itself is taking the progress for granted. As I mentioned, they are overlooking sometimes very important things like showers. It gave me another outlook as I was not raised in Sweden. The work is challenging and you always have to check yourself. I learnt not to impose assistance, sometimes you can't help and you have to make peace with it. I think coming from different context it is easier for me to find familiarity with refugees.	I would say first thing to the workers, I would say that usually females they are not open to talk. If you are male about their own personal experience, especially if it's gender based violence or home violence, indoors, violence and so on, rape etc etc. So this is the first thing I would say it's they feel much more. Secure with the same gender than with a different gender. First, second to have a very credible, reliable story. If they want to.	For, for for councilors? Well, it's really it's it's very basic. I mean it's it's not just for me. I mean, if you work in this kind of field, you have to keep an open mind. You have to be emotionally strong Or emotionally prepared. So strong is rather, but emotionally prepared Of course you have to know yourself. What are your limits? What are what you can offer and what is the limit to this offer? In short, you have to know what are your inner resources. How to

		Up to to to tell their own asylum claim. If they have a photos, for example, of violence, especially women's, and also male, I mean females and males for example, they have been in a violent their partners are hitting them et cetera. Photos might give them a very good evidence, but however. The the story should be reliable because you can't. For example, take a photo of yourself You have a marks here and there and you should also do this connection causality. You know, law, law, always about causality. It's not about correlation. I see. I can tell you, ah, you may fall down. I see the the marks here, but I I can't connect. There's no causality between your like a violence partnership and. Causal and and and and what I can see. On your body. I would say also this is a gender very important thing for non binary people or like LGBTQ et cetera to they they have to feel safe to speak up. They are not always, they don't speak up. I mean, many people I know they don't want to say what some people coming from another country, they think it's a shame. To love to, to, to have a part, to have a partner or love someone like same gender. It takes time, sometimes years, to to speak up and to be to open up, to hear stories, and they should feel really safe and accepted. There and to give them a very good legal advices, for example, that's something very important like. I would say to consult lawyers. Don't neglect lawyers because they have a very good insight of how laws is is working and how the case Officer should assist this.mThis stories, I mean, they know the law and they know how the case Officer should work. So lawyers are very important. In such. Claims or yeah cases.	deal with? When people arrive. Having extreme. Experiences life on death. Experiences which. They Might Explode when you are with them, you know. It's really. You need Certain Amount of life experiences.
13.	[Answered within previous question]	I would say that when I worked with the law, I would start with the law. I was more dogmatic speaking, looking to the legal texts, regardless of what gender I'm most like looking at, like in academia is different. You know, we look at the text, we analyze the text, we	n/a

		interpret the text right. We ensure the credibility and reliability through the text legal perspective. Regardless if it's female or male, but in practice. Now in practice I would say I met a lot of lawyers with females. They are pushing them not to be credible, reliable, legal, dogmatic things. They are pushing them to be more emotional when they attend. The interviews. It's they were said like it's not bad. Maybe to cry a little bit. If you would like, when you are presenting your story.	
14.	[Shared later during the interview]	[Answered within previous questions]	[Answered within previous questions]
15.	It is important to mention language barrier it is a problem both for asylum seekers and Ukrainian refugees. Women learn language, from what we saw, handful longer. Then it is harder for them to access civil society and also it is hard to access some of the language services.	n/a	n/a
16.	I think that you should know that it is very hard to generalise and research, because the centres are very decentralklised geographically. Some of them are in the middle of nowhere, in the middle of the forest. So it really makes a big difference to different genders when it comes to access. Also the weather is important factor, a lot of refugees are very not prepared for Swedish winters and it takes time for them to learn.	No, I want to like find out something. But yeah, that's I talked. I told you what I see and experienced.	I think it's really important To bear in mind that every. Refugee Whatever gender. They have In general, they Have the same Aspirations. They have the same desires and all that, and that is to stay in Germany but I really appreciate. The policy of the German Government to look deeper into. Certain gender specific. Reasons for applying for refugee And Because it's not... It's not taken for granted, you know To have a policy Making FGM Survivors, vulnerable group or making LGBTQ people as vulnerable, you know, and to be given certain privileges. So it's not Taken for granted that they have that kind Of status special status I'm sure. I'm sure it's not happening in Poland.
17.	No, I think I mentioned everything. If you will want to search into the crime – you can find statistics in Swedish national council for criminal protection. Also, good resource is GRVU/GREVIO.	n/a	[Answered in the previous questions]
18.	I would start with The church of Sweden – they work in centers, Save the Children organisation as well. About the church, I would try to contact particular parish vicons, smalltown like Vanersborg, but it has	n/a	n/a

	the largest accommodation center in Sweden.	
--	---	--

Klausimo nr.	B6DE	B7DE
5.	The the voting of our new government came. Like there was. I mean there, there were a lot of terroristical Situations like like the most thing would happen was like really short before the voting was that afghanian men drove cars into people crowds. It was like 5 times short before the voting. It was really scary, like it was so often that everybody was like, that's not normal. Like and every time it was somebody from Syria or somebody from Afghanistan. And I talked a lot. And Kristen about it like I'm normally I'm not somebody who's saying like. I think there is something behind it. It's not normal, but in this situation it was really like it was such a lot of things short before the voting. And of course the media need to say if somebody killed people with a car It was like like The focus from like everybody was so onto refugees, criminality that I had the feeling that it was everywhere and even more focus on it than it would be normal So if a German did something really crazy and there was a lot too, like killing his family or something, it was not an in use. But if there's somebody with A refugee background Did something bad that it wasn't in use and I understand the news because that's what the people interested in in this time, so they they want to hear, they want to see and when they don't would bring it they would say ah, you don't tell us the truth You know, so it's it's. I don't want to be like in a position of the media. I decide is but still I had the feeling that it was a big a big point to building opinions when even people. Would before they said, like I don't have a brother, refugees when they see like everyday in the news. Somebody kill people and when they see everyday, there are a lot of men's and there was like criminal statistics and they said like, yeah, there is now a bigger part of refugees doing criminal stuff in our country.	I would say the major refugees are often seen as criminal and a little bit aggressive because Our centre is pretty big and sometimes we have more than one thousands inhabitants at once and of course, when 1000 people of different cultures are living together, sometimes yeah, they are making problems and having fights or something And unfortunately, often wards. It's male refugees that are starting fights and things like that, and This is why, unfortunately, a lot of people think that male refugees are more criminal than female refugees and that they only want to make problems. But. Most people don't see that. It's only a very, very small average of male refugees that are causing any problem Or that are criminal. But yeah, when people see. A big article in the newspaper with Male refugee from Afghanistan that. Has killed somebody or something? Everybody is freaking out in Germany right now. And a lot of people say, oh, all the may refugees are bad and we should deport them direct directly So at the moment the situation very bad in Germany. Luckily not that often, but we had situations where one refugee had like a knife and wanted to To hurt another. Guy that he didn't like because of different religion or whatsoever. They are sometimes things like that happen. Yeah, luckily in our consultation office, we didn't have a lot of situations like that. We had like one situation where refugee was not happy with the consultation that we gave him because we couldn't help him with his rejection because we cannot change the asylum law, but he didn't really get it and He was throwing a stone. Through the window of my colleague, and luckily she didn't get the stone at her head. Yeah, but yeah, in the five years since I'm working there, there's only a handful of situation that situations that I can remember. Play I feel like a lot of Germans are afraid of male refugees, but not all female refugees. I have never heard anything say something bad about female refugees. It's only the the bad guys from Afghanistan. Because unfortunately, a small amount of men from Afghanistan have. Have caused yeah, very bad. I'm sorry my English vocabulary is not so good. Yeah, they last year there have happened a few incidents where male refugees from Afghanistan have killed people and things like that, and since then a lot of Germans used to think that all the male refugees are criminal and yeah.

6.	Yep. Like I said before, like female refugees are perceived as more vulnerable, especially when they are arrived with children, like then they they have the feeling OK, maybe they really need help. The others not, but they. Yeah, of course Maybe it's really hard for them so that there's a way more understanding and Empathic, yeah. Thinking about these. These Female refugees. But I I can't tell like a big story about it. It's just like the yeah, they have more understanding that it's not about. It's not about every female refugee I think there's still bad thoughts about women with. What's it saying? This word of, like the thing? (hijab – aut. Past.) Yeah. Thank you. That is always like why they need. They don't need to wear it here in Germany. We don't want this. And then they are a big discussions about. When they are teachers in schools that they shouldn't wear it and so. There are also topics where female refugees have special discriminations. So when you ask somebody from West, like from Cologne for example or. A big city in the West of Germany, they would tell you a way less. Scared. Opinion of the people there because they live since forever with people from other countries and he shares on everything. But here in the east of Germany we have like the situation that there is way. Just Berlin, of course not. But in every other city, in every other part of East Germany, we have just no big part of big part of refugees or people with other skin colours or from other countries, other languages. We just don't have. So that's really a big difference between these two parts of Germany, yeah. So yeah, this discussion about the heat apps will be way bigger here than in the West of Germany, but still is a discussion.	I would say most people do have more empathy for the female refugees because of what people think the female refugees are totally alone with their children sometimes, and I would say most people think that female refugees are more vulnerable and do need the protection more than male. Ref. Especially when they were traveling alone and are not In Germany, with a husband or boyfriend. I would say male, 80% female, 20%.
7.	Mm hmm. Yeah, like I wrote. It still makes a big difference in Germany. Whether you ask people in the larger city or in a rural area. I told you before. They are still many pre justices against queer people, and that's the same thing. Like when you ask somebody in Berlin or Cologne, not, but when you ask them from little villages, there's. A particular area individuals perceived as male. Who dress or wear makeup in a feminine way are often looked down upon as disgusting. That's still something. What the people do so. Those perceived as female who dress in a masculine way are seen as cold and harsh. It's still like this two sides and. In the context of asylum, there is also the frequent suspicion that career identity is only being used as a reason to seek asylum. Like they just say they homosexual sexual because they hope that that's a good reason to stay here. That's what people think sometimes. And of course it is a reason and it's it's really not not. It's really often that we have people from the queer community like. Telling that they can't, that they needed to leave their country because they got in a really horrible situation Because of their sexuality. Yeah, that's just a really a really real reason And the people sometimes think like, oh, yeah, he's just telling it so.	Yeah, a lot of our career clients are discriminated in the in the refugee centre of other refugees. Because of the cultural background, a lot of especially Arabic men in the centre don't like being around homosexual men because they are afraid of being touched or something else stupid. So most of the Times, queer refugees. Have a separate housing And they are being send on transfer as soon as possible. But I don't have any experience with trans refugees because I have never met one.

	Yeah, that's a thing. And we have right now in the most of our accommodations like special parts for for vulnerable people, also from the queer. Community so that they have like. Like a? Yeah. A place where they feel safe. And it's it's still also a big them into the accommodations that they get. In in dangerous situations, because people from their own countries or from other countries. Are not accepting their behaviour and how they look like and stuff like this. So we really need to be special. Caring. About these these people.	
8.	Yeah. I mean we have right now like. Around 600 people working for us and in the accommodations like Around 5000 people or a little bit more? They live in our accommodations and we also have a lot of refugees working now for us. So even when I work with my employers, I have. I'm getting experiences in this field with the fruits because they Look no further. So it's it's a cool mix, but yet we experience gender difference in our work with refugees, particularly regarding causes of Flight and experience of violence. Most violent incidents, fights or treats in our facilities are committed by men like we have Not a lot of women Fighting in our accommodations, maybe like like Discussing but not like with their Hands. The care of accompanying children is often taken still often taken on by the woman, like it's in our accommodations. Often their part Women are significantly more often victims of sexual violence. Why men are more frequently victims of torture. However, my personal belief is that most of these differences stem from pet it's hard in English. Patria, is it Pat patria? Patriarchy. Different as track as Patriarchal structures they project structures in their home countries and globally, it's not. It's everywhere. Like it's it's also in Germany, but in a different. Quality Like We behave the way we were taught, and because from an early age, we are told that we are different I do not believe in this narrative like. It's I think like I live even in Germany I have this feeling like even my husband always say like, yeah, that's typical girly. That's typical boy And I was like, no, I don't believe in that. Like, I believe that we have of of course maybe different. Strangers and like, of course, sometimes a man can like. It's maybe a little bit stronger because I don't know, train a lot, but still we can be Completely different. Not just because we're a man or woman. So I I really just even in my personal life, I don't believe in this system and in our accommodations we see it like in a in a really stronger way even because a lot of the people who living in our accommodations coming from. Countries where these old structures are still really Its daily life that the the women have not The rights like they have it here for example That's also often the reason why they come or why to our or to another country where they have more rights. And so when you ask me, like, are there differences? Yes, there are differences, but Not not because they are different, because they never learn in another way. Like for example we have. We have also a lot of violence in our big accommodations, <...> That's a good thing to remember.	I would say regarding the protection quote, it's different sometimes because in my experience, female refugees Especially when they were traveling alone, they have a higher percentage of getting international protection than male refugees that are on their own. Especially women from Afghanistan, Iran, Somalia because. They are seen as more vulnerable than than men in the asylum procedure and often words when male refugees from us are getting rejection. The the main reasons why they get a rejection is that they. They are male, young, healthy and. They should be able to manage their life even in their home country. <...> For example, male refugees from Afghanistan are not getting protection anymore from Germany because. Germany says that they can survive in Afghanistan easily. Even if Afghanistan is 100% on the list of countries where it's not safe. Yeah. And regarding the Dublin system, Greece is a good example as well because the bulm often word says. Women on their own with their small children is not able to survive in Greece because she's not getting any support there. It could be that she has to live on the street and she's not able to find a job. But for male it's totally different. Usually the bumpf [says] as male, young, healthy men can survive in Greece. And it should be possible for them to live in the street for several weeks to find a job. And then yeah, they can find an apartment or anything. Than for the female, because a lot of female refugees in the centre are afraid a lot of the times because of the huge amount of men running around the centre and having a background of sexual assault or anything. Makes it very hard for some female refugees to live in a camp with so many men. And even if they have a bodyguard 24/7 in the women house. They are still afraid sometimes. They are not even safe in the woman house all the time. <...> Of course, the woman is traumatized because she thought that she is safe now. She now that she's in Germany, but Nope. And also it's not possible for the inhabitants to lock their door. They always have to be afraid that somebody enters the bedroom while they're sleeping, and I think that's a very scary thing.

	Yeah, that's true. So there you have like more people together in rooms and for a longer time. And then you have also more violence between men, for example, debacle. There is no perspective for them. They can't work there. The kids can't go to school. So everybody is like on one point together. There, with so many different nationalities and believings and ages and everything, is together, and of course that need to explode sometimes, and especially when you have young man's there and they hope that they can help their families. For example, everybody is believing. Hey he he will send us money. He will find a solution for us. He he went to Europe and help us will help us now and then. He's sitting in this accommodation and can do nothing. And of course, that's like, really. Hard situation and then we have like also criminality. Especially from men, because they they need to, I don't know, set tracks or do something because we as German government don't give them an opportunity. To earn money in an app in a different way because we just say, OK, you know here and you need to wait till we tell you how it's going, how it's working with and then there is a lot of time. Coming right Beurocracy and everything needs so long. So they just sit there and wait. So of course they get angry. Of course they don't like the situations and yeah, so we have difference between men and women there. But I think it's not their fault. <...> Then you start to be like this because you feel like, OK, if you don't like me, then I don't want to be. Then then I will be like you want me to be, you know. So I think it's special hard for young men here. The Germany end, I think there are not a lot of options. Like for example youth clubs or something like all the people are always complaining. Why, for example, young Syrian boys or men's standing in front of shopping centres like why are they there? They scare Us why did not somewhere else? Yeah, because there is nothing else. Nowhere else. There is no club or sports or something where they can join. So it's, yeah, we we don't help them to be different and then we complain that they do what they do so. Yeah.	
9.	[Answered within other questions]	I would say I noticed a difference when I was talking with friends and family members about my job, especially when I started working in the refugee Centre because. Some friends and family members were afraid of me being attacked during my work because they thought that. Yeah, that a higher percentage of the male refugees. But I give a consultation, have criminal vibes, and then I realized, OK. There are quite a few people that think that. My job is very dangerous. But honestly, it isn't because most of my I would say 99 of my percent of my clients. Are are very grateful that we are there and that we are listening to their story and that. We are doing our best to help them. In their situation and there's like 1%, yeah, that gives me like A vibe where I don't feel very good, but we have security in our office, so I wouldn't say that my job is more dangerous than other jobs where you are working with people when you are working with people, you always have the danger

		of having sitting somebody in front of you. That's. Yeah, that's doesn't. That's yeah, that can be aggressive or anything like that. But nobody was ever afraid That I would be attacked from a female refugee and This is why I noticed the difference. But I have been attacked from one client in the past. It's <...> years ago and it was a woman, not a man. And she she was throwing stuff towards me because I didn't give her the answer that she wanted, but I wasn't hurt. But yeah, it was a woman and not a man as everybody expected.
10.	I just see that I wrote on and maybe that's also one point to fulfill the the picture. There was this question where I noticed this differences between female and and I wrote on. That I'm not that often in the accommodations, but that I work a lot with people where refugees before and I have often deal with my employers with background Who from my perspective? Overreacted because they felt their honour was hurt, like I had a lot of these situations that I I did something or other employer did something and they got hurt in their honor and that's that's that's the thing that often like to be honest that often annoy me because. I was always like from my perspective, it seems like Childish, for example, because I don't have these perspective, you know. Like, that's the thing. What? What? I always said like that. I feel a big difference between male, female employers because the female never like they have other situations, but. These honour them as as a male thing. It with my employees. Yeah, yeah. He was always great and then he was like, I need to quit. And I was like, why? Because this girl don't like me. OK, but. You know. Yeah. But yeah, things like that. So but still. It's just them in the beginning, like now. I've worked since six years with him and I never had a situation like this again, and I think he's way more commutative and reflective now. [Employess by gender] Now it's it's 50/50. It's 50/50. I have both.	Mm hmm. Yeah, I would say the most important aspects for gender in the asylum seeking process is The difference of vulnerability between women and men, refugees between male and female refugees, because, like I mentioned in the beginning. I would say that female refugees are more often seen as vulnerable and that they are not able to live on their own in their home country, for example In Afghanistan. And yeah, and that's they are getting More often, international protection because of that than male refugees. And I would say that. Often, wards in the asylum procedure of a male refugee, there's not so much deep dive into the case and they see a young Healthy men and then the bounty immediately says oh, he will be fine. He can survive in basically every country and I feel like that they don't. Go inside of the case as much As for female refugees. And I would say that female refugees are receiving more support in the centre than male refugees because, yeah, and I would say. At one point it's a good thing because it's true that the female refugees need more protection because often words they have experienced, sexual assault or anything like that. And yet they. Definitely have to be protected in the centre, but on the other side. I'm always a fan of offering the same rights to everybody because. We also have had male clients in our consultation that have experienced sexual assault and need the same protection, but they are not so much in the focus when it comes to support and protection, I would say. And yesterday male client from <...> told me that he doesn't feel safe in his room because. His neighbor is always causing trouble in the middle of the night because he's <...>. And the night before he was throwing a chair through the hallway. Even if they were other people around that he could hurt. And he's feeling afraid, but. But nobody cares because he's a man and he can protect himself. And it's not The nicest environment I would say to live. And the houses are all the same. We have like 5 houses for the inhabitants. And one of the houses is only for women and their children. But when women came with their husbands, brothers or any other male, they have to live in the normal houses and not in the female houses. I would say sometimes that's also a problem,

		because only if you have a husband doesn't mean that he can protect you all the time, because you also need to shower And go to the toilet and things like that. Yeah, and but the houses, they all look the same. There's no difference between the women house and the normal houses. 50 men from Egypt, Afghanistan and other countries are living on their own with Howard, without a wife, and therefore this woman that came with her husband. Has to live in a house with a lot of men and she cannot be with her husband 24/7. If she doesn't feel safe, this is what I meant. And yeah, then we have support from the security guards that can help us in those situations. When we don't feel safe. And. I would say another aspect that is causing problems sometimes with male refugees is that my experience is that especially Arabic men are sometimes very, very flirty 2 words. The female counsellors, and sometimes this can lead to situations. Where? Where we don't feel comfortable anymore. And I think that some male refugees from those cultures think that we can do more when they are very, very friendly to us and trying to give us compliments and to flirt. Yeah, this can lead to uncomfortable situations.
11.	I think it's a lot of communication and time like we we don't try to rush through it like when we feel OK, there is now, maybe it's more cultural them behind it. It mixes up. You know it's personal. It's cultural. It's, I don't know everything together, but still we we are really transparent in our communication like we we take our time, we go in the conversation We always say like Let's let's talk about it at the end altogether, like when there are two people having a problem with each other normally especially. Employees with Arabic background. It's always like I don't want to talk about it and we are always like, OK, but our way is to talk about it because we need to be open with it to find a good way and we don't try to push him to, to push the people too. Hard because we have respect that they have maybe learned a different way and a different time And try to find a mixed up way. You know that we say, OK, it's for us. It's important that we find a solution that are the options to to solve it from our perspective is that OK for you? You could use AB or C what is the way? What feels good for you and most of the time it's it's always that we need to step together a little bit. Everybody needs to do a little step to and then we change a little bit of our thing and they change a little bit of there and then we find a way together. And I think it's a really, really important point to have a lot of respect and not to OK you are now here in Germany, so you need to do it like the Germans do it more like, hey, cool. We can learn a lot from each other. Let's find. A good way together. I think that's what we do and and we really love that we have such a diverse team.	Yeah. Honestly, I can't think of another situation. When I was preparing for the questions, there is nothing plopping up in my mind unfortunately.

	It's such a big, big power. That we have so many different perspectives and it helps a lot. With our work, yeah. I think it's important that we find in our accommodation. A good way between. Respect your way come from because that's your. That's your story. That's your childhood. That's your home and we respect this and now we show you how we do it here. Not because you do it. You need to do it the same way, just to show you that you understand why we handle like we handle why we react like this, for example Somebody told me. That the most of the time, the people forget that when young boys, young men come. Here that they have no clue how to interact with young woman because in their home. Maybe. The family arranged marriage and everything.	
12.	[Answered within previous question]	I would say it's important to treat them both equally, but also different if it's necessary And with that, I mean that I think every refugee. Have to have the same rights regarding the xylan procedure and regarding. How they have to live in the refugee centre, but also if it comes to. The decision regarding the asylum, yes or no, of course. It's also important to. To to see the differences between female and male because. We all know that for women in some countries, it's totally not possible to survive on their own without any male support. So yeah.
13.	No. It's it's. But I was also like. I had all I had in the beginning, also a strong opinion about these stems. So for me it's like. Nothing changed like it was just like showing me that it's like I always thought like it. It changed nothing for me. It's it's all about what we learn in our childhood and it's different from other countries. But not better or worse. It's just different. And yeah.	I would say it hasn't changed because. I reflect a lot on those topics because my bachelor thesis was about gender stereotypes in <...>. So I would say I have a good background on this topic and. My opinion towards it didn't change through my work.
14.	I think the important thing is like to stay open minded like I think it's normal that we have like our thoughts about and perspectives and we bring it with us but I think. When you when you stay open minded and you ask when you don't think. When you didn't understand something like for example. The the like the client that's arriving in our accommodation and. Is looking all the time like this, just like watching like this like like normally we just like say OK She's angry. She's not good in a good mood. She don't like me So. So we assume what we Read in her face And I always say like, let's stop doing this. We learn to do it and we needed it in our normal work. But in this field just don't say what it is like. Ask. Hey, how do you feel? Can I help you? I recognize you. You watch me, like? Looks like angry. But is everything fine? Can I help you? I ask him just asking. And then most of the time the people like answer something completely different and I think it starts with. These small little. Points because when you just say I know what it means. I don't need to ask the new like handle like ah, OK. They are all angry. They are scary. They, like we have some people, they start to work on accommodations and stop it, like after a couple of weeks. Say I can't do it anymore. It's too hard and but most of them like, do it like forever, like saying like, OK started like couple of	I would ADV advise a new counsellor to be neutral and open minded towards every client. Doesn't matter if male or female refugee and to offer them the same consultation and providing them the same rights. And yeah, just. And try to not think in stereotypes, even if sometimes it's hard because. Of course, when I see in my calendar that I have an appointment with an Egyptian client, of course sometimes it comes in my mind. So, Oh no, no. The flirty 5 minutes in the beginning. But yeah, then I always have to remember no. It could be totally different and only if a lot of Egyptian men in the past have been flirting with me. Doesn't mean that this man is flirting with me as well. So yeah, just to treat everybody equally and to give a neutral consultation. Independent of our own opinion.

	years. I want to do it forever because it's the best job in the world so It's a different perspective And different kind of people And so yeah, I think it's an open mind. What is most important and not like feeling for right and wrong and white and black, it's always in the middle and everybody tells his own story. And that's yeah, that's a really interesting job. So yeah.	
15.	n/a	n/a
16.	I think what is important to know about, I think you notice is. That the most of the time in the beginning of the asylum process, the people don't really open up. So the people from the government most the time don't know what they really went through. Like maybe they say something like. Yeah, I I needed to go because I I was scared because I have a political opinion or something like they say something small and then the whole ezulum process is going on this little story. But there's always really a way bigger story behind it, and the problem is that the biocratic way like when they come to the government to tell their stories for just for one example. And that's A big difference between men and women. When women come to the government to tell the story why they need asylum, there is no opportunity for Childs. Watching like they can't give their child somewhere so many old enough they can play there somewhere. But when they I don't know, three years old, you need to bring Them into the room through the interview. So then you sit next to your little child, and what do and then you should talk about your I don't know violence How you used to suffer or you will not like the most of the time you would not talk about the violence you survived and. That's a thing, a big difference, because. Man can come there because normally they don't need to watch the kids. So because the women do or somebody else find a solution, but women? Yeah. Have don't have this change. Maybe that's that's a difference between men and women. While the Asylum status.	
17.	I mean I I wrote here that young people are often forgotten in the planning. But I told you before about like the youth clubs and stuff and. And I really think that's a really important point because. In the discussion about dangerous male refugees, it's this point where they got from youth to young grown-ups. It's a really sensible time. I think when you when you care about them more in this special time. You you stabilize the situation and then you can then they come out as like stronger self confident young men. Like for their surrounding and for their opportunities. And we really need them. Like I don't how it's right now in your country, but we really have a big problem with people working and like we have not enough people anymore for doing all the working stuff. Everything in every field like in medicine. And I don't know, building area and everywhere people Are missing. That's still the right politics. Say hey, go away, I think. Like I mean how stupid you can be. We really need everybody to building up our country and to helping us to rule it and then we send them back.	

	So I think when we would invest more in especially young men, that would. Be such a success for everybody, for them, for us and for. Surrounding because. It's it's. It is a big problem that women are still scared about men and it's not not necessary. It's still a big thing we have still. A high number of female sites.	
18.	n/a	n/a

DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO DEKLARACIJA

Vardas, pavardė: Urtė Petrulytė

Studento pažymėjimo numeris: **2215573**

Prašome pažymėti „x“ taikytiniems punktams:

- ☐ Aš **nenaudojau** dirbtinio intelekto įrankių pateikiamame darbe.
- ☒ Aš **naudojau** vieną ar kelis dirbtinio intelekto įrankius pateikiamame darbe.

Jei taip, kokius? ChatGPT, Preplexity, ReasearchRabbit.

Dirbtinio intelekto įrankius naudoju kritiškai, kaip pagalbinę priemonę. Prisiimu visą atsakomybę už darbe pateiktą informaciją, argumentus ir galutinius darbo rezultatus.

(Parašas)

.....

Prašome pažymėti „x“ taikytiniems punktams bei paaiškinti, kaip naudojote dirbtinį intelektą:

Aš naudoju dirbtinio intelekto įrankius šiam/-iems tikslui/-ams:

- ☐ **Idėjų generavimui** (pavyzdžiui: argumentų ar kontra-argumentų generavimui, struktūros plano sudarymui, galimų tyrimo klausimų generavimui)

Paaiškinkite:

2. ☒ **Informacijos paieškai** (pavyzdžiui: papildomos literatūros ar kontekstinės informacijos paieškai)

Paaiškinkite: Mano darbas yra gana specifinės temos, kurioje nėra daug tyrimų, o ne visus ir galima gana lengvai rasti tiesiog internete. Tada DI įrankiai man padėjo geriau tiek vizualiai, tiek turinio prasme ieškoti panašių tyrimų į prieš tai pačios rastus pagrindinius.

3. ☒ **Kaip rašymo asistentą** (pavyzdžiui: gramatinių ar stiliaus klaidų taisymui, vertimui, pastraipų perstruktūravimui ir pan.)

Paaiškinkite: turiu disleksiją ir gramatika (ypač sunkesnių žodžių rašymas) nėra mano stiprioji pusė, tai tikrai teko darbo metu pasikonsultuoti su ChatGPT ar taisyklingai rašau vieną ar kitą žodį, bet nenaudojau jo sakinių taisymui ar pastraipų perstruktūravimui, labiau pasitikrinimui.

4. ☐ **Vizualinės medžiagos kūrimui** (pavyzdžiui: naujo paveikslėlio, žemėlapių sukūrimui ar redagavimui)

Paaiškinkite:

5. ☒ **Kaip mokymosi pagalbininką** (pavyzdžiui: papildomam medžiagos paaiškinimui paprastesne kalba, sąvokų ar teorinių koncepcijų palyginimui, žinių patikrinimo užduočių generavimui ir pan.)

Paaiškinkite: naudojau DI papildomam medžiagos paaiškinimui paprastesne kalba, taip pat kaip vieną iš būdų prisiminimui sąvokų ir teorinių koncepcijų. DI man padėjo planuoti laiką rašant magistrinį darbą, sudėliodavo savaitės, mėnesio ir net dienų planus, kiek dar turiu kada ko parašyti. Taip pat padėjo ir momentais kai kildavo didesnis nerimas dėl rašymo, iš esmės ChatGPT buvo

naudingiausias būtent tomis darbų ir laiko planavimosi akimirkomis. Taip padėjo pasikonsultuoti apie temą, su tikslu negeneruoti kažką konkrečiau, ką rašysiu pačiame darbe, bet padėti mąstyti tais atvejais, kai jausdavasi užstrigusi su rašymu psichologiškai ir reikėdavo su kuo nors čia ir dabar pasikalbėti, kad geriau pati susidėliočiau savo mintis.

6. ☐ **Duomenų analizei** (pavyzdžiui: skaičiavimui, kodavimui, kokybinių ar kiekybinių duomenų vizualizacijai, lentelės ar grafiko sukūrimui)

Paiškinkite:

7. ☐ **Efektivitymo didinimui** (pavyzdžiui: tekstų santraukų kūrimui, išnašų formatavimui ir pan.)

Paiškinkite:

8. ☐ **Kitu būdu.**

Paiškinkite:

9. **Kokių žingsnių ėmėtės siekdami sumažinti dirbtinio intelekto daromų klaidų ar neatsakingo naudojimo tikimybę?**

Paiškinkite: viską tikrinau du kartus, tai yra, kad paklausus DI dar ieškodavau kokio nors antrinio šaltinio – jei naudodavau jį efektyvesniam konceptų supratimui. Taip pat bendras kritinis mąstymas, kad tai tik įrankis mokymosi pagalbai. Tai nerašiau teksto su DI, man tai buvo kaip

įrankis efektyviau surasti informaciją, lengviau išvengti klaidų ir ką nors patikrinti. Taip pat disleksijos prasme labai padėjo puslapis, kuriantis panašią į Tavo jau turimų tyrimų žemėlapius, taip galėjau pasirinkti labiausiai tinkančius papildomus skaitinius ir geriau įsigilinti ne tik į savo temą, bet ir joje daugiausiai dirbančius mokslininkus, kitus tyrėjus.